

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

EVELINA STEFANOVIČIŪTĖ

KULTŪROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. dr. Arvydas Guogis

VILNIUS

2024

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	3
PAVEIKLSŲ SĄRAŠAS	4
ĮVADAS	5
1. KULTŪROS REIKŠMĖ TAUTOS BEI VALSTYBĖS KONTEKSTE	8
1.1 Kultūros ir kultūros politikos samprata	8
1.2 Lietuvos kultūros politikos istorija.....	13
1.3 Svarbiausios Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimo kryptys	15
1.4 Kultūros politikos įgyvendinimo dalyviai	20
2. KULTŪROS POLITIKA VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE	24
2.1 Struktūra ir kultūrinės veiklos kryptys	24
2.2 Kultūros politikos įgyvendinimas pagal kultūros politikos strategines gaires	31
2.2.1 Įvairios ir kokybiškos kultūros prieinamumo didinimas	31
2.2.2 Vilniaus miesto tarptautinis garsinimas	38
2.2.3 Efektyvesnis daugiakultūrio Vilniaus tapatumo puoselėjimas bei miesto kultūros paveldo saugojimas, aktualizavimas bei įveiklinimas	41
2.2.4 Kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybės gerinimas bei efektyvesnis kultūros valdymas	44
3. TYRIMO METODOLOGIJA	49
4. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ	56
4.1 Tyrimo rezultatų aptarimas.....	108
IŠVADOS	115
REKOMENDACIJOS	117
LITERATŪRA	118
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	131
SANTRAUKA	132
SUMMARY	133
PRIEDAI	134
1 priedas	134
2 priedas	136
3 priedas	137
4 priedas	138

LENTELIŲ SĄRAŠAS

<i>1 lentelė.</i> “Kultūra 2030” strategijos santrauka.....	17
<i>2 lentelė.</i> Kultūros įstaigų finansavimas	32
<i>3 lentelė.</i> Finansavimas tautinių bendrijų projektams	41
<i>4 lentelė.</i> Parama Vilniaus m. sav. kultūros organizacijų projektams.....	41
<i>5 lentelė.</i> Išsiųsti kvietimai dalyvauti tyrime ir grįžtamasis ryšys	53
<i>6 lentelė.</i> Informacija apie ekspertus – savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų vadovus.....	54
<i>7 lentelė.</i> Informacija apie ekspertą – menininką.....	54
<i>8 lentelė.</i> Interviu išrašų simboliai	55
<i>9 lentelė.</i> Teigiami ir neigiami Lietuvos kultūros politikos bruožai	56
<i>10 lentelė.</i> Vilniaus m. sav. vaidmens, įgyvendinant šalies kultūros politiką, teigiami ir neigiami bruožai.....	60
<i>11 lentelė.</i> Įvairių kultūros sričių padėtis sostinėje.....	64
<i>12 lentelė.</i> Kultūros paslaugų prieinamumas	67
<i>13 lentelė.</i> Pokyčiai kultūros įstaigų lankytojų tarpe	71
<i>14 lentelė.</i> Dažniausias kultūros įstaigų lankytojas.....	75
<i>15 lentelė.</i> Kultūros ir švietimo sąveika Vilniaus miesto savivaldybėje.....	76
<i>16 lentelė.</i> Vilniaus tapatybė tarptautinėje kultūros erdvėje.....	80
<i>17 lentelė.</i> Profesionaliosios kultūros sritys, potencialiausias eksportui užsienyje	83
<i>18 lentelė.</i> Kultūros įstaigų indėlis, garsinant sostinės vardą užsienyje.....	85
<i>19 lentelė.</i> Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimas	86
<i>20 lentelė.</i> Vilniaus miesto istorinės atminties saugojimas ir puoselėjimas.....	89
<i>21 lentelė.</i> Priemonės, taikomos kultūros įstaigų paslaugų kokybės gerinimui.....	92
<i>22 lentelė.</i> Priemonės, taikomos darbuotojų kompetencijų stiprinimui bei kvalifikacijos kėlimui	94
<i>23 lentelė.</i> Galimybės ir ateities perspektyvos Vilniaus mieste kuriantiems menininkams.....	96
<i>24 lentelė.</i> Savivaldybės vaidmuo, kuruojant jai pavaldžias įstaigas.....	99
<i>25 lentelė.</i> Viešųjų paslaugų teikimo administravimo teigiami ir neigiami bruožai	101
<i>26 lentelė.</i> Įstaigų vidaus administravimo tobulintini bruožai	104
<i>27 lentelė.</i> Ekspertų mintys apie Vilniaus m. sav. kultūros politikos strategines gaires	106

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

<i>1 pav.</i> Viešosios politikos proceso ciklas.....	11
<i>2 pav.</i> Viešosios išlaidos kultūros paslaugoms 2007–2016 metais.....	16
<i>3 pav.</i> Lietuvos kultūros ekosistema	21
<i>4 pav.</i> Kultūros įstaigų veiklą įtakančios savivaldybės institucijos	26
<i>5 pav.</i> Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse	27
<i>6 pav.</i> Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2016-2020 m., tūkst.....	28
<i>7 pav.</i> Įgyvendinamos priemonės kultūros paslaugų prieinamumo didinimui.....	109
<i>8 pav.</i> Neįgyvendintos priemonės kultūros paslaugų prieinamumo didinimui.....	110
<i>9 pav.</i> Tarptautinis miesto vardo garsinimas.....	110
<i>10 pav.</i> Tobulintini aspektai, garsinant miesto vardą.....	111
<i>11 pav.</i> Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimas sostinėje	111
<i>12 pav.</i> Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimo neigiami bruožai	112
<i>13 pav.</i> Vilniaus miesto istorinės atminties puoselėjimas.....	112
<i>14 pav.</i> Vilniaus miesto istorinės atminties puoselėjimo neigiami bruožai	113
<i>15 pav.</i> Kultūros įstaigų paslaugų kokybės gerinimo priemonės.....	113
<i>16 pav.</i> Tobulintinos įstaigų paslaugų kokybės gerinimo priemonės	114

IVADAS

Temos aktualumas ir naujumas. Kiekviena demokratinę ideologiją puoselėjanti valstybė turi priimti kultūros esmę kaip nacionalinį turtą ir nepamainomą vertybę, reikalingą valstybės identiteto išsaugojimui ir visuomenės ugdymui. Kultūra mokslinėje literatūroje apibrėžiama kaip platus terminas, apimantis ne tik sukurtus meno kūrinius ir įvairias meno kryptis, bet ir praeities procesus, taip pat ir įvairių meno rūšių asmenybes, jų išgyvenimus, išlikusias meno vertybes bei dabarties kultūros apraiškas, jų svarbą meniniam ir dvasiniam visuomenės ugdymui. Valstybių raida taip pat remiasi tęstiniu šimtmečius puoselėtu kultūros reiškiniu, orientacija į meno sklaidos aktyvinimą, individualios kūrėjų raiškos skatinimu (Bučinskas ir kt., 2010, p. 2).

Deja, ši sritis Lietuvoje yra apleista dėl nepakankamo jos finansavimo, o mokslinio straipsnio „Lietuvos kultūra ideologinių paradigmu kaitoje“ autorė Čepaitienė (2020, p. 96) teigia, jog „lietuviškoji kultūra nūnai pasiekė nykimo etapą“, kuriam didelę įtaką daro globalizacija.

Šiame darbe pasirinkta nagrinėti kultūros politikos įgyvendinimą Vilniaus miesto savivaldybėje, dėl miesto ypatingos reikšmės valstybės istorijai ir kultūrai. Kaip teigiama Vyriausybės kanceliarijos Administracinio departamento retrospektyviniame Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės apraše (2017) – „XV a. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė su sostine Vilniumi buvo tapusi didžiausia Europos valstybe, nusidriekusi nuo Baltijos jūros šiaurėje iki Juodosios jūros pietuose“. Dėl susipynusios Rytų ir Vakarų kultūrų įtakos Vilnius tituluojamas daugiakultūriu miestu, o Vilniaus istorinį centrą dar 1994 metais UNESCO pripažino kaip išskirtinį viduramžiais susiformavusio miesto pavyzdį, kuris kelis šimtmečius turėjo didelę įtaką architektūros ir kultūros tendencijoms didelėje Rytų Europos dalyje (Valstybinė kultūros paveldo komisija). Retrospektyviniame Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės apraše (2017) teigiama, kad „dabartinis miestas yra išsaugojęs autentiškas materialiojo paveldo savybes ir procesų tęstinumą, meno ir gyvenimo būdo tradicijas, nulemtas audringos miesto bei šalies istorijos bei politinės, ekonominės ir kultūrinės raidos laikotarpių, tačiau negalime paneigti urbanizacijos ir vartotojiškos visuomenės reiškinių daromą neigiamą įtaką sostinės miesto kultūrinės tapatybės išsaugojimui“. Taigi, svarbu išanalizuoti Vilniaus miesto savivaldybės kultūros plėtros pasiekimus, tobulintinas sritis bei ateities planus unikalios šalies kultūrinio paveldo išsaugojimui ir puoselėjimui, kultūros politikos įgyvendinimą vykdančių institucijų raidai bei gyventojų įtraukimui į kultūrinę veiklą, menininkų saviraiškos skatinimui, naujovių diegimui.

Temos iširtumas. Kultūros politikos temą moksliniuose darbuose nagrinėjo tiek lietuvių, tiek užsienio autoriai. Sverdiolas (2012) apibrėžė kultūros sąvoką per žmogiškąją būtį, Paulukevičiūtė ir Raipa (2014) apibrėžė kultūros bei kultūros politikos sąvokas, ypatingą dėmesį

skiriant kultūros politikos įgyvendinimui. Banha ir kt. (2022) kalbėjo apie viešosios politikos įgyvendinimo etapus bei atvaizdavo viešosios politikos proceso ciklą, Čepaitienė (2020) išnagrinėjo Lietuvos kultūros raidą sovietų okupacijos ir nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu, pabrėždama neigiamą globalizacijos įtaką Lietuvos kultūrai. Pastarojo reiškinio įtaka kultūros formavimui nagrinėta ir Stančienės ir kt. (2018), Stančienės (2018) bei Makarovos ir kt. (2019). Šulga ir Tininis išdėstė pagrindinius Lietuvos įvykius pertvarkos ir Atgimimo sąjūdžio metais, Makselis ir kt. (2018) apžvelgė Lietuvos strateginio kultūros politikos planavimo ir jos įgyvendinimo rezultatus, o Šarūnas, T. ir kt. (2018) kritiškai įvertino atskirų Lietuvos kultūros politikos gairių neišbaigtą įgyvendinimą. Bumblauskas (2000) analizavo senojo Vilniaus daugiakultūriškumą, Mažeikaitė (2022) sudarė savivaldybių kultūros indeksą pagal įvairių rodiklių duomenis, Ekonominės konsultacijos ir tyrimai (2022) pateikė Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalgą.

Tyrimo objektas – Kultūros politika ir kultūros paslaugų administravimas Vilniaus miesto savivaldybėje

Tyrimo problema – Kaip vykdomi kultūros politikos ir kultūros paslaugų administravimo procesai Vilniaus miesto savivaldybėje ir kokie faktoriai lemia šios srities tobulinimo poreikį?

Baigiamojo darbo tikslas – Išanalizuoti kultūros politikos įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje procesus.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti kultūros sampratą ir jos reikšmę žmogui ir valstybės raidai bei supažindinti su Lietuvos kultūros politikos istorija, politikos formavimo ir įgyvendinimo procesais.
2. Išanalizuoti Vilniaus miesto savivaldybės darbą, formuojant ir įgyvendinant sostinės kultūros politiką.
3. Taikant pusiau struktūrizuoto ekspertų interviu metodą, išsiaiškinti, kokie veiksniai ir kokią įtaką daro Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigų vykdomi veiklai.

Tyrimo metodai – baigiamojo darbo temai atskleisti pasitelkiami šie metodai:

1. *teoriniai metodai*: Lietuvos bei užsienio autorių mokslinės literatūros (knygų, mokslinių straipsnių, internetinių šaltinių) analizė, dokumentų (įstatymų, sprendimų, įstaigų veiklos įstatų bei ataskaitų) analizė.
2. *empiriniai metodai*: pusiau struktūrizuotas ekspertų interviu, teksto analizė.

Bendroji darbo metodologija ir tyrimo metodai. Atskleidžiant kultūros politikos įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje temą, darbo autorė atlieka mokslinės literatūros bei dokumentų analizę. Kultūra nagrinėjama nuo jos pamatų – pateikiami mokslinės literatūros autorių kultūros apibrėžimai ir kultūros svarba žmogui, kultūra susiejama su politikos formavimo ir

kultūros administravimo procesais. Kadangi sostinės kultūros politikos įgyvendinimas yra neatsiejamas nuo valstybės kultūros politikos, nagrinėjama Lietuvos kultūros politikos raida ir svarbiausi kultūros politikos įgyvendinimo dokumentai. Analizuojant Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimo procesus, remiamasi pagrindiniu Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimo dokumentu – Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginėmis gairėmis. Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių įgyvendinimo priemonių planu, nagrinėjamas konkrečių priemonių sostinės kultūros politikos įgyvendinimui taikymas, pasiekimai bei išskiriamos tobulintinos sritys.

Teorijos empiriniam patikrinimui atliktas kokybinis tyrimas – pusiau struktūrizuotas kultūros srities ekspertų interviu. Atlikus gautų duomenų analizę, siekiama išsiaiškinti Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių įgyvendinimo priemonių, kurios buvo taikomos skirtingų kultūros ir meno sričių įstaigose, efektyvumą. Taigi, šiam tikslui pasiekti pasirinkta apklausti 5 skirtingas kultūros ir meno sričių paslaugas teikiančių Vilniaus miesto savivaldybės įstaigų atstovus. Atlikus pusiau struktūrizuotą interviu, siekiama išgryninti kultūros sektoriaus ekspertų patirtis, atstovaujant skirtingas Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigas, išsiaiškinti ekspertų įžvelgiamus sektoriaus politikos bruožus, stiprybes ir silpnybes, kultūros paslaugų teikimo administravimo procesų bei šių paslaugų teikimo kokybę, su kultūros politikos įgyvendinimu susijusius pokyčius įstaigų veikloje kelių pastarųjų metų laikotarpiu.

1. KULTŪROS REIKŠMĖ TAUTOS BEI VALSTYBĖS KONTEKSTE

1.1 Kultūros ir kultūros politikos samprata

Kultūra yra dinamiškas ir plačiai suvokiamas reiškiny, tad mokslinės literatūros autoriai kultūros apibrėžimą interpretuoja skirtingai. Sverdiolas (2012) dabartinę kultūros reikšmę aiškina per žmogiškosios būties prizmę, cituodamas Platoną: „Mirtingoji prigimtis siekia tapti, kiek įmanoma, amžina ir nemirtinga.“ Turima omenyje, kad žmogus siekia išsaugoti ne tik save ir savo biologinę rūšį, jis trokšta „palikti nemirtingų savo žygdarbių atminimą“. Visgi autorius teigia, jog viena seniausių ir labiausiai paplitusių „kultūros“ reikšmių yra lotyniškos kilmės, reiškiančios žemės dirbimą, tačiau vėliau šis žodis įgijo daugiau prasmių – kultūrą imta gretinti su žmogaus prigimties lavinimu, ugdymu, tobulinimu.

Williams išskiria tris „kultūros“ variacijas:

1. „kultūra“ kaip bendras estetinis, dvasinis ir intelektualinis vystymosi procesas;
2. „kultūra“ kaip ypatingas gyvenimo būdas, tam tikros elgsenos prototipas, sietinas su tautos, grupės žmonių ar istorinio laikotarpio diktuojamomis tradicijomis;
3. „kultūra“ kaip intelektualinės ir meninės veiklos darbai ir praktikos. (Paulukevičiūtė ir Raipa, 2014, p. 246).

Nagrinėdami kultūros politikos įgyvendinimo konceptą, Paulukevičiūtė ir Raipa (2014, p. 246) taip pat akcentuoja, jog kultūros suvokimas per meno prizmę yra tik dalis plataus termino.

Turint omenyje valstybės kultūros politiką, kultūrą galime apibrėžti kaip žmogaus bei visuomenės veiklos produktus, jos formas ir sistemas, kurių funkcionavimas leidžia kurti, panaudoti ir perteikti materialines ir dvasines vertybes (Čepaitienė, 2020, p. 88). Panašų požiūrį atskleidžia ir Duelund, kultūros politiką apibrėždamas, kaip specifinį į visuomenės poreikių tenkinimą nukreiptą kultūros sektorių. (Duelund, 2003, cit. Iš Paulukevičiūtė ir Raipa, 2014, p. 246). Pastarojo šaltinio autoriai pažymi, kad „XXI a. kultūros politikos sampratos tyrimuose ryškėja pozicija kultūros politikos įgyvendinimą teorizuoti remiantis keletu požiūrių: iš viešosios politikos teorinės prieigos; iš socialinės politikos konteksto; iš kultūros studijų antropologinės perspektyvos ir iš menų politikos kaip kultūros politikos dedamosios polio“ (Paulukevičiūtė ir Raipa, 2014, p. 246).

Taigi, kultūra yra suvokiama ir aiškinama dvejopai: per žmogiškąją būtį, t. y. dvasinių vertybių, intelektualinio vystymosi, tam tikros žmonių grupės gyvenimo būdo bei elgsenos tradicijas

bei per viešosios politikos įgyvendinimą, kaip materialius intelektualinės bei meninės veiklos sukurtus produktus, perduodančius dvasines vertybes ir tenkinančius visuomenės poreikius.

Nors paslaugas visuomenei gali teikti tiek viešasis, tiek privatusis sektorius, privatus sektorius jas teikia tik tuo atveju, kai jos yra pelningos verslo požiūriu. Taigi, vertinant privataus sektoriaus veiklos efektyvumą, dažnai gali užtekti vieno – pelno – kriterijaus. Viešosios paslaugos, tame tarpe ir kultūros paslaugos, yra specifinės. Jų specifiškumą galima pagrįsti tuo, kad viešosios paslaugos yra priskiriamos viešosioms gėrybėms:

Viešoji gėrybė – paslauga, teikiama visiems visuomenėms nariams, kuri pasižymi vientisumu, kai paslaugos prieinamumas ir kokybė nepriklauso nuo vartotojų kiekio bei neatskiriamumu, kai prie jos kūrimo neprisidėję ir nesumokėję individai negali būti atskirti nuo naudojimosi šiomis paslaugomis. Grynujų viešųjų gėrybių, turinčių abi minėtas savybes, yra nedaug (žmogaus teisių apsauga, teisėtvara, ekonominė plėtra, krašto apsauga), o kultūros paslaugos priskiriamos prie negrynujų viešųjų gėrybių (Viešasis valdymas: vadovėlis, 2010, p. 28-29).

Negrynosios viešosios gėrybės „teikiamas naudingumas vartotojams gali sumažėti arba jų ištekliai gali išsekti dėl per didelio vartotojų skaičiaus ar pernelyg intensyvaus vartojimo“ (Čiburienė, 2014), pavyzdžiui, nemokamai viešojoje erdvėje vykstančiame koncerte susibūrus per daug žmonių, jie vienas kitam pradeda trukdyti, taigi, prasideda konkurencija dėl visiems prieinamos gėrybės (nėra vientisumo savybės). Neatskiriamumo savybės neturinčios negrynosios gėrybės, dar vadinamos mokamomis gėrybėmis, pavyzdžiui, muziejų lankymas. Taip pat vadovėlio apie viešąjį valdymą autoriai šias paslaugas priskiria prie rekomenduotinų viešųjų gėrybių, pasižyminčių beveik visomis privačiųjų gėrybių savybėmis, tačiau jos yra finansuojamos per viešuosius biudžetus iš mokesčių mokėtojų lėšų – „sprendimas tokias gėrybes finansuoti per viešuosius biudžetus iš mokesčių mokėtojų lėšų, o vartotojams jas teikti nemokamai yra grindžiamas ne ekonominio efektyvumo, bet socialinio teisingumo argumentais – šitaip siekiama užtikrinti teisę šiomis gėrybėmis pasinaudoti ir mažas pajamas gaunantiems asmenims“ (Viešasis valdymas: vadovėlis, 2010, p. 29-30).

Taigi, dėl minėtų savybių, pelno siekiantiems rinkos dalyviams šias paslaugas teikti yra nenaudinga. Kaip teigia minėto vadovėlio autoriai, „jeigu nebūtų sukurtas toks gėrybių teikimo mechanizmas kaip viešasis sektorius, rinkoje nebūtų nė vieno šių gėrybių teikėjo, todėl kai kurių visuomenės narių poreikiai liktų nepatenkinti“ (Viešasis valdymas: vadovėlis, 2010, p. 28-29). Visgi, spręsdamos, kaip teikti viešąsias paslaugas ir kaip užtikrinti tam reikalingą infrastruktūrą, viešojo sektoriaus institucijos vis dažniau renkasi viešojo ir privataus sektorių partnerystę.

Viešuoju sektoriumi vadinama „iš valstybės ar savivaldybės biudžetų tam tikra forma išlaikomų ir remiamų institucijų ir įstaigų visuma, skirta viešajam interesui realizuoti – teikti naudą visai visuomenei, užtikrinant atskiroje valstybėje gyvenančių žmonių gerovę“ (Vidaus reikalų ministerija, 2020, p. 5).

Lietuvos viešajam sektoriui priskiriamos šių teisinių formų organizacijos:

1. valstybės / savivaldybių biudžetinės įstaigos;
2. valstybės / savivaldybių įmonės;
3. viešosios įstaigos, kuriose savininko ar dalininko teisėmis dalyvauja valstybė ar savivaldybės;
4. akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, kuriose akcininko teisėmis dalyvauja valstybė ar savivaldybės (Vidaus reikalų ministerija, 2020, p. 8).

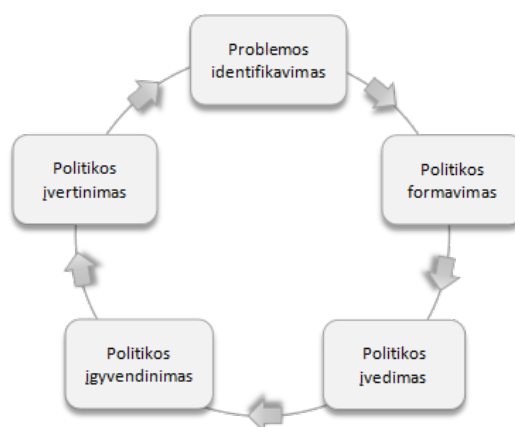
Kultūros politika anglų kalboje yra apibrėžiama remiantis dvejomis sąvokomis – *cultural policy* ir *cultural politics*. Terminas *policy* apibrėžiamas kaip globalesnio, kontekstinio požiūrio, kuris apibrėžia ilgalaikius prioritetus, taip pat tai yra įgyvendinimo instrumentas, turintis tam tikrą iš anksto suplanuotą veiksmų seką, o tuo tarpu *politics* yra veiksmas, konstruojamas kasdienėje veikloje viešojoje erdvėje, apimantis didžiąją gyvenimo dalį apskritai, daugiau ar mažiau laikantis *policy* politikos iš anksto nustatytų idėjų, bet susiduriant su nenuspėjamomis situacijomis ir priešinga politika, kuri negali būti numatyta iš anksto (Bučinskas ir kt., 2010, p. 5). Lietuvių kalboje žodis *politika* reiškia minėtų sąvokų visumą, tad, analizuojant kultūros politiką, nagrinėjama tiek *policy* terminui būdingas vyraujančios sistemos pusiausvyros išlaikymas, tiek *politics* sąvoką apibūdinanti veikla, kurią skatina kūrybingi asmenys ir aktyvūs piliečiai, siekiantys sukurti daugiau erdvės socialiniams pokyčiams, organizuojant nuolatinius kultūrinius judėjimus (Ahponen ir Kangas, 2004, p. 10-11).

Svarbu apibrėžti kultūros politikos įgyvendinimą bei įvardinti esminius nuostatus, kadangi tai yra būdas, kuriuo valstybės valdžia sprendžia:

1. politinius klausimus, pasirinkdama kultūros valdymo metodus;
2. ekonominius klausimus, pasirinkdama optimalius kultūros finansavimo metodus;
3. organizacinius klausimus, nustatant ir koordinuojant kultūros institucijų bei kultūros vertybių vartotojų tarpusavio santykius (Pauliukevičiūtė ir Raipa, 2014, p. 246).

Pasak Raipos (2002, p. 11), viešąja politika dažniausiai apibūdinama valstybės valios išraiška – valdžios institucijų, oficialių asmenų elgsena, veiksmai, veiklos kurso pasirinkimas bei praktinis jo įgyvendinimas, reaguojant į visuomenės grupių poreikius, reikalavimus, interesus, skundus, prašymus.

Kultūros politikos ar bet kokios kitos viešosios politikos vykdymui yra numatomas tam tikrų veiksmų planas, vadinamas viešosios politikos ciklu. Tai yra priemonė, atvaizduojanti politikos formavimą ir įgyvendinimą, suskirstant šį procesą į atskirus, nuoseklius etapus (žr. 1 pav.).

1 pav. Viešosios politikos proceso ciklas

Sudaryta darbo autorės, pagal Banha ir kt., 2022

1. Sudarant darbotvarkę, nustatoma problema, kuri bus sprendžiama. Tai yra pradinis politikos formavimo etapas, lemiantis tolesnius procesus.

2. Politikos formulavimas yra antrasis viešosios politikos ciklo elementas. Šiame etape kuriamos galimybės viešajai problemai spręsti. Jos yra apibrėžiamos ir išdėstytos patobulinimui bei aptarimui. Šis etapas vyksta valstybės institucijose ir apima konkrečias grupes bei politinius asmenis, kurie domisi bet kokios nustatytos problemos politikos formulavimu ir rezultatu. Šios grupės gali dalyvauti politikos formavime renkant informaciją, vykdant duomenų analizę arba tiesiogiai įsikišant į sprendimus priimančių asmenų darbą. Šis etapas dažniausiai sulaukia daug suinteresuotųjų šalių, tarp jų žiniasklaidos dėmesio, rengiami debatai, išbandantys analitikus, politinius asmenis ir sprendimų priėmėjus.

3. Politikos priėmimas yra politinis procesas, kuris vyksta, kuomet veiksmų kryptis yra oficialiai patvirtinta, pasirinkus sprendimą iš siūlomų alternatyvų. Sprendimai, priimti šiame etape, turės tiesioginės įtakos vykdomos politikos tipui. Skirtingai nuo ankstesnių etapų, asmenų, dalyvaujančių priimant sprendimus, gretos sumažėja, įtraukiant tik turinčius galią ir formalius įgaliojimus priimti privalomus viešuosius sprendimus.

4. Politikos įgyvendinimas. Šiame etape realizuojami priimti sprendimai.

Kaip jau buvo minėta, viešoji politika yra valstybės valios išraiška, o valstybės valios išraiškos įgyvendinimo sistema yra viešasis administravimas. Terminas *viešasis* dažniausiai yra siejamas su „bendruomene, visuomene, viešosiomis institucijomis, jų biurokratiiniu personalu“, taip pat ir su administravimo proceso atvirumu „žinioms, kontrolei, analizei, vertinimui“. Tuo

tarpu termino *administravimas* reikšmė asocijuojama su žmogiškųjų, materialinių bei finansinių išteklių sutelkimu bei organizavimu. Plačiąja prasme *viešuoju administravimu* vadinama „tam tikra atsakomybės rūšis, kurią turi įvairių lygių viešosios institucijos, vykdančios įvairias funkcijas – planavimą, organizavimą, vadovavimą, koordinavimą, veiklos kontrolę“ (Raipa, 2002, p. 14).

Viešųjų paslaugų teikimo administravimas LR teisinėje sistemoje reglamentuojamas kaip viena iš Lietuvos viešojo administravimo sričių (kitos sritys – administracinis reglamentavimas, administracinių sprendimų priėmimas, administracinių paslaugų teikimas, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūra). (Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas, 2020).

Viešųjų paslaugų teikimo administravimo sąvoka apibūdinama kaip „įstatymų nustatyta tvarka atliekama viešojo administravimo subjektų veikla nustatant viešųjų paslaugų teikimo taisykles ir tvarką, išduodant leidimus teikti viešąsias paslaugas, steigiant atitinkamos formos juridinius asmenis arba parenkant kitus asmenis, teiksiančius viešąsias paslaugas, taip pat viešųjų paslaugų teikimo priežiūra.“

Remiantis Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo (2020) 4 straipsniu, viešojo administravimo subjektų sistemą sudaro:

1. Valstybinio administravimo subjektai – „kolegialios ar vienasmenės valstybės institucijos, biudžetinės įstaigos, išlaikomos iš valstybės biudžeto asignavimų ir kitų valstybės pinigų fondų lėšų, Lietuvos bankas, Lietuvos kariuomenė, įstatymų nustatyta specialų statusą turintys fiziniai asmenys, asociacijos, valstybės įmonės, viešosios įstaigos, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą“. Valstybinio administravimo subjektai skirstomi į centrinius ir teritorinius:

- centriniai – „valstybinio administravimo subjektai, kurių veiklos teritorija yra visa valstybės teritorija“;
- teritoriniai – „valstybinio administravimo subjektai, kurių veiklos teritorija yra nustatyta valstybės teritorijos dalis“
- Regioninio administravimo subjektai – regionų plėtros tarybos.

2. Savivaldybių administravimo subjektai – „kolegialios ar vienasmenės savivaldybių institucijos, biudžetinės įstaigos, išlaikomos iš savivaldybės biudžeto asignavimų, valstybės politikai, savivaldybės įmonės, viešosios įstaigos, kurių savininkė ar dalininkė yra savivaldybė, įgalioti atlikti viešąjį administravimą“. Valstybės lygmeniu įgyvendinamos kultūros politikos kryptys bei kultūros politiką įgyvendinančių viešojo administravimo subjektų struktūra ir atliekamos funkcijos bus nagrinėjamos kituose šio skyriaus poskyriuose.

Apibendrinant galima teigti, jog kultūros sąvokai mokslinėje literatūroje suteikiamos reikšmės siejamos tiek su individo intelektiniu, estetiniu bei dvasiu vystymusi ir individų grupės gyvenimo būdu, tiek su valstybiniu ar teritoriniu lygiu įgyvendama kultūros politika, skirta puoselėti kultūros palikimą ir kartu tenkinti visuomenės poreikius.

1.2 Lietuvos kultūros politikos istorija

Neabejotinai, kultūra yra nepamainoma vertybė nacionalinio identiteto išsaugojimui ir puoselėjimui, tad prieš pradėdant nagrinėti sostinės kultūros politiką, tikslinga apžvelgti visos valstybės kultūros politikoje vykusius ir vykstančius procesus, kurie, be abejo, daro įtaką ir sostinės kultūros politikos įgyvendinimui. Senosios Lietuvos laikais, kuomet mūsų agrarinė valstybė prisijungė įvairių tautų ir religijų žmones, buvo sudėtinga išvengti nutautėjimo proceso, polonizacijos bei rusifikacijos. Visgi, lietuvių širdyse kirbėjo lietuvių kalbos ir kultūros žadinimo siekis, peraugęs į XIX a. pab. kilusį tautinio atgimimo sąjūdį, kurio vienas pagrindinių tikslų buvo lietuvių kultūrinės savimonės žadinimas. Kovos už lietuvių kultūros ir kalbos raišką pasėjo nepriklausomos valstybės sėklą – buvo įkurta pirmoji Lietuvos Respublika, kuriai, deja, bet nebuvo lemta gyvuoti – ją pakeitė viena po kitos sekusios totalitarinių režimų okupacijos. Sovietų okupacijų metais, prisidengiant tuomet įtvirtinta „tautų draugystės“ doktrina, kuri dėjosi palaikanti ir puoselėjanti SSRS tautų kultūrinę įvairovę, iš tiesų buvo einama „suartėjimo“ ir „suliejimo“ keliu, kuriame nacionaliniam savitumui nebeliko vietos. Okupuotos valstybės tapo įrankiu masiškai įtvirtinti sovietinę ideologiją. Sovietizacijai aršiai besipriešinusios Baltijos šalys, pasak Čepaitienės (2020, p. 90), iki pat SSRS žlugimo buvo laikomos „nepatikimomis, įtartinomis ir net ne iki galo „savomis“, jose visgi išliko „kažkiek selektyviai atsijoto bei ideologiškai apdoroto Vakarų civilizacijos klasikinio palikimo“, ypač dėl to, jog siekiant stiprinti vakarų pasienį, buvo nemažai investuota į Pabaltijo regioną ir, pradėdant postalininiu laikotarpiu, nebuvo trukdyta plėtoti kiek laisvesnę kultūrinę saviraišką, įskaitant tokias meno sritis, kaip dailė, architektūra, teatras.

M. Gorbačioviui 1985 m. pradėjus vykdyti pertvarką, kurios tikslas buvo liberalizuoti Sovietų Sąjungą, bet išlaikyti komunistų partijos politinį monopolį, tokios pertvarkos sąlygos nesulaukė daug šalininkų Lietuvoje. Prie A. Mickevičiaus paminklo surengtas pirmasis viešas mitingas, kurio idėja buvo nutraukti sovietinę Lietuvos okupaciją, tapo pradžia naujoms visuomeninės organizacijoms ir judėjimams – buvo įkurtas Lietuvos kultūros fondas, paveldosaugos, intelektualų klubai ir kt. „Leisdama įkurti Lietuvos kultūros fondą ir jame kaupti

lėšas kultūros vertybių apsaugai bei kultūros projektams finansuoti, valdžia iš dalies atsisakė kultūros reikalų monopolio.“ (Šulga ir Tininis).

Nuo 1988 m. vidurio ginti ir gaivinti tautinę kultūrą lietuvius sutelkė Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, peraugęs į politinę partiją. Sąjūdžio bendrojoje ir rinkiminėje programose, numatant kultūros atgimimo kryptis ir neatidėliotinus darbus, išryškėjo trys imperatyviniai principai – de-ideologizavimas, autonomija ir demokratizavimas. Juose atsispindėjo siekis panaikinti ideologinę ir politinę kontrolę, atgaivinti dorovę, tautiškumą, savarankišką kultūros institucijų veiklą, mokslo įstaigų savivaldą, pradėti kurti valstybę ant demokratijos pamatų. Suformuotas aiškus valstybės ir kultūros santykis, apimantis atstumo ir apsaugos santykius (Makselis ir kt., 2018, p. 28-30). Pasak Čepaitienės (2020, p. 91-92), šias nuostatas ir lūkesčius galima pavadinti savotiška „Lietuvos atsitiesimo programa“.

1990 m. įvyko Lietuvos kultūros kongresas, kuris nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje siekė „Sąjūdžio idėjas išplėtoti į valstybinę kultūros politiką“ (Makselis ir kt., 2018, p. 31). Kultūros depolitizavimas ir demokratizavimas bei kultūrinės savivaldos atkūrimas buvo pabrėžiami kaip svarbiausi LKK rūpesčiai, tad 1990 m. patvirtintoje „Lietuvos kultūros plėtojimo programoje“ atsispindėjo kultūros politikos principai, apibrėžiantys naujus santykius tarp valstybės ir kultūros – „kultūros prioretizavimas, decentralizacija, autonomija, kūrybos laisvė“ bei valstybės įsipareigojimai kultūrai, pavyzdžiui, laisvos kultūrinės veiklos konkurencijos parama, skatinimas bei plėtojimas, kultūros finansavimo iš valstybės biudžeto laidavimas (Makselis ir kt., 2018, p. 34).

Atrodytų, jog išsilaisvinimas iš sovietų priespaudos ir nepriklausomybės atgavimas Lietuvai atvėrė duris „grįžimui į Europą“, tačiau prasidėjęs eurointegracijos procesas privertė susidurti su skaudžia realybe – dideliu atotrūkiu nuo Vakarų pasaulio. Sovietinė ideologija iškreipė Lietuvos istoriją ir kultūrą: žmonių savimone paversta valstietiško lygio liaudies savimone, o tautinė kultūra – į „liaudies kultūrą“ (Stančienė, 2018, p. 28), tad nepriklausomybę atgavę lietuviai naujoje geopolitinėje situacijoje pasijuto esą „ekonomiškai atsilikę ir kultūriškai dezorientuoti posovietiniai rytų europiečiai“ (Čepaitienė, 2020, p. 92). Panašiai mano ir Duoblienė (2006, cit. Iš Stančienė ir kt., 2018, p. 21), kuri teigia, kad demokratizacija padidino lietuvių tapatybės kompleksiskumą, kai Lietuva įžengė į bendrą Europos kultūros erdvę ir susidūrė globalizacija.

Siekiant pritapti prie pažangiųjų Europos valstybių, imta besąlygiškai perimti jų vertybes, užuot puoselėjant savąias, tad nuo nepriklausomybės atkūrimo kultūros politikos tikslai kito: kai I kongreso dokumentuose buvo akcentuojamas Lietuvos kultūros atvirumas pasaulio vertybėms ir naujovėms, neprarandant savo kultūrinio identiteto, visgi 2009 m. vykusiame IV LKK

suvažiavime pripažįstama modernios civilizacijos krizė ir svetimos kultūros ekspansijos neigiamas poveikis (Makselis ir kt. 2018, p. 33).

Taigi, ankstyvieji nacionalinės kultūros politikos formavimo bandymai sutapo ne tik su globalizacija, bet ir su kitais reikšmingais visuomenių ir kultūros politikos poslinkiais Europoje ir pasaulyje – neoliberalizmu ir masinės vartotojų visuomenės plėtra. Šie globalieji pokyčiai pareikalavo permąstyti kultūros politikos formavimo tikslus ir pačią kultūrą. Ją imta akcentuoti daugiau kaip kultūros kūrimo ar kultūrinio veikimo procesus, o ne kaip globotiną meninės saviraiškos produktą.

Apibendrinant galime teigti, kad kultūra yra tiek dvasinis ir intelektualinis individo vystymosi procesas, saviraiškos priemonė, tiek specifinio bendruomenės gyvenimo reiškiniai, atminties išsaugojimas bei ateities kūrimas. Lietuvių tauta nuo seno turi stiprų šalies kultūros puoselėjimo jausmą, kuris padėjo pasiekti nepriklausomybę ir išsaugoti lietuviškąją kultūrą. Visgi, globalėjančiame pasaulyje lietuvių tauta susiduria su tautinės savasties išsaugojimo sunkumais, šalies kultūros politinė sistema nuo jos kūrimo pradžios vis dar susiduria su kultūros sektoriaus raidą stabdančiais reiškiniais.

1.3 Svarbiausios Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimo kryptys

Besikeičiant politinėms, ekonominėms ir socialinėms aplinkybėms, tarptautiniam kultūros vadybos laukui reikalinga strategija kultūrinių procesų plėtrai, taip pat galimybes pritaikyti efektyviausius metodus kultūros politikos įgyvendinimui praktikoje (Bučinskas ir kt., 2010, p. 1-2). Įgyvendinant kultūros politiką, susiduriama su įvairiais iššūkiais, tokiais, kaip politikos kūrimo netobulumai, nepakankama administratorių vadybinė kompetencija, aplinkos ir vidiniai organizacijų veiksniai, globalių pokyčių įtaka, skirtingi tautų ir visuomenės grupių poreikiai, ekonominiai iššūkiai. Ypač ekonominių iššūkių akivaizdoje, valstybės susiduria su įvairiomis socialinės ir kultūros politikos transformacijomis.

2001 m. LR vyriausybės patvirtintos „Lietuvos kultūros politikos nuostatos“ buvo pirmasis išsamus dokumentas, kuriame buvo išskirti kultūros politikos tikslai, uždaviniai ir įgyvendinimo priemonės (Čepaitienė, 2020, p. 93), tačiau nuostatose nebuvo minimas kultūros politikos modelio kūrimas ar jau egzistuojančių institucijų reformos, o kultūros plėtros programa, sulaukusi kultūros bendruomenės kritikos, nebuvo patvirtinta.

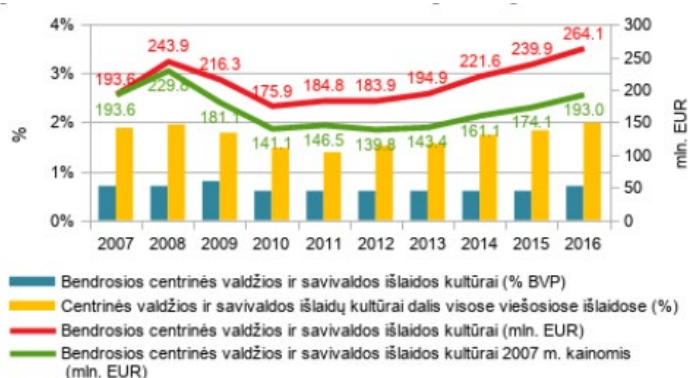
2010 metais šį dokumentą pakeitė LRS Seimo patvirtintos „Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės“, tapusios pirmuoju ir svarbiausiu dešimtmečio pradžios žingsniu, formuojant naujas kultūros politikos kryptis. Gairių dokumente formuluojamas tikslas: „...atnaujinti Lietuvos

kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą.“ (*Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo*, 2010).

Taigi, neįgyvendinti politiniai lūkesčiai grindžiami ne kaip iki tol vyravusių politinių prioritetų pasekmė, bet kaip valdymo problema (Šarūnas ir kt., 2018, p. 16). Be to, meninės kūrybos veiklų sąvoka gairėse pakeičiama „kūrybinių industrijų“ sąvoka, kuri iš esmės apibrėžia tiesiogines kūrybinio darbo teikiamas ekonomines vertes. Taip netiesiogiai prioretizuojamos kūrybinės veiklos formos, kurių sklaida grįsta rinkos santykiais, nors „didžioji dalis viešojo sektoriaus kultūrinių paslaugų yra arba nemokamos, arba dotuojamos, tad jos turi būti grįstos rinkos santykiais nesukuriamą kultūrinio turinio vertę“ (Šarūnas ir kt., 2018, p. 23).

Galimybių studijos ataskaitos „Brėžiant kultūros politikos kryptis“ (2018) autorių teigimu, „pagal pobūdį šis dokumentas turi tiek kultūros sektoriui politikos tikslus formuojančio įstatymo, tiek politikos įgyvendinimo kryptis nusakančios ilgalaikės strategijos bruožų“ (Šarūnas, ir kt., p. 16-17), tačiau nė vienas iš šių aspektų dokumente nėra iki galo įgyvendintas dėl blankiai išreikštų kultūros politikos tikslų. Šiam teiginiui antrina ir Čepaitienė (2020, p. 93), teigdama, kad „šio, kaip ir daugelio analogiškų dokumentų iki ir po to, norai iš esmės liko „popieriuje“.

Dokumente konstatuota, jog „kultūra ir menas, taip pat su kultūra susiję ekonomikos, socialinės sanglaudos, darnios aplinkos aspektai, nėra valstybės politikos prioritetinė sritis“. Tai grindžiama netinkamu Lietuvos kūrybinio sektoriaus finansavimu, kadangi „kultūrai skiriamos lėšos neadekvačios jos sukuriama pridėtinei vertei“, kuri, statistiniais duomenimis, sudarė apie 5 procentus šalies BVP (*Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo*, 2010). Gairėse minimas nepakankamas kultūros laukui skiriamas finansavimas, kad ši politikos sritis būtų įtvirtinta kaip strateginė, tačiau neįvardytos konkrečios numatytiems pokyčiams įgyvendinti reikalingos finansavimo apimtys ar kiti šaltiniai, tad, Eurostat duomenimis, laikotarpyje nuo 2007 iki 2016 metų biudžeto apimtis, skirta kultūros paslaugoms bei kultūros funkcijoms įgyvendinti, iš esmės nepakito (žr. 2 pav.) (Šarūnas ir kt., 2018, p. 33).

2 pav. Viešosios išlaidos kultūros paslaugoms 2007–2016 metais

Cituota iš Šarūnas ir kt., 2018, p. 33

Viena iš dažniausiai gairėse įvardijamų kultūros socialinių verčių yra kultūros poveikis švietimui ir savišvietai. Atskleidžiant kultūros vertę, 5-ojoje politikos gairėje teigiama, kad „žinių visuomenei, kaip ir kūrybos visuomenei, reikia žmonių, turinčių puikią vaizduotę, išlavintą kritinį mąstymą, intuityją, logiką ir estetikos pojūtį. Be to, jauni žmonės, neįsijaučiantys sąsajų su savo kultūrinėmis tradicijomis, rizikuoja prarasti tapatumą su savo bendruomene, aplinka, tauta ir net savo pačių tapatumą“. Taigi, pabrėžiamas jaunosios kartos kultūrinis ugdymas. Toliau kalbama apie muziejų, mokyklų, o ypač – bibliotekų svarbą išsilavinusios visuomenės ugdymui, pagrindžiant tuo, kad „jos išplečia ir papildo mokyklos ir švietimo sistemos veiklą“. Vėlgi, tai kalbama besimokančių jaunų žmonių kontekste, ir nepaisant to, kad buvo užsiminta apie mokymąsi visą gyvenimą, plačiau neplėtojamos kitų socialinių grupių galimybės dalyvauti kultūrinėje veikloje bei naudotis kultūros paslaugomis ribotumai, pavyzdžiui, tokie, kaip kultūrinių prekių ar paslaugų kainos, įvairūs sveikatos sutrikimai, gyvenimo ritmo poveikis asmenims galimybėms įsitraukti į kultūrinės ar kūrybinės veiklas. Taigi, „Kultūros įtraukimo problematika politikos gairėse siejama išskirtinai su asmens pasirinkimu ar jo gebėjimų trūkumu.“ (Šarūnas ir kt., 2018, p. 18-21).

Taip pat gairėse minimos ir kitos svarbios kultūros politikos tobulinimo kryptys, tokios, kaip integralios paveldo apsaugos politika, kultūros prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje, darnaus vystymosi užtikrinimas, derinant paveldosaugos ir aplinkosaugos tikslus su urbanistine plėtra, kultūros politikos susiejimas su kitomis valstybės politikos sritimis ir veiksmingo institucijų bendradarbiavimo modelio sukūrimas. Visgi, pastarojo šaltinio autorių bei Čepaitienės (2020, p. 93) teigimu, šiuo dokumentu nepavyko pasiekti visų užsibrėžtų tikslų, pavyko tik aiškiau atskirti ir reglamentuoti kultūros formavimo (Kultūros ministerija) ir įgyvendinimo (įkuriant Lietuvos Kultūros Tarybą) sritis.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2019 metais patvirtino Lietuvos kultūros politikos strategiją „Kultūra 2030“, brėžiančią kultūros politikos tobulinimo kryptis (žr. 1 lentelę). Kaip teigiama dokumente, ši strategija yra „artimiausio laikotarpio kultūros srities pokyčius ir jų poveikį Lietuvos gyventojams apibrėžiančių esminių nuostatų visuma“ (*Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo*, 2019).

1 lentelė. „Kultūra 2030“ strategijos santrauka.

STRATEGINIS TIKSLAS

Darnios visuomenės ir gerovės kūrimui įtraukti kultūra

I KRYPTIS Subalansuota ir integrali kultūros politika	II KRYPTIS Kūrybinga asmenybė ir tvirtos tapatybės visuomenė		III KRYPTIS Vertę kurianti kultūra
1 tikslas Stiprinti valstybinio, savivaldos ir nevyriausybių sektorių bendradarbiavimą, mažinant kultūrinę atskirtį ir netolygumus.	2 tikslas Skatinti kurti ir dalyvauti kultūroje.	3 tikslas Formuoti savo tapatumą kuriančios visuomenės kritinį mąstymą ir pilietiškumą.	4 tikslas Kurti tvarią socialinę ir ekonominę kultūros vertę nacionalinei pažangai.
1.1. uždavinys: Užtikrinti lyderystę ir funkcijų proporcingumą kultūros įstaigų tinkle.	2.1. uždavinys: Ugdyti ir palaikyti talentus, suteikiant tinkamas sąlygas kūrybai skirtingose meno srityse.	3.1. uždavinys: Stiprinti gyventojų ir institucijų atsparumą informacinėms grėsmėms, pilietinį aktyvumą ir žinias.	4.1. uždavinys: Užtikrinti kultūros politikos vaidmenį formuojant ir įgyvendinant nacionalinius prioritetus.
1.2. uždavinys: Didinti kultūros ir meno įstaigų veiklos kokybę ir efektyvumą, optimaliai paskirstant paslaugas jų tinkle.	2.2. uždavinys: Skatinti tolygų, aukštos vertės ir įvairių raiškos formų kultūros prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms.	3.2. uždavinys: Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą, profesionaliai vertinant kultūros reiškinius.	4.2. uždavinys: Sutelkti kultūros išteklius socialiniam kapitalui ugdyti.
1.3. uždavinys: Užtikrinti kultūros srities žmogiškųjų išteklių tvarumą, sutelkiant resursus ir siekiant tolygaus jų paskirstymo.	2.3. uždavinys: Plėtoti dalyvavimą įvairioje kūrybinėje veikloje, ugdant kultūrinės kompetencijas visą gyvenimą.	3.3. uždavinys: Plėtoti nacionalinį sąmoningumą, materialaus ir nematerialaus paveldo pažinimą šiuolaikinėje visuomenėje.	4.3. uždavinys: Skatinti kultūros ir kūrybinių industrijų verslumą ir dalyvavimą kuriant inovacijas.

1 lentelės tęsinys

Cituota iš: *Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo, 2019*

Nors, rengiant šią strategiją, taip pat buvo atsižvelgta į 2010 metais patvirtintas Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires, šis dokumentas išsiskiria išsamumu, remiantis įvairiais 2015-2019 metais atliktais analitiniais kultūros sritys situacijos tyrimais, viešomis diskusijomis ir konsultacijomis. LR Vyriausybės nutarimo dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo IV skyriuje pateikiami atliktų kultūros lauko tyrimų rezultatai, atvaizduojantys šios sritys teigiamus rodiklius, pavyzdžiui, teigiama, kad „kino teatrų, operos, baleto ir šokio pasirodymų lankymas yra tos sritys, kuriose yra ryškesnis Lietuvos teigiamas atotrūkis nuo ES vidurkio“, pastebimi teigiami muziejų veiklos pokyčiai, 2016-2018 m. muziejų lankytojų skaičiui išaugus 26 proc. Visgi, konstatuojama, kad „dalis muziejų ekspozicijos vis dar yra statiškos, savo turiniu nereflektuoja visuomenės pokyčių ar aktualijų, neskatina aktyvaus pažinimo, todėl neatitinka šiuolaikiniam muziejui keliamų kokybės reikalavimų“ bei „susiduria su specifiniu iššūkiu auditorijai plėsti – gyventojų dalimi, teigiančia, kad pagrindinė muziejų nelankymo priežastis yra tiesiog intereso stoka“.

Nepaisant teigiamų postūmių šalies kultūros srityje, kalbama apie išliekančias problemas valstybės lygmeniu, tokias, kaip kultūros pasiekiamumas kaimuose ir mažuose miesteliuose – teigiama, kad „2017 m. kultūriškai ypač aktyvių žmonių, kurie per metus bent kartą naudojosi daugiau nei septynių rūšių kultūros paslaugomis, kaimiškose vietovėse buvo 14,6 proc. Tuo metu didmiesčiuose tokių kultūriškai ypač aktyvių gyventojų buvo 30,6 proc.“. Teigiama, kad moterų įsitraukimas į kūrybines veiklas yra didesnis nei vyrų, 2014–2017 m. išaugus šalies gyventojų, leidžiančių laisvalaikį internete, daliai, „knygų skaitymui iš visų laisvalaikio medijų gyventojai skiria mažiausiai laiko – net 43 proc. suaugusiųjų per savaitę visiškai neskiria laiko knygų skaitymui (palyginimui, televizijos nežiūri tik 5 proc.)“. Taip pat kalbama apie tam tikrų kvalifikuotų profesionalų trūkumą, pabrėžiama viena opiausių žmogiškųjų išteklių problemų kultūros srityje – prastas darbo užmokestis: „Nepaisant aukšto kultūros sektoriaus darbuotojų išsilavinimo, jų darbo užmokesčio vidurkis sudaro tik 77 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio. Tai ženkliai mažiau nei ES vidurkis (90 proc. vidutinio darbo užmokesčio). Kultūros sektoriaus darbo užmokestis yra vienas mažiausių šalyje.“

Strategijoje, kaip ir gairėse, pabrėžiama kultūros reikšmė individui nuo mažens, tačiau svarbus vaidmuo suteikiamas ne tik jaunų ir besimokančių piliečių, bet ir kitų visuomenės grupių kultūriniam lavinimui. Tai atsispindi 2.2 uždavinyje (žr. 1 lentelę). Strategijoje iškeliamos svarbiausios dabartinės Lietuvos kultūros sektoriaus problemos, šiuolaikiniai iššūkiai, sisteminiai poreikiai, užduotys ir sprendimai, reikalingi etapui iki 2030 m. ir ilgalaikiai ateities perspektyvai. Pavyzdžiui, 1.3 uždavinio svarba grindžiama tuo, kad „dirbantieji kultūros sektoriuje gauna žemiausią darbo užmokestį tarp viešojo sektoriaus dirbančiųjų“ bei turi mažas galimybes

kvalifikacijos tobulinimui, pabrėžiama struktūrinių sektoriaus žmogiškųjų išteklių pokyčių reikalingumo reikšmė, dėl dirbančiųjų Lietuvos muziejuose ir bibliotekose bei sektoriuje dirbančių vyrų ir moterų dalių disbalanso, teigiama, kad „Lietuvos socialinio draudimo sistema nėra iki galo pritaikyta meno darbuotojų specifikai“ (Kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ projektas, 2018, p. 16-17). Didelis dėmesys skiriamas kultūros sektoriaus specialistų, ypač muziejininkų ir bibliotekininkų trūkumui, dėl to, kad šiuo metu Lietuvos studijų sistema neberuošia dalies kultūros sektoriui reikalingų specialistų.

Atitinkamai, šioms problemoms spręsti numatytos tokios priemonės:

1. Planuoti kultūros sektoriaus žmogiškuosius išteklius, įtraukiant švietimo ir mokslo sistemos įstaigas į dialogą dėl atskirų studijų programų planavimo ir specialistų rengimo;
2. Sukurti kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą ir ją įgyvendinti, bendradarbiaujant su nacionaliniais ir regioniniais kompetencijų centrais;
3. Taikyti paskatas, siekiant tolygaus finansavimo visų kultūros ir kūrybinių darbuotojų atžvilgiu;
4. Sukurti nuoseklią įvairių institucijų atliekamą kultūros lauko stebėsenos ir analizės sistemą (Kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ projektas, 2018, p. 18).

Matome, jog Lietuvos kultūros politikos strategijos plėtojamos jau daugiau nei dvidešimtmetį, bet, nepaisant teigiamų postūmių kultūros srities politikoje, turime vis dar išlikusias opias kultūros sektoriaus žmogiškuosius išteklius liečiančias mažo darbo užmokesčio ir kvalifikacijos tobulinimo galimybių trūkumo problemas, nepakankamą kultūros įstaigų finansavimą kokybiškai veiklai vykdyti bei gyventojų įsitraukimo į kultūrinį gyvenimą ribotas galimybes dėl pragyvenimo lygio, gyvenamosios vietovės ir kitų priežasčių.

1.4 Kultūros politikos įgyvendinimo dalyviai

Bendradarbiavimas, įgyvendinant politiką, sukelia dilemų ir paradoksų dalyvaujančioms šalims, kadangi veikėjų lūkesčiai dėl vaidmenų ir galios priimant sprendimus – skiriasi, o tai įtakoja politikos rezultatus. Dėl šios priežasties politikos mokymasis tampa vis svarbesnis tiek vyriausybės, tiek viešojo valdymo požiūriu (Lindqvist, 2019).

Lietuvių autoriai konceptualizuoja kultūros politiką ne kaip politinių studijų, bet kaip vadybos ir viešojo valdymo mokslų objektą, kadangi „kultūros politika nėra formuojama ir įgyvendinama uždaroje terpėje, ją veikia daugybė aplinkos faktorių, kitų sričių politikos, <...>, sujungia įvairaus profilio veikėjus (suinteresuotuosius), pasireiškia programų ir projektų vykdymu, visuomet yra orientuota į tikslus“ (Pauliukevičiūtė ir Raipa, 2014, p. 247).

Vyriausybės strateginės analizės centras „Kultūros ir iššūkių tapatybei sprendimo galimybių studijoje“ (2022, p. 37) pateikė išsamų Lietuvos kultūros politikos formavimą ir kultūros paslaugų administravimą vykdančių institucijų ir kitų veikėjų bei kultūros paslaugų vartotojų sąrašą (žr. 3 pav.).

3 pav. Lietuvos kultūros ekosistema.

Cituota iš: *Vyriausybės strateginės analizės centras, 2022*

Lietuvos Respublikos Seimas atsakingas už kultūros politikos įstatymų bazės formavimą, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė sudaro veiklos programą, numato pagrindinius tikslus ir užduotis kultūros srityje. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai tenka svarbiausias vaidmuo kultūros srityje – kultūros politikos planavimas, koordinavimas, kontroliavimas, finansavimas ir vykdymas (Bučinskas ir kt., 2009, p. 72).

Kultūros politikos įgyvendinimą šalyje vykdo platus dalyvių spektras:

Lietuvos kultūros taryba, Vyriausybės strateginės analizės centro apibrėžiama kaip vienas svarbiausių kultūros politikos įgyvendinimo ir stebėsenos veikėjų. Tai yra biudžetinė įstaiga prie LR kultūros ministerijos, „pagal kompetenciją įgyvendinanti valstybės politiką kultūros ministrui pavestose valdymo srityse, vykdanči kultūros tarybos įstatyme ir kituose teisės aktuose jai pavestas viešojo administravimo ir kitas funkcijas“ (Strata, 2022).

Lietuvos kino centras – valstybinė institucija, skatinanti ilgalaikį šalies kino srities vystymąsi ir konkurencingumą, koordinuojanti nacionalinio kino gamybą, administruojanti valstybės lėšas kino sričiai plėtoti. Lietuvos kultūros institutas taip pat yra LR kultūros ministerijos įsteigta biudžetinė įstaiga. Šios įstaigos atsakomybė – tikslingai užsienyje pristatyti Lietuvos kultūrą ir profesionalųjį meną, didinti kultūros, meno kūrėjų, organizacijų galimybes tarptautinėje erdvėje.

Kultūros politikos įgyvendinimą teikiant kultūros paslaugas vykdo Lietuvos kultūros ministerijai pavaldžios įstaigos – muziejai, teatrai, koncertinės organizacijos, bibliotekos.

Kultūros ministerijai pavaldūs muziejai, pagal statusą skirstomi į nacionalinius, tokius kaip Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus ir kt. ir respublikinius – Kauno IX forto muziejus, Lietuvos jūrų muziejus, Lietuvos liaudies buities muziejus ir kt.

Kultūros ministerijai pavaldūs teatrai, pagal statusą skirstomi į nacionalinius – Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Nacionalinis Kauno dramos teatras bei valstybinius, pavyzdžiui, Kauno valstybinis lėlių teatras, Lietuvos rusų dramos teatras, Valstybinis jaunimo teatras ir kt.

Kultūros ministerijai pavaldžias valstybines koncertines organizacijas sudaro: Lietuvos nacionalinė bei Kauno valstybinė filharmonijos, Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, Lietuvos simfoninis pučiamųjų orkestras, Valstybinis dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“ ir kt.

Kultūros ministerijai pavaldžios bibliotekos: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Lietuvos aklųjų biblioteka, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, Kauno apskrities viešoji biblioteka ir kt. (Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, 2021).

Paminėtinos ir kitos kultūros politiką įgyvendinančios institucijos: valstybinės mokslo įstaigos, kaip Lietuvos kultūros tyrimų, Lietuvos istorijos ir kt. institutai, tiriantys Lietuvos kultūros sričių raidą ir sklaidą, kultūros edukacijos ir profesionalų rengimo įstaigos ir organizacijos, kaip meno ir muzikos mokyklos bei kolegijos, asociacijos ir sąjungos, tokios kaip Lietuvos architektų sąjunga, Lietuvos dailininkų sąjunga, šiuolaikinio šokio asociacija ir kt., kurios koordinuoja meno kūrėjų ir jų organizacijų bendradarbiavimą Lietuvoje bei atstovauja jų interesams užsienyje, teikia pasiūlymus dėl įstatymų ir teisės aktų projektų bei gina autorių teises.

Be valstybės ir savivaldybių kultūros organizacijų, kultūros įgyvendinimą vykdo ir joms nepriklausančios kultūros įstaigos. Pavyzdžiui, Statistikos departamento duomenimis (2019) 2018 metais iš 50-ties teatrų, 37 iš jų sudarė nevalstybiniai, o iš 104-ių veikiančių muziejų, nevalstybiniai – 8. Vyriausybės strateginės analizės centro (2022, p. 36) surinktais Statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje 2021 m. veikė jau 47 nevalstybiniai teatrai, ir, Kultūros ministerijos duomenimis, 10 nevalstybinių muziejų (Energetikos ir technikos muziejus, Grūto parkas, Europos parkas, Antano Mončio namai-muziejus, Janinos Monkutės-Marks muziejus, Bažnytinio paveldo muziejus, Mėnulio akmenų parkas, Iliuzijų muziejus, Žaislų muziejus, MO muziejus).

Nors formaliai Kultūros politikos formavimo ir įgyvendinimo procese nėra reglamentuotos jokios funkcijos pavieniems fiziniams asmenims, tačiau „ryškių individualių kūrėjų įtaka visam kultūros laukui stipri, ir neretai juntama visuose formalizuotuose ekosistemos sluoksniuose“ (Vyriausybės strateginės analizės centras, 2022, p. 36).

Kultūros politiką organizuotose bendruomenėse, nuolat gyvenančiose toje pačioje teritorijoje, vykdo savivaldybės. Plačiau kultūros politikos įgyvendinimas vietos lygmeniu, tiksliau – Vilniaus miesto savivaldybėje, bus analizuojamas kitame skyriuje.

Apibendrinus, Lietuvos institucinė kultūros politikos sistema įgalina institucijas būti atsakingomis už šalies kultūros vystymą skirtingose kultūros srityse. Visgi, svarbiausias vaidmuo tenka Kultūros ministerijai, formuojančiai valstybės kultūros politiką ir koordinuojančiai bei kontroliuojančiai jos įgyvendinimo procesus.

Taigi, Lietuvos kultūros politikos strategijos plėtojamos jau nuo 2010-tų metų, paskelbus Seimo patvirtintas Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires, bet be pasiektų teigiamų rezultatų vis dar turime valstybiniu mastu išlikusias kultūros sektoriaus problemas, liečiančias kultūros įstaigų finansavimą ir žmogiškuosius išteklius, gyventojų įsitraukimo ribotas galimybes. Kultūros politikos įgyvendinimas valstybėje vyksta bendradarbiaujant politiką formuojančioms bei viešojo administravimo įstaigoms ir organizacijoms, veikiančioms valstybiniu bei teritoriniu lygmenimis.

2. KULTŪROS POLITIKA VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE

2.1 Struktūra ir kultūrinės veiklos kryptys

Pagal LR vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnį, viena iš savivaldybių savarankiškųjų funkcijų yra „gyventojų bendrosios kultūros ugdymas ir etnokultūros puoselėjimas (dalyvavimas kultūros plėtros projektuose, muziejų, teatrų, kultūros centrų ir kitų kultūros įstaigų steigimas, reorganizavimas, pertvarkymas, likvidavimas ir jų veiklos priežiūra, savivaldybių viešųjų bibliotekų steigimas, reorganizavimas, pertvarkymas ir jų veiklos priežiūra)“. Taip pat ir „nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga“.

Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymo (2022) 5-tąjį straipsnį, Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į:

1. Vietos valdžios – funkcijos, kurias įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba ir meras, įgyvendindami įstatymuose nustatytus įgaliojimus.
2. Viešojo administravimo – vietos valdžios Viešojo administravimo įgaliojimams suteikiami vadovaujantis LR viešojo administravimo įstatymu.
3. Viešųjų paslaugų teikimo – viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Pagal 2023 m. balandžio 1d. įsigaliojusį naują redakciją išdėstytą vietos savivaldos įstatymą, įtvirtintas naujas vietos savivaldos modelis, atskyręs savivaldybės bendruomenei atskaitingų mero ir tarybos kompetencijas.

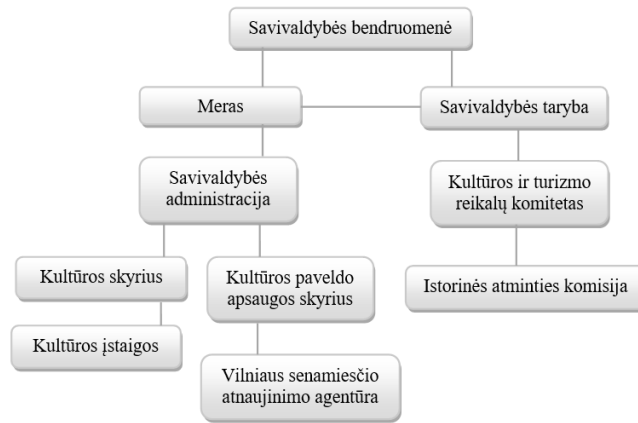
Meras, anksčiau buvęs savivaldybės tarybos nariu ir vadovu, pagal naują vietos savivaldos modelį tapo savivaldybės vykdomąja institucija, turinčia „savivaldybės valdžios ir viešojo administravimo įgaliojimus, atsakinga už įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir savivaldybės tarybos sprendimų tiesioginį įgyvendinimą“. Meras nebėra savivaldybės tarybos narys, nebalsuoja tarybos posėdžiuose, tačiau turi teisę nepasirašyti tarybos priimtų sprendimų, taip pat meras šaukia tarybos posėdžius ir jiems pirmininkauja, sudaro posėdžių darbotvarkes, teikia sprendimų projektus, parengia savivaldybės biudžetą ir yra atsakingas už jo vykdymą. Kasmet iki birželio 15d. meras turi raštu atsiskaityti savivaldybės tarybai, kaip įgyvendinami įstatymai, Vyriausybės nutarimai, tarybos sprendimai, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai.

Savivaldybės taryba yra „savivaldybės atstovaujamoji institucija, kuri turi savivaldybės valdžios ir viešojo administravimo įgaliojimus ir kurią sudaro tarybos nariai – savivaldybės bendruomenės atstovai“. Pagal paprastasias savivaldybės tarybos kompetencijas, susijusias su savivaldybės įstaigų veikla, savivaldybės taryba:

1. Tvirtina savivaldybės biudžetinių įstaigų metinių ataskaitų rinkinius, savivaldybės valdomų įmonių metinių finansinių ataskaitų rinkinių, metinių pranešimų ir (ar) veiklos ataskaitas;
2. Sudaro viešųjų įstaigų (kurių savininkė yra savivaldybė) kolegialius organus, kai tai numatyta viešosios įstaigos įstatuose, tvirtina šių įstaigų metinių ataskaitų rinkinius, nustato vidaus kontrolės tvarką;
3. Priima sprendimus dėl valstybės socialinių ir ekonominių programų tikslinių lėšų, kitų valstybės fondų lėšų ir materialiojo turto paskirstymo biudžetinėms įstaigoms.

Taip pat naujojo vietos savivaldos įstatymo 15-tuoju straipsniu apibrėžtos savivaldybės tarybos turimos išimtinės kompetencijos, tokios kaip „sprendimų dėl biudžetinių ir viešųjų įstaigų, kurių savininkė yra savivaldybė, savivaldybės valdomų įmonių steigimo, reorganizavimo, pertvarkymo, atskyrimo, likvidavimo ir dėl dalyvavimo steigiant viešuosius ir privačius juridinius asmenis priėmimas, taip pat juridinių asmenų, kurių dalyvė yra savivaldybė, priežiūra“, taip pat taip pat savivaldybės taryba turi išskirtinę kompetenciją priimti sprendimus dėl tam tikros veiklos nepriklausomo audito atlikimo savivaldybės įstaigose ar savivaldybės valdomose įmonėse, tvirtinti strateginio planavimo organizavimo savivaldybėje bei vietos gyventojų apklausos tvarkos aprašą, steigti savivaldybės saugomas teritorijas LR saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka, skelbti savivaldybės saugomų vietinės reikšmės gamtos ir kultūros paveldo objektus, „savivaldybės biudžetinių įstaigų struktūros, nuostatų ir darbo užmokesčio fondo tvirtinimas, didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičiaus savivaldybės biudžetinėse įstaigose nustatymas mero teikimu“ (15 str.).

Remiantis naujuoju vietos savivaldos modeliu bei Vilniaus miesto savivaldybės struktūra tikslinga teigti, kad vietos savivaldos lygmeniu svarbiausios institucijos, daro įtaką kultūros politikos įgyvendinimui, yra savivaldybės vadovas – meras bei savivaldybės taryba (žr. 4 pav.).

4 pav. Kultūros įstaigų veiklą įtakojančios savivaldybės institucijos.

Sudaryta darbo autorės, remiantis *Vilniaus miesto savivaldybės struktūra*

Savivaldybės administracija – „savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurią sudaro struktūriniai padaliniai, į struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai ir savivaldybės administracijos filialai – seniūnijos“. Įstaigos vadovas yra administracijos direktorius, kuris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, kurį meras skiria vienasmeniu sprendimu, t. y. be tarybos pritarimo. Savivaldybės administracijos funkcijoms priskiriamas viešųjų paslaugų teikimo (tarp jų ir kultūros paslaugų) administravimas. (Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymas, 2022, 33 straipsnis).

Kuruojant kultūros įstaigų veiklą, svarbiausias vaidmuo tenka savivaldybės administracijos Kultūros skyriui. Pagrindiniai Vilniaus m. sav. Kultūros skyriaus uždaviniai yra šie:

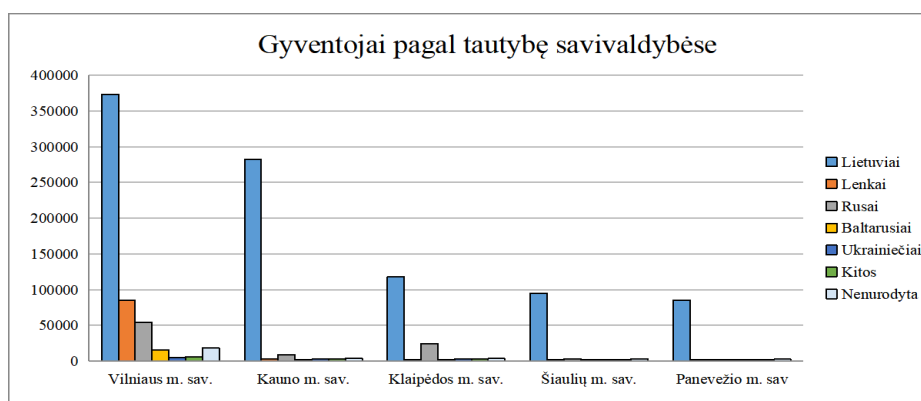
1. formuoti Savivaldybės kultūros ir meno politiką;
2. puoselėti tautines tradicijas, rūpintis etnokultūros plėtra bei miesto gyventojų kultūriniu ugdymu;
3. skatinti ir remti kūrybines iniciatyvas Vilniaus m. sav., koordinuoti kultūros rėmimo programų, projektų įgyvendinimą;
4. bendradarbiauti su LR kultūros ministerija, kūrybinėmis sąjungomis ir organizacijomis bei kultūros srityje bendradarbiauti su miestais, susigiminiavusiais su Vilniumi;
5. koordinuoti kultūros skyriaus reguliavimo sričiai pavaldžių kultūros įstaigų veiklą bei jų dalyvavimą Europos Sąjungos kultūros programose;
6. kuruoti pagal koordinavimo sritis priskirtus renginius ir šventes;
7. įgyvendinti Vilniaus m. savivaldybės tarybos patvirtintas programas ir sprendimus;

8. pagal savo kompetenciją nagrinėti suinteresuotų asmenų ir institucijų skundus, pareiškimus, prašymus, rengti ir teikti atsakymus;

9. talkinti planuojant biudžeto lėšų poreikį kultūrai. (Vilniaus miesto savivaldybės struktūra ir kontaktai – Kultūros skyrius).

Įgyvendinant priskirtus uždavinius, kultūros skyrius vykdo tokias funkcijas, kaip savivaldybės paskelbtų kultūros programų, konkursų ir projektų vykdymas, švenčių, paminėjimo renginių, festivalių ir kitų renginių, organizuojamų Vilniaus miesto savivaldybės, koordinavimas, ryšių su užsienio organizacijomis plėtojimas, savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų informacinės bazės bei metinių statistinių ataskaitų rengimas, informacijos teikimas gyventojams bei institucijoms, biudžeto lėšų poreikio kultūrai numatymas, skyriaus reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų patalpų administravimas ir kt.

Iš kitų Lietuvos miestų Vilnius išsiskiria savo daugiaetniškumu bei daugiakultūriškumu. Ši tezė, pasak Bumblausko (2000, p.20), yra banali ir nereikalaujanti įrodymų. Visgi, ankstesnėje historiografijoje nebuvo bendro sutarimo sostinės daugiakultūriškumo klausimu – „lenkiško, rusiško, baltarusiško ar lietuviško paveldo akcentavimas labiau priminė dalyvavimą politinėse Vilniaus „dalybose“. Visgi, prieita išvados, kad „bandymai rasti objektyvų istorijos „vidurkį“ yra neįmanomi nei teoriškai, nei praktiškai“ (Bumblauskas, 2000, p. 20). Šis teiginys grindžiamas iš nacionalistinių ideologijų kildinamu Vilniaus tautų siekiu susieti šį miestą su savo tautos istorija ir teise kiekvienai tautinei bei kultūrinei bendruomenei puoselėti savotišką požiūrį į Vilniaus istoriją. *Oficialiosios statistikos portalo* surinktais gyventojų surašymo pagal tautybę duomenimis (2021), Vilniaus miesto savivaldybė buvo gausiausiai apgyvendinta lietuvių, lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių bei kitų tautybių Lietuvos gyventojais, palyginus su kitomis savivaldybėmis (žr. 4 pav.). Iš viso gyvenančių Vilniaus miesto savivaldybėje piliečių skaičius sudarė 556490 gyventojų. Pagal naujausius statistinius duomenis, atnaujintus 2023-11-06, gyventojų skaičius sostinėje išaugo – šis skaičius sudarė 633478 gyventojų.

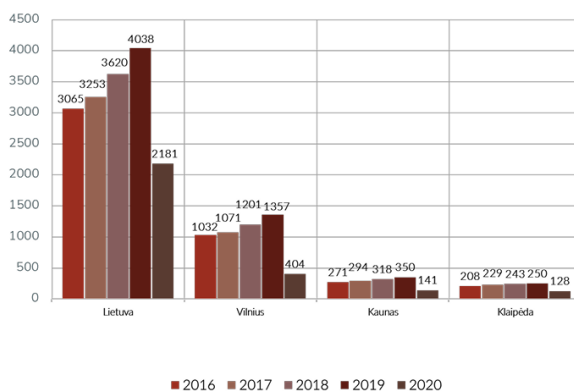
5 pav. Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse

Sudaryta darbo autorės, pagal Oficialiosios statistikos portalo gyventojų surašymo pagal tautybę duomenis, 2021m.

Atsižvelgiant į Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų įvairovę ir kiekį atspindinčius statistinius duomenis, tikslinga teigti, kad siekiant patenkinti miesto gyventojų lūkesčius, Vilniaus miesto savivaldybė turėtų teikti platų spektrą kultūros srities paslaugų.

Vertinant „gyventojų (≥ 15 m.), per pastaruosius 12 mėn. vartojusių kultūros produktus / naudojusią kultūros paslaugas (neskaitant masinių medijų – TV, spaudos, radijo, interneto – ir virtualaus vartojimo)“, proc. dalį, 2020–2023 m. kultūros paslaugas ar produktus vartojo 89-90 proc. Vilniaus m. gyventojų (Mažeikaitė, 2022).

Kultūros objektų lankymas neabejotinai susijęs ir su miesto turistų srautais. Vertinant 2016-2020 m. turistų skaičių apgyvendinimo įstaigose, Vilnius išsiskyrė kaip daugiausia turistų sulaukiantis Lietuvos miestas, palyginus su kitais didžiais miestais (Kaunu ir Klaipėda) (žr. 5 pav.).

6 pav. Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2016-2020 m., tūkst.

Cituota iš: Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022

Nepaisant 3 kartus sumažėjusio turistų skaičiaus 2020m. kilus COVID-19 pandemijai, 2022m. Vilniaus m. turizmas vėl klestėjo – Vilniaus turizmo statistikos duomenimis, sostinę aplankė 1 065 805 turistai, iš kurių Lietuvos gyventojai, t. y. vietiniai turistai sudarė 387 250, o užsienio turistai – 678 555 (Vilniaus Turizmo statistika, 2022).

Miesto patrauklumui Lietuvos bei užsienio turistams didelę įtaką turi sostinės kultūros paslaugų kiekis ir kokybė, atliekanti svarbų vaidmenį visuomenės kultūriniam švietimui, ugdymui ir laisvalaikio praleidimui. Lietuvos sostinė Vilnius yra stambiausias šalies miestas, kurio įvairių epochų architektūra garsėjantis senamiestis yra įtrauktas į UNESCO pasaulinio paveldo sąrašą. (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022). Mieste veikia beveik visos Lietuvos nacionalinės kultūros įstaigos: Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Lietuvos nacionalinė filharmonija, Lietuvos nacionalinis muziejus, Lietuvos dailės muziejus, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios

Kunigaikštystės valdovų rūmai, o Vilniaus m. sav. kultūros skyriaus reguliavimo sričiai priskiriama viso 17 viešųjų įstaigų ir 12 biudžetinių įstaigų. (Vilniaus miesto savivaldybės taryba, 2021).

Vilniaus m. sav. lenkia kitas Lietuvos savivaldybes pagal kultūros organizacijų skaičių, kuris sudaro apie 49 proc. visų Lietuvoje registruotų kultūros įmonių, tradicines bei naująsias kūrybinių industrijų kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičių, nebiudžetinio sektoriaus įmonių, muziejų skaičių (Mažeikaitė, 2022).

Svarbiausias dokumentas, kurio nuostatais remiantis yra vykdoma Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politika, yra *Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginės gairės (2021)* (toliau – *Gairės*). *Gairių* vizija: „Vilnius – meniška aplinka bei unikalia kultūros įvairove garsėjanti „kūrybos sostinė“, kurioje kultūra yra pasiekiamą bei įtraukia dalyvauti itin plačią miesto gyventojų ir svečių auditoriją, apima visą geografinę Vilniaus miesto teritoriją, pritraukia meno ir kultūros kūrėjus iš Lietuvos ir užsienio.“ (Vilniaus miesto savivaldybės taryba, 2021).

Vizijos įgyvendinimui iškelti 4 tikslai ir numatyti uždaviniai tikslams pasiekti:

1 tikslas – siekti, kad įvairi aukštos vertės kultūra taptų prieinamesnė visiems vilniečiams.

Uždaviniai:

- 1.1 Įvairios ir kokybiškos kultūros prieinamumo skatinimas visoms visuomenės grupėms;
- 1.2 Aukštos vertės tradicinių kultūros renginių įvairovės didinimas;
- 1.3 Naujų viešųjų erdvių kultūrai sukūrimas ir įveiklinimas;
- 1.4 Miesto vaikų ir paauglių ugdymas kultūra;
- 1.5 Tarpkultūrinio ir kartų dialogo, tolerancijos, socializacijos skatinimas, jaunųjų talentų pritraukimas;
- 1.6 Vilniaus miesto žaliųjų viešųjų erdvių įveiklinimas.

2 tikslas – siekti platesnio Vilniaus žinomumo ir vertinimo meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio.

Uždaviniai:

- 2.1 Profesionalių tarptautinių renginių pritraukimas, jau vykstančių pagrindinių miesto renginių tarptautiškumo stiprinimas;
- 2.2 Tinklaveikos bei Vilniaus kultūros tarptautinio konkurencingumo plėtimas;
- 2.3 Tapti regiono kultūros sklaidos ir informacijos lyderiu inicijuojant plataus masto projektus.

3 tikslas – Efektyviau puoselėti daugiakultūrį Vilniaus tapatumą, saugoti, aktualizuoti bei įveiklinti miesto kultūros paveldą.

Uždaviniai:

- 3.1 Vilniaus miesto daugiakultūrio tapatumo puoselėjimas;
- 3.2 Miesto istorijos bei kultūros paveldo aktualizavimas ir populiarinimas;
- 3.3 Kultūros paveldo ir kitų istorinės atminties objektų bei su jais susijusių viešųjų erdvių puoselėjimas;
- 3.4 Kultūros paveldo puoselėjimas, pritaikant visuomenės poreikiams.

4 tikslas – kelti kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybę, siekti efektyvesnio kultūros valdymo.

Uždaviniai:

- 4.1 Miesto kultūros organizacijų, meno ir kultūros kūrėjų bei kultūrinių ir kūrybinių industrijų operatorių atsigavimo nuo COVID-19 pandemijos pasekmių palengvinimas;
- 4.2 Kultūros ir meno projektų konkursinio finansavimo sistemos tobulinimas;
- 4.3 Miesto savivaldybės meno ir kultūros įstaigų tinklo peržiūra ir tobulinimas;
- 4.4 Miesto kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimas;
- 4.5 Savivaldybės bei kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijų stiprinimas;
- 4.6 Svarbių miesto kultūros objektų renovavimas ir įveiklinimas;
- 4.7 Tvarios urbanistinės plėtros, kultūrinio turizmo bei investicijų į kūrybos ekonomiką skatinimas;
- 4.8 Nuolatinės Vilniaus kultūros būklės stebėsenos, analizės bei informacijos apie miesto kultūrą bei renginius sklaidos užtikrinimas.

Vilniaus m. sav. nustatė konkrečias priemones kiekvieno uždavinio įvykdymui, kurias darbo autorė analizuos kitame skyriuje.

Matome, jog sostinės savivaldybė iš kitų šalies savivaldybių išsiskiria kultūrine įvairove, nacionalinių bei biudžetinių kultūros įstaigų kiekiu bei įvairove ir yra pagrindinis užsienio turistų traukos objektas. Miesto kultūrinio tapatumo puoselėjimui sostinės savivaldybė išsikėlė aibę svarbių ir reikalingų uždavinių miesto kultūros tikslams įgyvendinti ir puoselėti 2021-2023 metų laikotarpiu. Kitame skyriuje darbo autorė nagrinės šių tikslų uždaviniams numatytų priemonių įgyvendinimą, aiškinsis, kurių tikslų savivaldybei visgi nepavyko įgyvendinti numatytu laikotarpiu.

2.2 Kultūros politikos įgyvendinimas pagal kultūros politikos strategines gaires

2.2.1 Įvairios ir kokybiškos kultūros prieinamumo didinimas

Siekiant prieinamesnės įvairios aukštos vertės kultūros miesto gyventojams, planuota peržiūrėti ir koreguoti įstaigų metinius planus, skatinant teikti naujas paslaugas, esant poreikiui numatyti didesnę finansavimą. Atsakingais programos vykdytojais *Gairėse* konkrečiai paminėti: „Kultūros skyrius, Grigiškių kultūros centras, Kirtimų kultūros centras, Naujosios Vilnios kultūros centras, VšĮ Trakų Vokės dvaro sodyba, Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka“ (*Gairių* priemonė 1.1.1) (Vilniaus miesto savivaldybės taryba, 2021). 2021m. šių įstaigų rodikliai buvo paveikti ribojimų susibūrimams ir kelionėms COVID-19 pandemijos metu bei su pandemija susijusiais pasikeitusiais gyvenimo įpročiais: nagrinėjant biudžetinės įstaigos *Kirtimų kultūros centras* 2021 metų veiklos ataskaitą (2021), stebimas kultūros įstaigos organizuotų renginių, edukacinių užsiėmimų bei įstaigos kolektyvų pasirodymų užsienyje sumažėjimas, biudžetinės įstaigos *Grigiškių kultūros centro* 2021 metų veiklos ataskaitoje (2022) stebimos panašios tendencijos, bet visgi pavyko surengti daugiau nei planuota kitų kolektyvų pasirodymų įstaigoje bei bendrų pasirodymų su kitomis įstaigomis. Vilniaus m. sav. centrinė biblioteka taip pat susidūrė su karantino sukeltais iššūkiais, kadangi knygos buvo išduodamos ir priimamos tik bekontakčiu būdu, o tai darė įtaką mažesniai nei planuota išduotų fizinių knygų skaičiui. (Biudžetinės įstaigos Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka 2021 metų veiklos ataskaita, 2022) NVKC 2021m. padaugėjo veikiančių klubų, kolektyvų ir organizacijų bei jų dalyvių, edukacinių užsiėmimų dalyvių padaugėjo 44,1 proc. (Biudžetinės įstaigos Naujosios Vilnios kultūros centro 2021 metų veiklos ataskaita, 2022). Viešosios įstaigos *"Trakų Vokės dvaro sodyba"* 2021 metų veiklos ataskaitoje (2022) minimi įstaigos finansiniai sunkumai, negavus planuoto finansavimo iš kultūros tarybos ir kitų šaltinių. Dėl statybos ir tvarkybos darbų pandemijos metu, Trakų Vokės dvaro sodyba gavo mažiau pajamų iš įstaigos veiklos per pirmąjį pusmetį, tačiau antrojo pusmečio metu pajamos kone dvigubai padidėjo, pritraukta 90 proc. paramos lėšų, surengta daugiau nei 4 kartus daugiau renginių, tiek pat padidėjo ir lankytojų srautas.

Lyginant 2022 m. Kirtimų bei Naujosios Vilnios kultūros centrų ataskaitų rodiklius, išsaugo įstaigų organizuojamų renginių skaičius ir įvairovė, pavyzdžiui, NVKC organizuojamų renginių skaičius padidėjo 300 proc. Taip pat didėjo kultūros centrų kolektyvų pasirodymų skaičius užsienyje, nutraukus keliavimo ribojimus dėl COVID-19 pandemijos. Pristatytas platesnis spektras edukacinių užsiėmimų (Biudžetinės įstaigos Kirtimų kultūros centras 2022 metų veiklos

ataskaita, 2023; Biudžetinės įstaigos Naujosios Vilnios kultūros centro 2022 metų veiklos ataskaita, 2023) VMSCB, GKC ir Trakų Vokės dvaro sodybos 2022m. veiklos ataskaitos neskelbiamos.

Palyginus 2021m. ir 2022m. minėtų kultūros įstaigų metines veiklos ataskaitas, pastebimas savivaldybės asignavimų bei projektų finansavimo didėjimas (žr. 2 lentelę). Pastarųjų 2023m. veiklos ataskaitos dar nėra paskelbtos.

2 lentelė. Kultūros įstaigų finansavimas

	Finansavimas			
	Savivaldybės asignavimai (tūkst.EUR)		Savivaldybės projektai (tūkst.EUR)	
	2021	2022	2021	2022
Grigiškių kultūros centras	321,9	Nėra duomenų	1,8	Nėra duomenų
Kirtimų kultūros centras	246,4	296,5	11	14,4
Naujosios Vilnios kultūros centras	299	379	3	2,9
VšĮ Trakų Vokės dvaro sodyba	154	Nėra duomenų	5,2	Nėra duomenų
Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka	2472,2	Nėra duomenų	16,5	Nėra duomenų

Sudaryta darbo autorės, pagal 2021m. ir 2022m. Grigiškių kultūros centro, Kirtimų kultūros centro, NVKC, VšĮ Trakų vokės dvaro sodybos bei VMSCB metinės veiklos ataskaitas rodiklius.

Siekiant didesnio visuomenės įtraukiamumo į kultūrinę veiklą (*Gairių* priemonė 1.1.2), *Gairėse* skatinamas įvairaus amžiaus grupių piliečių įtraukimas, kuris atsispindėjo Vilniaus m. kultūros įstaigų metinės veiklos ataskaitose. Paminėtinas NVKC, kurio 2022m. veiklos ataskaitoje išskeltas tikslas „Įtraukti į kultūrinę veiklą daugiau vaikų, paauglių ir vyresnio amžiaus žmonių“ (Biudžetinės įstaigos Naujosios Vilnios kultūros centro 2022 metų veiklos ataskaita, 2023), buvo vienas iš penkių prioritетinių tikslų. Kultūrinių veiklų vyresnio amžiaus žmonėms padaugėjimas įstaigos veiklos ataskaitoje neatsispindi, tačiau savo veiklą 2022 m. tęsė įvairaus amžiaus žmonių kolektyvai, klubai ir organizacijos. Įvairaus amžiaus žmonių kultūrinių poreikių tenkinimo tikslai atsispindi ir Vilniaus m. sav. centrinės bibliotekos veikloje. Jau minėtoje 2021m. metinės veiklos ataskaitoje teigiama, kad įstaiga vykdė kompiuterinio raštingumo mokymus senjorams, teikė knygų pristatymo į namus paslaugas ir knygomatų paslaugas, suteikiančias galimybę naudotis bibliotekos paslaugomis bet kuriuo paros metu. 2022 m. veiklos plane antruoju punktu įstaiga išskėlė prioritетinį tikslą: „Organizuoti bibliotekų veiklą, atsižvelgiant į įvairių amžiaus grupių sociokultūrinius interesus ir poreikius“ (Biudžetinės įstaigos Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka 2022 metų veiklos planas, 2022). Metinė ataskaita neskelbiama.

Siekiant aktyvinti miesto bendruomenių kultūrinę veiklą (*Gairių* priemonė 1.1.3), 2021-2023m. laikotarpiu buvo didinamos Vilniaus m. bendruomenių rėmimo programos projektų konkurso finansavimo apimtys. Vilniaus m. sav. administracija 2021 m. paskelbė 3 konkursus

savivaldybės bendruomenėms remti. Sausio mėn. paskelbtas nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų atrankos konkursas, kurio uždaviniais siekta „stiprinti vietos bendruomenių išskirtinumą ir tradicijų kūrimą“, „skatinti bendruomeniškumo formų įvairovę“ bei „į veiklas įtraukti visų amžiaus grupių gyventojus“ (Vilniaus miesto savivaldybės nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų konkurso nuostatai, 2020). Iš 78 pateiktų paraiškų, finansuota 14 projektų, labiausiai atitinkančių konkurso tikslus. Didžiausias galimas finansavimas, t. y. 3000 Eur. suma, buvo skirta asociacijos „Idėjų lysvė“ projektui „Pilaitės pleneras pagal muziką 2021“ bei Gyventojų asociacijos „Dvarčioniškiai“ projektui „Dvarčionių menų šventė 2021“. Bendra skirta suma projektams sudarė daugiau nei 25 tūkst. Eur. (Skelbiame 2021 m. Nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo finansuojamus projektus, 2021). 2021 m. Birželio mėn. Vilniaus m. sav. administracija paskelbė *Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 m. veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje* projektų atrankos konkursą (2021), kurio tikslas – sutelkti Vilniaus m. sav. gyvenamųjų vietovių gyventojus, skatinti bendruomeniškumą, bendruomenių savarankiškumą tenkinant viešuosius bendruomenės narių poreikius. Šiame konkurse dalyvavo bendruomeninės organizacijos, vykdančios veiklą Vilniaus m. sav. sen. teritorijose (viso finansavimas buvo numatytas 21 seniūnijai). Didžiausia galima vienam projektui skirti valstybės biudžeto lėšų suma negalėjo viršyti 80 proc. seniūnijai skirtų lėšų, o mažiausia galima suma – ne mažesnė nei 1500 eurų. Iš viso šiame konkurse buvo finansuojami 27 projektai, o didžiausia projekto finansavimo suma buvo skirta organizacijos „VO Naujininkų bendruomenė“ jungtiniam Naujininkų seniūnijos bendruomenių projektui „Naujininkų bendruomenių stiprinimas“, kuri sudarė 16 250 eurų, o bendra skirta suma projektams sudarė daugiau nei 200 tūkst. Eur. (Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2021 metais finansuojamų projektų sąrašas, 2021). Rugsėjo mėn. buvo paskelbtas dar vienas konkursas bendruomenės veiklos paramai savivaldybėse. Projektinis finansavimas šiam konkursui buvo numatytas 11 savivaldybių, o paraiškas galėjo teikti bendruomeninės organizacijos, NVO bei religinės bendruomenės ir bendrijos. (Dėl Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje tvarkos aprašo tvirtinimo, 2021). Viso finansavimas buvo suteiktas 15 organizacijų. Didžiausią finansavimą gavo VšĮ „Perkūnkiemio bendruomenė“, projektui „Perkūnkiemis – atvira ir kūrybinga bendruomenė“. Šiam projektui įgyvendinti skirta suma – 8900

Eur. Bendrai projektų finansavimui buvo paskirstyta kiek daugiau nei 64 tūkst. Eur. (Informacija apie 2021 m. Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ finansuojamus projektus, 2021).

2022 m. savivaldybės dalyvavo Vilniaus m. sav. *nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų atrankos konkurse* (2021), kurio prioritetine sritimi pasirinkti „projektai, telkiantys bendruomenes, prisidedant prie Žaliosios Vilniaus bangos kūrimo“. Didžiausią galimą projekto finansavimo sumą – 3000 Eur., savivaldybė skyrė 3 projektams: Grigiškių bendruomenės „Grija“ projektui „Žalioji akupunktūra“, gyventojų asociacijos „Dvarčioniškiai“ projektui „PievaMenė 2022“ – Dvarčionių meno šventė“ bei asociacijos „Antakalniečių bendruomenė“ projektui „Bendruomenės projektas „Aromaterapinio sodo erdvės kūrimas Vilniaus Sapiegų parke“(30-316/22 dėl nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų 2022 metais finansuojamų projektų sąrašo tvirtinimo, 2022). Parama bendruomenių iniciatyvoms pagal šį konkursą 2022 m. išaugo dvigubai – viso sulaukta 36 NVO paraiškų, iš kurių finansuoti 22 projektai, kuriems iš viso buvo paskirstyta 50 tūkst. Eur., o 2021m. metais buvo finansuota 14 projektų ir jiems buvo paskirstyta 25 tūkst. Eur. suma (Sostinės bendruomenių rėmimo konkurso laimėtojai mieliausiai rinkosi „Žaliosios bangos“ veiklas, 2022). Įgyvendinant nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2022 m. veiksmų planą, vadovaujantis LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu, 2022 m. Vilniaus miesto savivaldybei skirta 350 tūkst. Eur. lėšų (A1-174 Dėl 2022 metų lėšų, skirtų savivaldybėms bendruomeninei veiklai stiprinti kuriant palankią daugiakultūrę aplinką, paskirstymo savivaldybėms patvirtinimo, 2022). Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu, 333 tūkst. Eur. biudžeto lėšų skirta viešųjų erdvių ir aplinkos kokybės gerinimui, o veikloms, skirtoms migrantų įtraukimui į bendruomeninę veiklą, bendruomenės narių komunikacijai bei nuomonės formavimui plėtoti, skirta 10 tūkst. Eur. (30-1061/22 dėl priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse kuriant palankią daugiakultūrę aplinką“, įgyvendinamos Vilniaus miesto savivaldybėje, tinkamomis finansuoti pripažintų veiklų, 2022). Taip pat 2022 m. bendruomeninės organizacijos buvo kviečiamos teikti paraiškas pagal *Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2022 metų veiksmų plano 1.1.6 priemonę „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“, įgyvendinant bandomąjį modelį Vilniaus miesto savivaldybėje*(2022). Projekto įgyvendinimas organizuotas savivaldybės kartu su NVO informacijos ir paramos centru bei Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga. Konkursui skirta LR valstybės biudžeto lėšų suma sudarė 393 032 Eur., iš jų projektams – 385 172 Eur., o priemonės administravimui – 7 860 Eur. Vienam projektui galima skirti valstybės biudžeto lėšų

suma sudarė nuo 3 000 iki 15 000 Eur. Pagal įsakymą *dėl nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2022 metų veiksmų plano 1.1.6 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2022 metais finansuojamų projektų sąrašo tvirtinimo* (2022), finansavimas buvo suteiktas 37 projektams. Didžiausios vertės finansavimą gavo Antakalniečių bendruomenės asociacijos projektas „Vilniaus Antakalnio seniūnijos 2022 m. bendruomeninės veiklos stiprinimo programa“, kuriam buvo skirta 13 717,67 Eur.

Dedikuojant konkurso prioritetinę kryptį Vilniaus 700-mečio šventei (sąsaja su *Gairių* priemone 3.2.1), 2023 m. buvo paskelbtas kvietimas dalyvauti 2023 m. Vilniaus miesto savivaldybės nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų atrankos konkurse (2022), skiriant iki 5000 Eur. finansavimą vienam projektui. Šiame konkurse buvo finansuota ir įgyvendinta viso 13 NVO bendruomeninių veiklų rėmimo projektų, tačiau didžiausią maksimalią vienam bendruomenės projektui skirtą paramą sudarė 4500 Eur. suma. Maksimalią paramą gavo du projektai – Asociacijos Naujosios Vilnios miesto bendruomenė projektas „Naujosios Vilnios istorinė gamtinė aplinka: 700-mečio jungčių paieškos“ bei VO vaikų ir jaunimo dienos centro „Mūsų nameliai“ projektas „Nakties skaitymai“ daugiatautei Naujosios Vilnios bendruomenei“. Iš viso projektams skirtas 50 tūkst. Eur. finansavimas (Dėl nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų, 2023 metais finansuojamų iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų, sąrašo tvirtinimo (priedas), 2023). Taip pat tais metais paskelbtas Vilniaus miesto savivaldybės kvietimas Vilniaus miesto savivaldybės bendruomenines organizacijas teikti paraiškas projektams pagal priemonę „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“, įgyvendinant bandomąjį modelį. Konkursui skirta LR valstybės biudžeto lėšų suma 2023 m. sudarė 398 629 Eur, o numatyta vienam projektui skiriama valstybės biudžeto lėšų suma svyravo nuo 2000 iki 15000 Eur. (Vilniaus miesto savivaldybė, 2023). Administracijos direktoriaus įsakymu, patvirtinta 14 finansuotų bendruomenių projektų, iš kurių 4 bendruomenės – Karoliniškių, Markučių, Vokės bei Šeškinės, gavo maksimalų galimą finansavimą. (Dėl nevyriausybinių organizacijų veiklos stiprinimo 2023–2025 metų veiksmų plano 2.1.1.1 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2023 metais finansuojamų projektų sąrašo tvirtinimo, 2023a). Antruoju paskelbtu įsakymu finansuoti 9 projektai, o trečiuoju įsakymu – dar 8 projektai, iš kurių didžiausią finansavimą gavo Grigiškių bendruomenė „Grija“. Bendrai (Dėl 2023 metais finansuojamų nevyriausybinių organizacijų veiklos stiprinimo 2023–2025 metų veiksmų plano 2.1.1.1 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ projektų sąrašo tvirtinimo, 2023b; Dėl 2023 metais finansuojamų nevyriausybinių organizacijų veiklos stiprinimo 2023–2025 metų veiksmų plano 2.1.1.1 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ projektų sąrašo tvirtinimo, 2023c).

Bendrai, 2021-2022m. padidėjo valstybės skiriamas finansavimas bendruomenių kultūrinėms veikloms, tačiau savivaldybės finansavimas sumažėjo kiek daugiau nei 5 kartais. 2022-2023m. valstybės finansavimas kultūrinėms bendruomenėms veikloms sumažėjo kone per pusę, o štai savivaldybės skiriamas finansavimas išliko toks pats, t. y. 50 tūkst. Eur.

1.1.2, 1.1.4, 1.4.1 bei 1.5.1. *Gairių* priemonių, susijusių su vaikų ir jaunimo įtraukimu į kultūrinės veiklas, įgyvendinimas atsispindi 2021 m. paskelbtoje Vilniaus m. sav. kultūros rėmimo programoje, pasižyminčioje didesne finansuojamų programų įvairove bei finansavimu šių programų projektams, palyginus su 2020m. Palyginimui, 2020 m. kultūros rėmimo programas sudarė: vizualiųjų menų, scenos menų, muzikos, kino, literatūros ir leidybos, etninės kultūros ir mėgėjų meno, kūrybinių industrijų, atminties kultūros puoselėjimo ir muziejų bei tautinių bendrijų iniciatyvų programos, kurių įgyvendinimui iš viso buvo skirta 352 800 Eur. Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų (Įsakymas dėl 2020 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo, 2020), o 2021m. Kultūros rėmimo programų sąrašą sudarė vizualiųjų menų, scenos menų, muzikos, kino, literatūros ir leidybos, etninės kultūros ir mėgėjų meno, kultūros ir kūrybinių industrijų, tautinių bendrijų, Vilniaus 700 jubiliejaus iniciatyvų, kultūros ar meno festivalių organizavimo, kultūros sklaidos užsienyje, erdvių nuomos, kultūros edukacijos bei skaitmeninio meno programos, kurių bendra finansuojama suma siekė 577 835 Eur. Remiamų programų sąrašė atsispindi įvairaus amžiaus kūrėjų rengiamų bei įvairaus amžiaus žmonėms skirtų iniciatyvų įvairovė, pavyzdžiui, Šokio teatro „Dansema“ šiuolaikinio šokio spektaklio vaikams sukūrimas ir sklaida Vilniaus mieste, asociacijos „Etnoerdvės“ projektas – moksleivių muzikinių klipų konkursas „EtnoKlipsai”, VšĮ „Ars festa“ 7-asis tarptautinis vaikų ir jaunimo vokalinis konkursas „Muzikos talentų lyga 2021“, VšĮ „Kino pavasaris“ projektas – Senjorų kino klubas Vilniuje, taip pat programos šeimoms, tokios kaip Daugiavaikių šeimų asociacijos „Mes“ projektas – šeimų meno festivalis ir kt. (Įsakymas dėl 2021 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo, 2021).

Visų profesionaliosios kultūros sričių įvairovė sostinėje puoselėjama pirmojoje ir vienoje didžiausių Baltijos šalyse „vizualiojo meno kūrėjų bei kūrybinių industrijų bendradarbiavimo ir rezidavimo“ erdvėje – „Užupio Meno Inkubatoriuje“ (Užupio meno inkubatorius – Apie mus). Inkubatoriaus erdvėse vienu metu reziduoja ir kūrybines idėjas realizuoja daugiau nei 30 menininkų bei kultūrinių ir kūrybinių industrijų pradedančiųjų. Vidutinė rezidencijų trukmė sudaro 3-5 metus. Taip pat mieste veikia „Menų spaustuvė“ – šiuolaikinių scenos menų bendruomenė, pagal įstaigos įstatus teikianti prioritetą šiuolaikinių scenos menų plėtrai. Įstaiga teikia kūrybines erdvių paslaugas Lietuvos ir užsienio scenos menų organizacijoms, rengia, padeda

rengti, remia parodas, pramoginius renginius, koncertus ir kt. renginius (Viešosios įstaigos „Menų spaustuvė“ įstatai, 2015). Abi organizacijos savo veikloje akcentuoja Lietuvos ir užsienio menininkų bendradarbiavimo skatinimą, programų jauniems menininkams vykdymą.

Gairių priemone 1.1.6. planuota iki 2023 m. įveiklinti Nacionalinę koncertų salę ant Tauro kalno. Kadangi miestas neturi aukštos akustinės klasės koncertų salės, pasak Vilniaus miesto mero Valdo Benkunsko, „Šis projektas visiškai apvers situaciją ir pakeis mūsų miesto konkurencinę padėtį kultūros srityje ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu mastu“. Planuojama, kad „bendras Nacionalinės koncertų salės „Tautos namų“ komplekso plotas sieks apie 24 tūkst. kv. metrų“. Komplexą sudarys keturios salės, iš kurių didžioji bus pritaikyta klasikinės muzikos koncertams, kitos trys, atitinkamai, bus skirtos profesionalaus meno pristatymui, ekspozicijų, renginių ir edukacinei veiklai bei repeticijoms (sąsaja su *Gairių* priemone 1.1.5). Visgi, šio miesto kultūrai projekto statybos dar yra tęsiamos, jas pabaigti planuojama iki 2030 m. (Grubinskas, 2023).

Pagal *Gairių* priemonę 1.4.2., 2022 m. buvo įgyvendinama programa „Ugdymas kultūra“. Šios veiklos „Vaikų ir jaunimo kultūra“ projektams paskirstyta beveik 255 tūkst. Eur. 41 iniciatyvai. Pagal rengiamus projektus, suteiktos galimybės regionų vaikams įsitraukti į aukštos kokybės meninius, kultūrinius renginius ir edukacijas, vykdomas vaikų literatūrinis ugdymas. (Finansavimas skirtas 12 kultūros programų ir jų veikloms, 2022).

2021-2023 m. laikotarpiu remiantis *Gairių* priemone 1.5.3., buvo tęsiamas savivaldybės inicijuotos meno projektų rėmimo programos „Kuriu Vilnių“ konkursas. Nuo 2021m. teikiamas finansavimas šiems projektams padidėjo – 2021 m. projektų finansavimui buvo paskirstoma 500 tūkst. Eur. paramos suma 12 projektų (Vilniaus miesto savivaldybė—Sostinę papuoš dar 12 naujų „Kuriu Vilnių“ projektų – skelbiami konkurso laimėtojai, 2021), o 2023 m. projektų įgyvendinimui iš viso paskirstyta 569 173 Eur. suma 10 komisijos atrinktų projektų. Pastarųjų metų konkursas išsiskyrė taip pat ir tuo, kad visi atrinkti meno projektai vykdomi miesto gyvenamųjų rajonų erdvėse (sąsaja su *Gairių* priemonėmis 1.3.1, 1.3.2, 1.3.3) (Kuzas, 2023a).

Pagal *Gairių* uždavinį 1.6., 2021-2023 m. laikotarpiui Vilniaus m. sav. išklėle tikslą įveiklinti miesto žaliąsias erdves, pritaikant jas profesionalios kultūros renginiams bei laisvalaikio veikloms. Vilniaus miesto parkų ir kitų gamtinių teritorijų plėtrą vykdančios VšĮ „Vilniaus miesto parkai“ 2021 m. veiklos ataskaitoje minimi įgyvendinti kultūriniai ir laisvalaikio renginiai, tokie kaip kasmetinis Vingio parke rengiamas fejerverkų festivalis „Fejerija“, oro balionų festivalis, Lukiškių aikštėje ir Bernardinų sode veikė vasaros skaityklos, taip pat Bernardinų sode vyko Kristupo festivalio ir Kultūros nakties renginiai, Ozo parke suorganizuota fotografijų paroda „Kėdės laukia žiūrovų“, Kūdrų parke vyko šiuolaikinės skulptūros kūrėjų paroda

„Belaukiant“ (priemonės 1.6.1, 1.6.2). (Viešosios įstaigos „Vilniaus miesto parkai“ 2021 metų veiklos ataskaita, 2022).

2022 m. surengta dar daugiau kultūrinių ir laisvalaikio renginių: veiklą tęsė skaityklos Lukiškių aikštėje ir Bernardinų sode, Kristupo festivalio ir Kultūros nakties renginiai Bernardinų sode, Reformatų sode vyko kasmetinė Europos šventė „Pasimatymas parke“, Bernardinų sode VšĮ „Ugnis ir Kaukė“ surengta fotografijų paroda „Vilniaus ugnies skulptūros“, „Vingio parke įvyko 5 dideli koncertai („Summer in the city“ festivalis, grupės BA koncertas, festivalis „Jaunas kaip Vilnius“, Nick Cave koncertas, LIDL renginys)“ ir kt. (Viešosios įstaigos „Vilniaus miesto parkai“ 2022 metų veiklos ataskaita, 2023).

Matome, kad didinant įvairios ir kokybiškos kultūros prieinamumą, Vilniaus miesto savivaldybė numatyta laikotarpiu didino kultūros įstaigų finansavimą, ir finansuojamų kultūrinių veiklų įvairovę, kultūros įstaigų metinės veiklos ataskaitose atsispindi padidėjęs kultūrinių veiklų įvairaus amžiaus grupių žmonėms didėjimas, trijų metų laikotarpiu didėjo Vilniaus miesto savivaldybės skiriamas projektinis finansavimas miesto bendruomenių veikloms, įgyvendinama programa „Ugdymas kultūra“ bei tęsiamas projektų rėmimo programos „Kuriu Vilnių“ konkursas, įveiklinamos miesto žaliosios erdvės ir didėja jose surengiamų kultūrinių renginių skaičius. Įgyvendinta dauguma numatytų priemonių. Iš dar neįgyvendintų priemonių verta paminėti nekintantį Vilniaus miesto savivaldybės skiriamą projektinį finansavimą miesto bendruomenių veikloms, taip pat ir sostinės kultūros plėtrai svarbų projektą – nacionalinę koncertų salę ant Tauro kalno, kurios statybos ir įrengimo darbai dar nėra užbaigti.

2.2.2 Vilniaus miesto tarptautinis garsinimas

Siekiant garsinti sostinę užsienio meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų tarpe buvo įgyvendinta *Gairių* 2.1.2 priemonė, numatanti tarptautinių meno organizacijų tinklų renginių Vilniaus miesto 700 metų jubiliejaus proga inicijavimą ir surengimą. Viso pagal LR Vyriausybės nutarimu paskelbtą planą, Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metų minėjimui planuota surengti 20 renginių. (Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metų minėjimo 2023 metais planas, 2022).

Jubiliejiniams metams buvo skirtos tokios parodos, kaip „Aš esu Vilnietis“ ir „Vilniaus pokeris“, „Gedimino laiškai: tada ir dabar“, „Žygimanto Augusto gobelenų sugrįžimas į Vilnių“ ir kt., įgyvendintas projektas „Connect: Vilnius – operos miestas“, dovanojęs Vilniečiams nemokamus renginius miesto Rotušės bei Katedros aikštėse bei renginius Valdovų rūmų kiemelyje, pristatyta septynių tarptautinio masto kompozitorių koncertinė programa „Muzika Vilniui“, kurios

kompozicijos sukurtos ir atliktos įvairiose pasirinktose Vilniaus miesto erdvėse, taip pat pristatytas kinematografinis projektas „Vilniaus pokeris“, įkūnijantis Ričardo Gavelio „Vilniaus pokeris“ odę Vilniui ir daugelis kitų projektų (2023 metų programa, 2022). Vienas didžiausių renginių sostinės jubiliejui paminėti, buvo daugiau nei 45 tūkst. žiūrovų sulaukęs Vingio parke vykęs nemokamas muzikos festivalis „Jaunas kaip Vilnius“, kuriame pasirodė Lietuvos bei užsienio muzikos atlikėjai (Kuzas, 2023b).

2021 m. Pirmą kartą surengta įvairių meno sričių kūrėjų apdovanojimų ceremonija, vykusį Nacionaliniame muziejuje LDK valdovų rūmuose. Ceremonijos metu buvo „įteiktos dailininkų, fotomenininkų, literatūros vertėjų, muzikų, rašytojų ir tautodailininkų kūrybinių organizacijų premijos ar prizai bei daugiau kaip du dešimtmečius teikiama Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premija“. (2021 ataskaita – Lietuvos Meno Kūrėjų Asociacija, 2022). Visgi nėra viešai pasiekiamos informacijos dėl *Gairių* priemone 2.1.3. numatyto specialaus fondo pasaulinį pripažinimą pelniusiems įvairių sričių menininkams ir kultūros atstovams bei jų kūrybos sklaidai plėtrą ir 2.1.1 priemonėje minimą Vilniuje kuriančių menininkų rezidencijų finansavimo programą.

2021-2023m. laikotarpiu kasmet buvo skelbiamas kultūros rėmimo programų projektų konkursas (susijusios *Gairių* priemonės – 2.2.1, 2.2.2, 2.2.4), kurio skiriama parama projektams sudarė nuo 2 iki 6 tūkst. Eur. Kultūros sklaidos užsienyje programai 2021m. buvo skirta parama 14 iš 36 paraiškas užpildžiusių kultūros organizacijų projektų. Didžiausią finansavimą gavo trijų organizacijų projektai: VšĮ „Operomanija“ Operos „Geros dienos!“ gastrolėms Vokietijoje, VšĮ „Menų Vartai“ Lietuvos menininkų pristatymui Art Cologne šiuolaikinio meno mugėje 2021 bei VšĮ „Rupertas“ Rupert alternatyvios edukacijos dalyvių parodai Vilniuje ir Osle. Viso 2021m. kultūros sklaidos užsienyje programoms paskirstyta 45 500 Eur. suma. (Įsakymas dėl 2021 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo, 2021).

2022 m. konkursas vykdytas dviem etapais (antrajam etapui paraiškas pateikė dvi iš trijų pirmajame etape neįvertintų organizacijų, tačiau jų projektams parama skirta nebuvo). Pirmuoju etapu parama skirta 21 organizacijų projektui. Didžiausią paramą gavo VšĮ Orkestras „NIKO“ Naujų idėjų kamerinio orkestro NIKO koncertui Ukrainos nacionaliniame operos ir baletų teatre. Bendra paramos suma kultūros sklaidos užsienyje programoms, išdalinta pirmuoju etapu, sudarė 23 000 Eur. (Dėl iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų konkurso 2022 metų pirmojo ir antrojo ketvirčių projektų sąrašo patvirtinimo, 2022). 2023m. paramos skirtos 34 iš 38 paraiškas užpildžiusių kultūros organizacijų projektų. Didžiausią finansavimą gavo VšĮ muzikos mokykla „Ugnelė“ Vilniaus vaikų choro „Ugnelė“ Dalyvavimui tarptautiniame „Golden Gate“ festivalyje JAV. Bendra paramos suma

išskirstyta 2023 m. kultūros sklaidos užsienyje programoms sudarė 117 000 Eur. (Įsakymas dėl 2023 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo, 2023).

Didinant Vilniaus miesto tarptautiškumą (priemonės 2.2.3, 2.2.4), nuo 2018 iki 2023 m. Vilnius kartu su EUROCITIES miestais partneriais įgyvendino tris Europos Sąjungos lėšomis finansuotus projektus: URBAN M. „Bendradarbiavimas su kūrybinėmis laboratorijomis ir centrais, siekiant kūrybinių inovacijų plėtros“, ACCESS. „Kultūra – visiems“, CREATIVE PORTS. „Kūrybiniai uostai“. “ (Vilniaus miesto savivaldybė. Tarptautinio bendradarbiavimo projektų aptarime – kultūros vaidmuo, didinant Vilniaus konkurencingumą, 2023). Taip pat tęsiama nuo 2009m. vykdoma Šiaurės ir Baltijos šalių kultūros mobilumo programa (Nordic-Baltic Mobility Programme for Culture), teikianti Šiaurės ministrų tarybos ir Lietuvos, Latvijos ir Estijos kultūros ministerijų skiriamą finansavimą trijuose moduluose: menininkų mobilumui, bendradarbiavimo tinklams bei meno rezidencijoms (Šiaurės ir Baltijos šalių kultūros mobilumo programa bus tęsiama 2024–2026 metais, 2023).

2021m. Vilniaus miestas pasiekė užsibrėžtą tikslą – „Vilnius pripažintas kultūra, rašytojus ir skaitytojus mylinčiu miestu“ ir gavo UNESCO literatūros miesto statusą. (Gairių priemonė nr. 2.3.3) (Kuzas, 2021a).

Pagal *Gairių* priemonę 2.3.5. buvo skatinamos Vilniuje vykstančios tarptautinės meno ir kultūros konferencijos. 2022 m. rugsėjo 14-17 dienomis Vilniaus Universitete bei Vilniaus dailės akademijoje vyko „Europos menų terapijos konferencija“ (*Conference overview*, 2022). 2023 m. kovo 20-22 dienomis Neringos Viešbutyje vyko kino pavasario rengiamas tarptautinis kino industrijos renginys „Meeting Point – Vilnius“ 2023 (*Meeting Point—Vilnius 2023*, 2023) ir kt., 2023 m. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje įvyko tarptautinė konferencija „Champion Cities Summit 2023: Champions Think Bold“, kurioje „Europos miestų merai, lyderiai ir ekspertai dalijosi gerąja miestų patirtimi bei diskutavo, kaip ateityje atrodys miestų plėtra ir kokį vaidmenį joje vaidins klimato kaita, švietimas bei įvairovė“ (Dermantė, 2023).

Taigi, siekiant garsinti Vilnių tarp užsienio meno kūrėjų bei vartotojų, teigiamą įtaką turėjo didelės paklausos sulaukę sostinės 700 metų jubiliejaus proga surengti renginiai, bendradarbiaujant su užsienio kūrėjais ir menininkais, savivaldybė kasmet skyrė didesnę finansavimą tarptautiniams kultūros organizacijų projektams. Taip pat sostinėje buvo rengiamos tarptautinės meno konferencijos, o vienu didžiausių pasiekimų sostinei tapo UNESCO literatūros miesto statuso suteikimas. Visgi, trūksta viešai prieinamos informacijos apie specialaus fondo pasaulinio pripažinimo sulaukusiems menininkams ir kūrėjams plėtojimą bei sostinėje kuriančių menininkų rezidencijų finansavimo galimybes.

2.2.3 Efektyvesnis daugiakultūrio Vilniaus tapatumo puoselėjimas bei miesto kultūros paveldo saugojimas, aktualizavimas bei įveiklinimas

Vilniaus kultūros būklės vertinime, atliktame 2011m., buvo sukritikuotas per mažas dėmesys, skiriamas tautinių, etninių ir kitų mažumų kūrybinio potencialo skatinimui. Gairėse daugiakultūrio tapatumo puoselėjimą iškelus vienu iš keturių tikslų, suprantama, kad ši problema vis dar sprendžiama. KOG instituto atlikto *tautinių bendrijų galimybių puoselėti kultūra Vilniaus mieste vertinimo* duomenimis (2021), 60 proc. tautinių bendrijų organizacijų, kurios kreipėsi į savivaldybę, bendradarbiavimą su miestu vertina teigiamai, 67 proc. sostinės gyventojų ir 65 proc. tautinių bendrijų atstovų pritaria teiginiui, kad Vilniuje yra puoselėjamas daugiakultūriškumas. Daugiau nei pusė sostinės gyventojų mano, kad tautinių mažumų renginiai turėtų būti atviri plačiajai visuomenei, tačiau tautinių bendrijų apklausos duomenimis, pagrindiniai iššūkiai, kylantys, organizuojant tautinių mažumų kultūros veiklas yra finansavimas ir rėmėjų stoka (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022).

Siekdama puoselėti Vilniaus miesto daugiakultūrį tapatumą, Vilniaus miesto savivaldybė 2021-2023 m. laikotarpiu kasmet didino tautinių bendrijų projektų finansavimą (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Finansavimas tautinių bendrijų projektams

Metai	Finansuotų projektų skaičius	Bendra skirto finansavimo suma (Eur.)
2021	12	33750
2022 (1 etapas)	12	37000
2022 (2 etapas)	25	61000
2023	29	111350

Sudaryta darbo autorės, remiantis įsakymų dėl 2021, 2022 bei 2023 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašų patvirtinimais.

Be jau minėtų savivaldybės surengtų sostinės jubiliejaus renginių, Vilniaus m. sav. kasmet skyrė paramą Vilniaus m. sav. kultūros organizacijų projektams. Daugiausia savivaldybės biudžeto lėšų skirta 2023m. metų renginiams finansuoti. (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Parama Vilniaus m. sav. kultūros organizacijų projektams

Metai	Finansuotų projektų skaičius	Bendra skirto finansavimo suma (Eur.)
2021	11	26500
2022	15	22000
2023	27	68000

Sudaryta darbo autorės, remiantis įsakymais dėl 2021, 2022 bei 2023 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašų patvirtinimais.

2021-2023 m. puoselėtos visuomenės edukavimo priemonės Vilniaus miesto istorijos, kultūros, urbanistikos temomis. Prie šio uždavinio įgyvendinimo prisidėjo iniciatyvos „Neakivaizdinis Vilnius“ tąsa. Vienos iš pagrindinių iniciatyvos idėjų – galimybė atrasti Vilnių iš naujo, „Studijuoti Vilnių, ne tik studijuoti jame“ (Apie Neakivaizdinis Vilnius, 2024). Internetiniame iniciatyvos tinklapyje bei mobilioje programėlėje pateikiami teminiai maršrutai, susiję su istoriniais bei kultūros objektais, išskirtinėmis Vilniaus asmenybėmis, taip pat pristatomos mažiau žinomos pramogų vietos, kavinės ir kt. Pavyzdžiui, UNESCO literatūrinio miesto vardo sostinei suteikimo proga „Neakivaizdinis Vilnius“ sudarė maršrutą, kviečiantį susipažinti su „iliteratūrintomis sostinės vietomis – gatvelėmis, aikštėmis, pastatais, kurie įkvėpė Vilniuje ar apie Vilnių kūrusius rašytojus, suteikė jų herojams namus, tapo jų kūrinų veiksmo vieta“. Maršrutą lydi ir autorių tekstų ištraukos (priemonė 3.2.3, 3.2.7) (Literatūrinis Vilnius Neakivaizdinis Vilnius, 2024).

Sostinėje kasmet rengiami autentiški kultūriniai renginiai, tokie kaip „Sostinės dienos“, „Kultūros naktis“, Baltijos šalių mastu svarbūs festivaliai ir parodos – „Sirenos“, „Naujasis Baltijos šokis“ ir daugelis kitų. KOG instituto 2021 m. atliktos Vilniaus m. gyventojų apklausos duomenimis, tarp lankomiausių Vilniaus m. sav. įstaigų organizuojamų renginių yra „Kaziuko mugė“, „Sostinės dienos“, Vasario 16, Kovo 11-tosios bei Liepos 6 minėjimai, „Kultūros naktis“ ir kt. (*Gairių* priemonė 3.2.9) (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022).

2022 m. duris atvėrė nuo 2019 m. pradėtas vykdyti medinės architektūros paveldo muziejaus projektas, finansuotas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos bei Europos Sąjungos lėšomis. Muziejui, įkurtam rekonstruotame unikalios medinės XIX a. architektūros pastate, puoštame išskirtine menine drožyba, suteiktas tarptautinio kultūros paveldo išsaugojimo Europa Nostra apdovanojimas (priemonė 3.2.8) (Birmanienė, 2023).

Apskaičiavus vidutinį 2019-2022m. vidutinį finansavimą kultūros paveldo tvarkybai, kurį sudaro savivaldybių biudžetų, valstybės, tarptautinių fondų ir kitų šaltinių lėšos, Vilniaus m. vidutinis finansavimas kultūros paveldo tvarkybai buvo didžiausias tarp visų savivaldybių, o lyginant su 2019 m. skirtu finansavimu, 2022 m. jis išaugo kone trigubai ir sudarė 9 340 Eur. Visgi, vertinant 2022 m. skirtą finansavimą iš savivaldybės biudžeto, didžiausią finansavimo sumą kultūros paveldo tvarkybai skyrė Kauno m. sav. – apie 9,3 mln. Eur., o Vilniaus m. sav. skyrė apie 6,7 mln. Eur. (Mažeikaitė, 2022).

2023 m. atnaujinta finansavimo tvarka, skiriama kultūriškai vertingų pastatų išorės tvarkymui, apjungianti iki tol veikusias tris finansavimo tvarkas: „paramą Senamiesčio pastatų išorės tvarkymui, paramą kultūros paveldo pastatų, esančių kultūros paveldo vietovėse (Antakalnyje, Naujamiestyje, Žvėryne, Rasų kolonijoje, Šnipiškėse) išorės tvarkymui ir paramą

avarinės būklės balkonų tvarkymui“. Pagal atnaujintą tvarką į dalinį finansavimą turėjo galimybę pretenduoti ne tik Senamiestyje, bet ir kituose rajonuose esančių istorinių pastatų savininkai, o skiriamo finansavimo dalis išaugo nuo 40 proc. iki 60 proc. pastatų išorės tvarkymui ir iki 80 proc. avarinės būklės balkonų bei kitų fasado elementų tvarkymui ar atkūrimui. Taip pat remiami ir istorinės medinės architektūros atnaujinimo darbai. (Istorinė parama istoriniams pastatams: Vilnius finansuos fasadų ir balkonų tvarkymą, 2023) (*Gairių* priemonė 3.3.1).

Skatinant Vilniaus miesto istorinius tyrinėjimus, 2021 m. sostinės savivaldybė skyrė 20 tūkst. Eur. stipendiją trims mokslininkams (Vaitekėnas, 2021). 2022m., „artėjant sostinės 700-ajam jubiliejui, savivaldybė skyrė didesnę, 27 tūkst. eurų siekiančią, sumą, kuri atiteko keturiems projektams“ (Vaitekėnas, 2022), o 2023 m. sostinės savivaldybė paskirstė 35 tūkst. Eurų stipendiją septyniems tyrimams (Kuzas, 2023c). Nors finansuojama projektų suma tyrėjams nebuvo paskirstoma po lygiai, vertinant finansavimą, paskirsčius jį lygiomis dalimis kiekvienam tyrėjui, nuo 2021m. iki 2023m. finansuojamos sumos dydis sumažėjo.

Siekiant užtikrinti UNESCO pasaulio paveldo sąrašo objekto – Vilniaus senamiesčio, kokybišką paveldo būklės stebėseną, „nustatyti papildomi morfologinės kaitos senamiestyje apribojimai, diegiama naujai statomų ir rekonstruojamų pastatų poveikio vizualinių pasekmių kontrolė“ (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022) prieita išvados, kad „paveldo priežiūros ir tvarkybos institucijos, naudodamosi turimais ištekliais ir technologijomis, realiai negali nuolat stebėti kintančio nekilnojamojo paveldo didelėse teritorijose“. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto mokslininkų komanda suformavo paveldo monitoringo proceso automatizavimo idėją ir sukūrė paveldo stebėjimo sistemą, grindžiamą trimačio vaizdo ir dirbtinio intelekto technologijų taikymu, kuri nuolat fiksuoja ir analizuoja senamiesčio pokyčius (*Gairių* priemonė 3.4.1) (Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, 2022).

Apibendrinus, puoselėjant daugiakultūrį Vilniaus tapatumą bei kultūros paveldą, numatytu laikotarpiu buvo kreipta daugiau dėmesio tautinių bendrijų kultūrinei saviraiškai, didinant finansavimą projektams, tobulinamos priemonės visuomenės edukacijai miesto istorijos, kultūros bei urbanistikos temomis, atnaujinta finansavimo tvarka kultūriškai vertingų pastatų tvarkymui, skiriant daugiau lėšų rekonstrukcijos darbams. Tęšiamos Vilniaus miesto tradicinių renginių programos bei nuosekliai vykdoma Vilniaus senamiesčio morfologijos pokyčių kontrolė, pasitelkiamos išmanios technologijos. Ypatingą reikšmę autentiškai miesto kultūros plėtrai turi duris atvėręs medinės architektūros paveldo muziejus. Tarp tobulintinų priemonių sostinės kultūrinio paveldo išsaugojimui galima paminėti savivaldybės skiriamą finansavimą kultūros paveldo tvarkybai bei Vilniaus miesto istorijos tyrėjų stipendijoms, kad sostinės vardas ir jo istorija dar garsiau nuskambėtų tarptautiniu mastu.

2.2.4 Kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybės gerinimas bei efektyvesnis kultūros valdymas

Prasidėjusi COVID-19 pandemija ir dėl jos 2020 m. pavasarį įvestas karantinas turėjo neigiamų ekonominių pasekmių kultūros sektoriui visos šalies mastu – kultūros įstaigos atšaukė šimtus renginių, prarasta tūkstančiai lankytojų ir didelė dalis pajamų – pavyzdžiui, 2020m. Lietuvos kino teatrų, taip pat ir valstybinių bei nevalstybinių teatrų pelnas ir žiūrovų skaičius, palyginti su 2019m., sumažėjo daugiau nei 60proc. Vilniaus savivaldybė, stengdamasi sumažinti dėl COVID-19 patirtus nuostolius, miesto kultūros sektoriaus atgaivinimui paskelbė 3 paramos konkursus (priemonė 4.1.1). Iš viso skirta 507,2 tūkst. Eur suma, finansuota 188 projektų, skirtos 72 stipendijos kultūros ir meno kūrėjams, kompensuoti 34 organizacijų nuostoliai (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022).

Siekiant paremti sostinės profesionalaus meno įstaigas, negaunančios nuolatinio valstybės finansavimo, 2021m. Vilniaus miesto savivaldybė paskelbė konkursą, su galimybe laimėti finansavimą įstaigos meninėms veikloms trijų metų laikotarpiui (Kuzas, 2021b). Viena pagrindinių šio konkurso idėjų – Vilniaus miesto garsinimas užsienyje, tad vertinant konkurso dalyvius didelis dėmesys skirtas įstaigos tarptautinei meninei veiklai. Antrą kartą iš eilės šio konkurso laimėtoju paskelbtas Oskaro Koršunovo teatras (Kuzas, 2021c) (sąsaja su 2.2 *Gairių* uždavinio priemonėmis).

Įgyvendinant *Gairių* priemonę 4.3.4, 2021-2023m. buvo plečiama bibliotekų veikla, pertvarkant jų darbą pagal daugiafunkcinių kultūros centrų teikiamas paslaugas. Pavyzdžiui, buvo atnaujinami Vilniaus miesto centrinės bibliotekos filialai, įrengiamos inovatyvios technologijos, šiuolaikinė interneto prieiga: Naujosios Vilnios bibliotekoje įrengtas multisensorinis kambarys, lankytojams padedantis plėtoti „jutimų ir jausmų suvokimą“. Erdvės grindyse įrengtos sensorinės plytelės, nuo prisilietimo keičiančios spalvas ir formą, sensorinė piešimo lenta ir kt. Vykdomi edukaciniai užsiėmimai tėvams ir vaikams (Vilniaus miesto savivaldybė. Vilniaus centrinė biblioteka kviečia nemokamai naudotis Naujosios Vilnios bibliotekos multisensoriniu kambariu, 2022).

Informacijos apie miestą ir jo kultūrą sklaidai (*Gairių* priemonės 4.8.3, 4.8.4), Vilniaus miestui pritaikytos internetinės svetainės, tokios kaip www.vilnius-events.lt, www.vilnius.lt, www.madeinvilnius.lt, www.govilnius.lt, teikiančias visuomenei informaciją apie miesto naujienas, vykstančius ir numatomus renginius, kur informacija teikiama tiek lietuvių, tiek anglų, rusų bei lenkų kalbomis, tad yra pritaikytos tiek sostinės, tiek kitų Lietuvos miestų, tiek užsienio svečiams. Visgi, pagrindiniu Vilniaus tarptautinės informacijos organizatoriumi ir miesto

įvaizdžio kūrėju vadinama savivaldybės viešoji įstaiga „Go Vilnius“, kuriojama Užsienio ryšių ir turizmo skyrius. Taip pat apie miesto renginius informacija teikiama socialinių tinklų svetainėse, kaip „Go Vilnius“, „Kas vyksta Vilniuje?“ ir kitose internetinėse svetainėse, teikiančiose informaciją ir apie kituose miestuose vykstančias veiklas, kaip www.mzirafos.lt ar www.renginiai.kasvyksta.lt/vilnius/siandien. (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022).

Vilniaus miestas, remiantis *2022m. savivaldybių kultūros indekso tyrimo ataskaitos (2023)* duomenimis, iš kitų savivaldybių išsiskiria didžiausia visų sričių menininkų koncentracija, o profesionalūs meno kūrėjai, gyvenantys ir kuriantys sostinėje, sudaro apie 58% visų Lietuvos menininkų. Sostinė, lyginant su kitomis šalies savivaldybėmis, lyderiauja pagal kultūros paveldo paminklų skaičių, nekilnojamų ir kilnojamų kultūros vertybių skaičių, tradicines bei naujasias kūrybinių industrijų kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių apyvartą, darbuotojų skaičių. Taip pat Vilnius lenkia kitas savivaldybes pagal naujasias KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių vidutinę išlaidų dalį 1 darbuotojui per metus – Vilniaus m. sav. 2021-2022m. atsidūrė reitingo viršūnėje, kita vertus, pagal vidutines išlaidas tradicines veiklas vykdančioms darbuotojams pirmoje reitingo vietoje įsitvirtino Druskininkai, o Vilniaus m. sav. atiteko 8-oji vieta (Mažeikaitė, 2022).

Vertinant savivaldybės biudžeto išlaidas kultūros paslaugoms, 2022m. Vilniaus m. sav. gerokai atsiliko nuo Kauno m. sav., kuri kultūrai skyrė didžiausią sumą, lyginant su kitomis savivaldybėmis, ir antroje atsidūrusią Vilniaus m., sav. aplenkė daugiau nei 1,5 karto. O vertinant išlaidas, tenkančias kultūros paslaugoms 1 gyventojui, Vilniaus m. sav. skyrė mažiausiai išlaidų iš visų savivaldybių – tai sudarė apie 32 kartus mažesnes išlaidas, tenkančios 1 gyv., nei Neringos sav., kuri skyrė daugiausia išlaidų. Taip pat, palyginus su kitų miestų savivaldybėmis, 2021-2022m. sostinė skyrė mažiausią išlaidų dalį kultūros paslaugoms visame savivaldybės biudžete – ši dalis nesiekė 2 proc. kai kitų savivaldybių kultūros paslaugoms vidutiniškai atitenka daugiau nei 6 proc. biudžeto (Mažeikaitė, 2022).

Pagal *Gairių* uždavinį 4.5 (priemonės 4.5.1, 4.5.2, 4.5.3, 4.5.4, 4.5.5) Vilniaus m. sav. siekė stiprinti kultūros sektoriaus ir savivaldybės darbuotojų kompetencijas, taikant kvalifikacijos kėlimo priemones, skatinimą keistis profesine patirtimi, bendradarbiauti su Baltijos šalių sostinių savivaldybių atstovais bei dalyvauti tarptautinių organizacijų veiklose. 2022m. Lietuvos taryba skyrė dalinį finansavimą 10 iš 24 projektų, teikusių prašymą pagal programą „Kvalifikacijos kėlimas“. Iš 10 finansuotų projektų 3 buvo vykdomi Vilniaus miesto savivaldybėje veiklą vykdančių viešųjų įstaigų (Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamos programos „Kvalifikacijos kėlimas“ projektų dalinio finansavimo 2022 metais, 2022), o 2023 m. 5 iš 9 finansuotų projektų buvo vykdomi Vilniaus miesto savivaldybėje veiklą

vykdančių kultūros organizacijų. Iš jų 3 – viešosios įstaigos, 1 – biudžetinė įstaiga ir 1 asociacija (Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamos programos „Kvalifikacijos kėlimas“ projektų dalinio finansavimo 2023 metais, 2022). Viso 2022m. paskirstyta 59 900 Eur. suma, o 2023m. – 48 700 Eur. suma.

Nors *Gairėse* buvo atkreiptas dėmesys į kultūros srities darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, visgi, neužsimenama apie priemones šios srities darbuotojų darbo užmokesčio didinimui. Vilniaus miesto kultūros sektoriuje dirbančių asmenų skaičius auga, tačiau, kaip parodė KOG instituto 2021 m. atlikta Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų darbuotojų apklausa, žemas darbo užmokestis įvardijamas kaip viena didžiausių problemų. Nors 2018 m. kultūros ministro ir savivaldybių vadovų priimtu memorandumu buvo numatyta skirti papildomą finansavimą savivaldybių kultūros įstaigų ir meno darbuotojų atlyginimams didinti, panaikinant atotrūkį nuo sav. švietimo darbuotojų atlyginimų iki 2021m., kultūros sektorius visgi atsiliko nuo bendro Lietuvos vidutinio darbo užmokesčio (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022).

Užtikrinant nuolatinę Vilniaus kultūros būklės stebėseną ir analizę pagal *Gairių* priemonę 4.8.1 buvo planuojama atlikti „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ tyrimą kas 2 metus. Visgi, nėra viešai pasiekiamos informacijos apie tokio tyrimo atlikimą, konkrečiai pritaikytą Vilniaus m. sav., tačiau Lietuvos mastu šis tyrimas atliekamas kas 3 metus. Pastarojo tyrimo, atlikto 2020 m. (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 6) tikslai apėmė siekį sužinoti gyventojų nuomonę apie kultūros paslaugų prieinamumą bei kokybę, kultūros paslaugų vartojimo lygį bei dalyvavimą kultūrinėse bei meninėse veiklose, palyginti tyrimų rezultatus su ankstesniais atliktais tyrimais 2014m. bei 2017m.

Pagal dalyvavimą mėgėjiškose ir saviveiklinėse įvairių kultūros sričių veiklose 2014-2020m. laikotarpiu į kultūrinės veiklas iki 2020 m. karantino įsitraukė kone pusė Lietuvos gyventojų nuo 15 m. Ši gyventojų dalis reikšmingai augo ir 2020m. sudarė 45 % gyventojų.

Bendrai kultūrinėse veiklose dažniausiai dalyvavo 15–29 m. gyventojai, turintys aukštąjį išsilavinimą, besimokantys, susiję su kultūros sritimi bei gaunantys aukštas (virš 800 Eur.) pajamas (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 247-249), o blogiausiai prieinamumą vertino neturintys aukštojo išsilavinimo, socialiai pažeidžiami gyventojai, tokie, kaip pensininkai ir kiti sunkiau besiverčiantys gyventojai, gaunantys žemas pajamas (iki 400 Eur). Visgi, „paradoksalu, kad galimybe nemokamai paskutinį mėnesio sekmadienį apsilankyti muziejuose socialiai pažeidžiamos grupės naudojami daug rečiau nei tie, kurie ir taip labiau linkę įsitraukti į kultūros veiklas“ (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 72). Viena vertus, buvo svarstoma, ar tai nėra

informuotumo spraga, kita vertus, vertinamas poreikis nukelti kultūros paslaugas į socialiai pažeidžiamiems žmonėms prieinamas erdves, jiems priimtinais būdais (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 467).

Vertinant nedalyvaujančių kultūros veiklose polinkį jose dalyvauti, prieita išvados, jog „daugiausia gyventojų norėtų užsiimti scenos menų, filmų ir videomenų bei interneto veiklomis“. Visgi, gyventojai domisi skirtingomis kultūros sritimis, o labiausiai jų interesai priklauso nuo darbinės veiklos ar studijų srities sąsajų su kultūra (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 250-251). Tarp regionų išsiskiria Vilniaus apskritis (neskaitant Vilniaus m.), kurios net 50 % gyventojų norėtų dalyvauti kokioje nors kultūrinėje veikloje, lyginant su bendru visų apklaustųjų gyventojų procentu, sudarančiu 30 %. Šioje apskrityje reikšmingai didesnė tendencija norinčių dalyvauti matoma per visas atskiras kultūros sritis. Kita vertus, Vilniaus m. gyventojų polinkis dalyvauti kultūrinėse veiklose buvo reikšmingai mažesnis ir sudarė 26%. Ši tendencija matoma ir atskirose scenose: menų, architektūros, vizualiųjų menų ir amatų bei kultūros paveldo srityse. Knygų ir spaudos, filmų ir videomenų bei interneto srityse gyventojų polinkis dalyvauti reikšmingai nesiskyrė nuo bendro apklaustųjų procento pagal šias sritis (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 251-253).

Pagal socialinį dalyvavimą bei savanorystę įvairiose kultūros srityse, taip pat išsiskyrė Vilniaus apskrities (be Vilniaus m.) gyventojai – „net 43 % jų išreiškė norą savanoriauti kokioje nors kultūros srityje“, o šio regiono gyventojų aktyvumas vėlgi atsispindi visose kultūros srityse (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 258). Vilniaus miesto gyventojai buvo reikšmingai mažiau linkę savanoriauti kultūrinėse veiklose, lyginant su visų gyventojų procentu.

Pagal kultūros sričių produktų vartojimą bei naudojimąsi teikiamomis paslaugomis 2014-2020 m., praktiškai visi gyventojai vartojo kultūros produktus. Lyginant tendencijas tarp didžiųjų miestų, vėlgi pastebimas mažesnės Vilniaus m. gyventojų procentinės reikšmės, palyginus su bendru trijų metų vidurkiu. Sostinėje reikšmingai sumažėjo visų kultūros sričių (scenos menų, architektūros, vizualiųjų menų ir amatų, knygų ir spaudos, bibliotekų) produktų vartojimas bei naudojimas teikiamomis paslaugomis, išskyrus kultūros paveldo bei filmų ir videomenų sritis. Vilniaus apskrityje (išskyrus Vilniaus m.) stebimi nežymūs skirtumai visų kultūros sričių atžvilgiu, išskyrus naudojimąsi bibliotekų paslaugomis, kuris reikšmingi padidėjo iki 45%, palyginus su bendru vidurkiu, kuris sudarė 39 % (Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, 2020, p. 262-264).

Taigi, siekiant gerinti kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybę bei efektyvinti jos valdymą, Vilniaus miesto savivaldybė numatytu laikotarpiu teikė paramas profesionalaus meno įstaigoms, diversifikavo miesto bibliotekų veiklą, perorganizuojant jas modernių daugiafunkcinių centrų pavyzdžiu, rėmė kultūros organizacijų projektus, skyrė stipendijas bei kompensavo organizacijų nuostolius, rūpinosi informacijos apie sostinės kultūrą sklaida. Visgi, nors sostinė pirmąją pagal kultūros paveldo, kultūros vertybių, kultūros organizacijų bei kitus aspektus, savivaldybė skiria nepakankamą kultūros biudžeto dalį bei viso savivaldybės biudžeto dalį kultūros plėtrai. Taip pat verta paminėti ir savivaldybės kultūros sektoriaus darbuotojus, kurių skaičius tarp visų kitų savivaldybių yra didžiausias, visgi išlieka opi problema dėl darbuotojų atlyginimų, kurie pirmaisiais gairių priemonių įgyvendinimo metais visgi nepasiekė bendro Lietuvos vidutinio darbo užmokesčio.

Apibendrinant Vilniaus miesto savivaldybė įgyvendino daugelį 2021-2023 metų laikotarpiui užsibrėžtų įgyvendinti tikslų. Išnagrinėjus viešai skelbiamą informaciją apie tikslams pasiekti numatytų priemonių pritaikymą, darbo autorė pastebi, kad geriausiai sostinės savivaldybei sekėsi įgyvendinti didesnę kokybiškos ir įvairios kultūros prieinamumą bei garsinti sostinės vardą, kam teigiamą įtaką turėjo Vilniaus 700 metų jubiliejui surengti renginiai ir iniciatyvos. Taip pat išlaikytos miesto švenčių tradicijos, didesnis dėmesys skirtas miesto kultūrinių pastatų tvarkymui. Visgi tobulintinoje miesto kultūros politikos įgyvendinimo nišoje vis dar išlieka finansavimo trūkumas sostinės kultūrinio paveldo tvarkybai, sostinės istorijos tyrėjų stipendijoms, kultūros sektoriaus darbuotojų atlyginimų didinimui bei viso didesnės viso savivaldybės biudžeto dalies kultūros plėtrai skyrimas.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo teorinis pagrindimas. Darbo teorinėje dalyje buvo atliekama mokslinės literatūros analizė, pradedant nagrinėti kultūrą nuo jos pagrindų – kultūros sąvokos apibrėžimo ir reikšmės visuomenei. Taip pat atlikta ir Lietuvos kultūros politikos istorijos apžvalga, atskleidusi stiprų lietuvių troškimą puoselėti lietuvių tautos kultūrą priespaudų laikais. Dėl kultūros politiką apibrėžė kaip specifinį į visuomenės poreikių tenkinimą nukreiptą kultūros sektorių (Duelund, 2003, cit. Iš Paulukevičiūtė ir Raipa, 2014, p. 246), tad galima daryti prielaidą, kad norint išnagrinėti kultūros paslaugų administravimo efektyvumą, visų pirma yra tikslinga išanalizuoti visuomenės požiūrį į šalies kultūrą, pasitenkinimą teikiamomis kultūros paslaugomis bei dalyvavimą jose. Atskleidžiant darbo temą teorinėje dalyje buvo remtasi Lietuvoje atliekamais kultūros tyrimais, tokiais, kaip „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ (2020), „Savivaldybių kultūros indeksas“ (Mažeikaitė, 2022), „Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalga“ (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022), teorinė darbo dalis buvo konstruojama pagal svarbiausią Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimo strateginį dokumentą – Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strategines gaires bei gairių įgyvendinimo priemonių planą. Empirinėje darbo dalyje siekiama išanalizuoti sostinės kultūros politikos įgyvendinimo atvejį iš savivaldybės kultūros įstaigų vadovų perspektyvos. Atliekant kokybinį tyrimą – interviu, siekiama išsiaiškinti kultūros ekspertų patirtis, nuomones, požiūrį į miesto kultūros politikos strategijos įgyvendinimo procesus, susiejant su konkrečią jų vykdoma kultūrine veikla.

Tyrimo tikslas – išnagrinėti kultūros ekspertų požiūrį į Vilniaus miesto kultūros politiką

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikti kultūros sektoriaus ekspertų interviu;
2. Susisteminti kiekvieno atitinkamą kultūros sritį atstovaujančio eksperto požiūrį miesto kultūros politikos įgyvendinimo tema ir palyginti juos tarpusavyje;
3. Pateikti bendras išvadas apie Vilniaus miesto kultūros paslaugų administravimo ypatybes – pasiekimus ir tobulintinas sritis.

Tyrimo metodo pasirinkimas. Siekiant išnagrinėti kultūros politikos įgyvendinimo sostinėje teigiamus ir neigiamus aspektus Vilniaus miesto savivaldybėje rengiamose kultūrinėse veiklose, darbo autorė atliks kokybinį tyrimą – kultūros srities ekspertų interviu.

Darbo literatūrinėje dalyje atskleista kultūros reikšmė siejama su grupės žmonių gyvenimo būdu, tradicijomis, estetika, meninėmis veiklomis, individo intelektiniu ir dvasiniu augimu. Tokie

kultūros apibūdinimai leidžia suprasti, kad kultūra, kaip procesas, glaudžiai susijusi su individo vidinio pasaulio išraiškos sąvoka.

Siekiant įsigilinti į kultūros politikos įgyvendinimo procesus skirtingose kultūros srityse, nuspręsta atlikti Vilniaus m. kultūros sektoriaus ekspertų, atstovaujančių skirtingas kultūros sritis, interviu. Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti ir palyginti ekspertų požiūrius Vilniaus mieste vykdomo kultūros politikos bei kultūros paslaugų administravimo tema, patirtis, idėjas, emocijų savijautą, jausmus, patiriamus būnant sostinės kultūros politikos įgyvendinimo dalimi.

Tyrimo instrumentas. Kokybinį tyrimą pasirinkta atlikti pasitelkiant iš dalies struktūrizuoto ekspertų interviu metodą. Bendrąja prasme, interviu vadinamas bendravimo būdas tarp tyrėjo ir tyrimo dalyvio, kuomet yra užduodama ir atsakoma į klausimus. Darbo autorės nuomone, bene geriausiai interviu metodą apibūdina teiginys, jog šiuo metodu „siekiama suprasti socialinį pasaulį tiriant, kaip jį interpretuoja jo dalyviai“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p.14), tad tyrėjui svarbu parengti atvirus klausimus, reikalaujančius išsamių, atvirų atsakymų, suformuluotų paties tyrimo dalyvio. Interviu metodu siekiama įsigilinti į tiesiogiai nematomus dalykus, t. y. jausmus, mintis, patirtis, tad tyrėjas ne tik fiksuoja tyrimo dalyvių atsakymus, bet ir juos interpretuoja, stebi ir fiksuoja emocijas, reakcijas, kas gali suteikti papildomos medžiagos kokybiškam tyrimo atlikimui.

Pagal klausimyno struktūrą, pasirinkta atlikti iš dalies struktūrizuotą interviu. Šis interviu tipas skiriasi nuo struktūrizuoto bei nestruktūrizuoto interviu tuo, kad yra vedamas pagal iš anksto numatytą klausimyną bei klausimų eiliškumą, bet tyrimo eigoje gali keistis klausimų tvarka ir formuluotė, gali būti užduodami ir papildomi klausimai. Taigi, šis interviu nėra toks griežtas ir formalus kaip struktūrizuotas, bet kartu tai ir ne laisvo tipo pokalbis, kaip kad nestruktūrizuotas interviu. Iš dalies struktūrizuoto interviu pobūdis pasirinktas, siekiant palyginti tyrimo dalyvių požiūrius tais pačiais klausimais ir ta pačia tvarka, tačiau sukuriant mažiau formalią atmosferą, leidžiančią reaguoti į interviu eigą. (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 19-20).

Kaip jau buvo paminėta, pagal apklausiamųjų subjektų tipą pasirinkta atlikti ekspertų interviu – asmenų, „kurie dėl savo profesinės ir gyvenimo patirties turi didžiausią kompetenciją ir patikimiausią bei pakankamai išsamią informaciją apie tiriamą problemą“. (Tidikis, 2003, p. 467).

Tiesioginis pokalbis leidžia sukurti asmeninį ryšį tarp tyrėjo ir tyrimo dalyvio, bendrauti ne tik žodžiais, bet ir neverbaliniais ženklais. Šiuo aspektu gyvas pokalbis turi pranašumą prieš nuotolinius interviu, todėl pagal tyrimo formą, kokybiniam tyrimui atlikti darbo autorė teikė pirmenybę tiesioginiam pokalbiui su tyrimo dalyviais. Visgi, nors kai kurie autoriai kritikuoja išmaniųjų technologijų taikymą interviu atlikimui, kiti, pavyzdžiui, Bampton, Cowton ir Downs (2013, p. 329-343) įvardija tokius nuotolinių interviu pranašumus, kaip tyrimo lauko praplėtimas

bei erdvinio atstumo mažinimas, galimybė įtraukti į tyrimą grupes, kurių nėra galimybės įtraukti kitais būdais. Pasak Gaižauskaitės ir Valavičienės (2016, p. 243), „ekspertai (verslo organizacijų vadovai, aukštesnio rango valstybės tarnautojai ir pan.) dėl savo užimtumo gali būti nelabai linkę susitikti kalbėtis tiesiogiai arba labai sunku suderinti susitikimo laiką“, todėl darbo autorė suteikė galimybę tyrimo dalyviams dalyvauti tyrime jiems patogia forma, pasiūlant sinchroninės (vykstančios realiu laiku, pavyzdžiui, per „Microsoft Teams“, „Messenger“ programas) ir asinchroninės (nepriklausančios nuo vietos ir laiko, pavyzdžiui, interviu el. paštu) komunikacijos būdus.

Tyrimo instrumento pagrindimas. Tyrimo instrumentą – interviu klausimyną sudaro 19 klausimų:

Pirmieji 3 klausimai – įžanginiai, jais siekiama išsiaiškinti tyrimo dalyvių profesinio kelio kultūros srityje prielaidas, taip pat požiūrius į bendrą Lietuvos kultūros politiką bei sostinės savivaldybės vaidmenį, įgyvendinant šalies kultūros politikos tikslus.

Klausimai nuo 4 iki 13 – pagrindiniai interviu klausimai, atspindintys teorinėje darbo dalyje nagrinėtas Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strategines gaires ir priemones numatytiems uždaviniams įgyvendinti. Šiais interviu klausimais siekiama išsiaiškinti, kaip tyrimo dalyviai vertina kultūros paslaugų pasiekiamumą, daugiakultūrio tapatumo puoselėjimą, pasiekimus garsinant Vilnių tarp meno vartotojų bei kūrėjų iš užsienio, taip pat aiškinamasi, kaip prie to prisideda tyrimo dalyvių atstovaujamos įvairios kultūros įstaigos, kokios priemonės taikomos įstaigų teikiamų paslaugų kokybės gerinimui bei darbuotojų kompetencijų stiprinimui. Taip pat tyrimo dalyvių klausama, kaip jie vertina menininkams suteikiamas galimybes meninės veiklos vykdymui bei kurios kultūros sritys ekspertų manymu yra daugiau/mažiau paklausios visuomenėje, kokios priežastys tai lemia.

Paskutiniaisiais interviu klausimais kultūros ekspertų klausama apie būtinybę koreguoti paslaugų teikimo administravimo etapus bei kultūros paslaugų administravimo stiprybes bei tobulinimo galimybes, tyrimo dalyviams suteikiama galimybė išreikšti nuomonę interviu eigoje neaptartais klausimais.

Duomenų analizės metodas. Duomenų analizei atlikti taikomas teksto analizės metodas. Kaip teigia Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016, p. 318), „Pamatinis analizės principas – kreipti dėmesį į tai, ką tyrimo dalyvis nori pasakyti, o ne ką tyrėjas nori išgirsti“, tad „Tyrėjas siekia aprašyti tekstinius duomenis taip, kad būtų išlaikytas jų autentiškumas, interviu dalyvių žodžiai, prasmės ir atspindėta tyrimo dalyvio pozicija“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 316). Atliekant duomenų analizę parengiamas pažodinis interviu išrašas, duomenys nuasmeninami ir

koduojami, sudaromos kategorijos ir subkategorijos, atliekamas išskaidytų duomenų grupavimas ir interpretavimas.

Tyrimo imtis. Kokybinio tyrimo dalyviai atrenkami pagal specifines žinias apie nagrinėjamą reiškinį, tad atrankos dalyvių suteikta informacija skirta įsigilinimui į reiškinį, o ne empiriniam apibendrinimui, reprezentuojančiam populiaciją. Atvirkščiai, įprastai tokiems tyrimams parankios mažesnės imtys ar netgi vienetiniai atvejai, kad fenomenas būtų išnagrinėtas „į gylį“. Taigi, kitaip nei kiekybiniam tyrimui, kur taikoma tikimybinė atranka, geriausiai reprezentuojanti populiaciją, siekiant atrinkti informatyviausius tyrimo dalyvius kokybiniam tyrimui, taikoma tikslinė atranka, kuomet atrenkami tie tyrimo dalyviai, kurie geriausiai reprezentuoja tiriamą reiškinį, turi patirties ir reikiamų žinių (Patton, 2003, p. 40-46). Atrenkant tyrimo dalyvius taikytas kriterinės atrankos būdas, kai iš generalinės aibės atrenkami imties vienetai pagal tyrėjo nustatytus kriterijus.

Kriterijai tyrimo dalyviams:

1. Tyrimo dalyvis yra Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigos atstovas;
2. Tyrimo dalyvio darbo patirtis kultūros srityje – ne mažiau nei 5 metai;

Rupšienės (2007, p. 31) teigimu, „Kriterinės atrankos būdas yra labai veiksmingas, taip surenkami kokybiški duomenys“. Mokslinės literatūros autorių nuomonės dėl kokybinio tyrimo imties dydžio – skiriasi, tad rekomenduojami imties dydžiai varijuoja nuo kelių ar netgi vieno tyrimo dalyvio iki kelių dešimčių ir daugiau. Visgi, mokslininkai sutinka, kad tyrimo dalyvių imties sudarymas priklauso nuo tyrimo detalumo, numatyto tikslo, renkamų duomenų informatyvumo, tyrimo strategijos (Rupšienė, 2007, p. 35; Gaižauskaitė ir Valavičienė, p. 40; Moser ir Korstjens, 2018, p. 11; Morse, 2000, p. 3). Teorinėje darbo dalyje analizuojamas kultūros politikos įgyvendinimo atvejis Vilniaus miesto savivaldybėje, o šį fenomeną empiriškai ištirti pasirinkta remiantis skirtingais pavieniais atvejais, t. y skirtingas kultūros paslaugas miesto savivaldybėje teikiančių įstaigų veikla. Pagal Creswell (2015, p. 94) rekomendaciją, atvejo tyrimui pakankamas imties dydis yra 4-5 tyrimo dalyviai.

Sudarant tyrimo imtį, atrenkami tyrimo dalyviai ne tik atitinkantys ankščiau minėtus kriterijus, bet ir atstovaujantys „su tiriamuoju reiškiniu susijusių pozicijų įvairovei“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, p. 38). Pagal veiklos pobūdį kultūros įstaigos skirstomos į:

- 1) bibliotekas;
- 2) koncertinius centrus;
- 3) kino ir video centrus;
- 4) muziejus;
- 5) kultūros centrus;

- 6) kultūros vertybių tyrimo, konservavimo ir restauravimo centrus;
- 7) meno centrus;
- 8) teatrus;
- 9) kitas kultūros įstaigas.

Taigi, siekiant išnagrinėti kultūros politikos įgyvendinimo ypatumus skirtingose Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigose, taip pat atsižvelgiant į mokslininkų rekomendacijas dėl kokybinio tyrimo imties dydžio bei turimus išteklius, numatytas preliminarus tyrimo dalyvių skaičius – 5 skirtingų kultūros sričių ekspertai. Prireikus, tyrimo dalyvių skaičių nuspręsta didinti tyrimo eigoje, vertinant iš kiekvieno naujai atliekamo interviu gaunamą duomenų kiekį ir kokybę (Rupšienė, 2007, p. 35; Gaižauskaitė ir Valavičienė, p. 40).

Etikos užtikrinimas. Atliekant kokybinį tyrimą, dėl glaudaus tyrėjo ir tyrimo dalyvio tarpusavio santykio, keliami etikos reikalavimai, kurie lydi tyrimą kiekviename etape – tyrimo planavimo, interviu metu bei duomenų analizės ir sklaidos etapu.

Atliekant kokybinį tyrimą laikomasi svarbiausių kokybinio interviu etikos principų:

- 1) „pripažinti ir gerbti asmens nepriklausomybę, jo laisvę dalyvauti arba atsisakyti dalyvauti tyrime“ (visi dalyviai dalyvauja tyrime laisva valia, su galimybe bet kuriuo metu pasitraukti iš tyrimo);
- 2) „suteikti (potencialiam) tyrimo dalyviui pakankamai informacijos apie tyrimą“ (tyrėjas prisistato tyrimo dalyviams, dalyviai informuojami apie tyrimo tikslą ir jo naudą tyrėjui, kur ir kaip bus skelbiami tyrimo rezultatai);
- 3) „saugoti tyrimo dalyvio anonimiškumą, konfidencialumą ir privatumą“ (apdorojant ir analizuojant tyrimo duomenis, jie yra nuasmeninami – koduojami, tiksliai pateikiamos citatos, bet išimama informacija, kuri leistų identifikuoti asmenis);
- 4) „rūpintis tyrimo dalyvių saugumu, apsaugoti nuo moralinės žalos arba kiek įmanoma jos vengti.“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 60).

Tyrimo organizavimas. Kokybinis tyrimas buvo atliekamas 2024 m. kovo-balandžio mėn. Kvietimai dalyvauti tyrime buvo išsiųsti 11-kai Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigų vadovų į asmeninius el. paštus/bendrus įstaigų el. paštus (kai asmeninis el. paštas nenurodytas)(žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Išsiųsti kvietimai dalyvauti tyrime ir grįžtamasis ryšys

Išsiųsto kvietimo data	Kultūros įstaigų vadovų skaičius	Gautų atsakymų skaičius
2024-03-14	6	2
2024-03-15	1	1
2024-03-19	2	0

2024-03-21	2	1
------------	---	---

Sudaryta darbo autorės

Tyrimo metu sutiko dalyvauti 4 savivaldybės kultūros įstaigų vadovai (žr. 6 lentelę). Tyrimo atlikimui pirmenybę darbo autorė teikė susitikimui gyvam interviu, tačiau, atsižvelgiant į aukštas pareigas užimančių kultūros ekspertų užimtumą, visiems tyrimo dalyviams buvo suteikiama galimybė dalyvauti tyrime tiek gyvo interviu būdu, tiek nuotolinio ryšio priemonėmis. Visgi, visi kultūros įstaigų vadovai, sutikę dalyvauti tyrime, sutiko susitikti gyvai. Su kiekvienu tyrimo dalyviu buvo sutartas laikas interviu atlikimui, tyrimo dalyvių pageidavimu, interviu buvo atliekami kultūros ekspertų darbo vietose. Susitikimai su ekspertais vyko kovo mėnesio 19, 22 ir 28 d. bei balandžio mėnesio 9 d. Interviu su tyrimo dalyviais buvo atliekami per vieną sesiją, interviu trukmė varijavo nuo 45 min. iki 1 val. 30 min. Tyrimo validumą buvo siekiama užtikrinti įrašant interviu diktofonu ir tyrimo analizėje pateikiant tik originalias ekspertų frazes, aptariant tyrimo rezultatus ieškant sąsajų su kitų autorių atliktų kultūros tyrimų rezultatais.

6 lentelė. Informacija apie ekspertus – savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų vadovus

Tyrimo dalyvio kodas	Pareigos	Patirtis (m.)	Įstaigos teisinė forma
E1	Direktorius	>10	VšĮ
E2	Direktorius	>10	VšĮ
E3	Direktorius	>10	VšĮ
E4	Direktorius	>10	BĮ

Sudaryta darbo autorės

Tyrimo eigoje buvo pastebėta tendencija, jog ekspertams buvo sudėtinga išreikšti savo nuomonę, kuomet buvo užduodami klausimai apie sostinėje kuriančius menininkus, kadangi visi tyrimo dalyvavę kultūros įstaigų vadovai – vadybininkai, bet ne menininkai. Visgi, darbo autoriui buvo svarbu išnagrinėti miesto menininkų poziciją kultūros politikos įgyvendinimo tema, todėl kvietimas dalyvauti tyrime buvo išsiųstas Vilniaus mieste kuriančiam menininkui (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Informacija apie ekspertą – menininką

Tyrimo dalyvio kodas	Pareigos	Patirtis (m.)	Įstaigos teisinė forma
E5	Menininkas, kultūros įstaigos darbuotojas	>10	Nacionalinė įstaiga

Sudaryta darbo autorės

Kadangi buvo sudėtinga suderinti gyvą susitikimą su menininku, tyrimo dalyvio iniciatyva interviu vyko nuotolinio ryšio priemone – vaizdo skambučiu per „Messenger“ programėlę, pokalbis truko 1 val. 30 min.

Tyrimo eiga. Prieš pradėdant interviu, buvo trumpai prisistatoma kiekvienam tyrimo dalyviui, gaunamas sutikimas dalyvauti tyrime, pakartotinai informuojant apie etikos užtikrinimą bei interviu įrašymą diktofonu.

Interviu klausimyną sudarė:

1. Įžanginiai klausimai, kuriais siekiama artimiau susipažinti su kiekvienu tyrimo dalyviu, išsiaiškinant priežastis, kurios paskatino juos pasirinkti profesinį kelią kultūros srityje bei išsiaiškinti, kokie yra kultūros ekspertų išskiriami Lietuvos kultūros politikos bruožai.

2. Pagrindiniai interviu klausimai, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti tyrimo dalyvių nuomonę Vilniaus m. sav. kultūros politikos gairių įgyvendinimo klausimais: paslaugų prieinamumo, kultūros ir švietimo sąveikos, daugiakultūrio tapatumo bei miesto istorinės atminties puoselėjimo, kultūros tarptautiškumo, paramos sostinėje kuriantiems pavieniams menininkams.

3. Klausimai apie kultūros administravimą – viešojo bei interviu dalyvių atstovaujama savivaldybės kultūros įstaigų vidaus administravimo procesus bei jų tobulinimo galimybes.

Po kiekvieno interviu buvo rengiama interviu transkripcija, t. y. interviu garso įrašai perteikiami rašytine forma, o tyrimo dalyvių citatos naudojamos tyrimo rezultatų analizės atlikimui. Ekspertams suteikti unikalūs kodai (E1, E2, E3, E4, E5) kurie žymi kiekvieną unikalų ekspertą visoje tyrimo rezultatų analizėje. Siekiant išlaikyti teksto autentiškumą, atspindėti tyrimo dalyvių jausmus, reakcijas, tyrimo dalyvių citatose naudojami simboliai (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Interviu išrašų simboliai

Simbolis	Paaškinimas
<...>	Tritaškis tarp ženklų „mažiau už“ ir „daugiau už“ žymi praleistą teksto dalį
ŽODIS	Didžiosiomis raidėmis parašyti žodžiai, kurie buvo pabrėžiami
(žodis)	Skliausteliuose nurodomi silpnai girdimi/numanomi žodžiai/žodžio paaiškinimas
((žodis))	Dvigubuose skliausteliuose žymimos emocijos
(...)	Tritaškiu skliausteliuose žymima pauzė

Sudaryta darbo autorės

4. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Prieš pradėdant nagrinėti Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimą, pirmuoju interviu klausimu ekspertų buvo prašoma išskirti Lietuvos kultūros politikos teigiamus ir neigiamus bruožus (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Teigiami ir neigiami Lietuvos kultūros politikos bruožai

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Teigiami Lietuvos kultūros politikos bruožai	Lietuvos kultūros tarybos įsteigimas ir jos veikla	E1	„<...> man atrodo, tie pagrindiniai tokie virsmai įvyko tada, kai buvo įsteigta Lietuvos kultūros taryba, ir kai buvo pradėtas taikyti tas pagarbaus atstumo principas.“
		E2	„<...> manau, kad yra labai nedaug jų <...> tai vienas iš jų toksai labai teigiamas, mano galva, buvo Lietuvos kultūros tarybos įsteigimas, nes iki tol visos programos ir visos rėmimas kultūros didžiąja dalim buvo sutelktas į kultūros ministeriją, o tarybos atsiradimas įgyvendino ištiestos rankos principą“
		E4	„Mhm (...) teigiami, kad lyg GAL bandoma skirti daugiau dėmesio ir kuriami įvairūs įrankiai, kurie LYG gelbėtų ir skatintų kuo didesnę finansavimą, bet ir apskritai, kultūros prieinamumą ne tik mieste, bet ir regionuose. Tai čia labiausiai, turbūt, galvoju apie Lietuvos kultūros tarybą, per kurią yra kuriami įvairūs įrankiai, kaip finansuoti ir didinti tą kultūros prieinamumą <...>“
	Profesionaliųjų scenos menų įstatymas	E1	„<...> su nauju įstatymu, jisai dabar vadinasi profesionaliųjų scenos menų įstatymas, atsirado <...> galimybė tvirčiau stovėti ant kojų mikro organizacijom, nevyriausybinėm organizacijom.“
Pagarbus politikų požiūris	E1	„<...> jeigu kalbam apie tą dialogą tarp politikų ir organizacijų, kurios veikia toje srityje, tai jis darosi toksai pagarbesnis <...> kai einu į savivaldybę, aš dabar einu ramia širdimi, nes aš	

			žinau, kad aš sutiksiu žmones, kurie pagarbiai su manimi bendraus, ten bus viskas tvarkoje, bet būdavo laikai, kai tu ten eidavai ir drebėdavai, ir nesuprasdavai, ko iš tavęs nori.“
		E3	„<...> tu, nu, realiai, ką sugalvoji, tuo ir esi ir jeigu tau reikia nueiti į prezidentūrą pasitarti tau rūpimu klausimu, tu ir nueini, jeigu tau reikia susitikti su politikais aukščiausio lygmens, tu gali susitikti.“
	Trimečio finansavimo programa	E2	„<...> atsirado tokia programa, kuri buvo labai labai reikalinga, kuri tikrai išsprendė daug problemų, tai yra trimetis finansavimas, nes (...) nuo ko kenčia, pavyzdžiui, nevyriausybinis sektorius kultūros srityje, nežinau, kitose srityse turbūt taip pat, kad yra neįmanoma užtikrinti tęstinumo“
	Šalies mažumas sąlygoja dideles meninės veiklos galimybes	E3	„Tai, tikriausiai, kad maža labai šalis ir mes visi vieni kitus labai pažįstame, ir ta bendruomenė gali būti labai (...) nu tokia, susitelkus (...) <...> man atrodo, kad tas mažumas mums suteikia galimybę būti, pavyzdžiui, jeigu kažkas yra unikalus kažkokioj savo srity, tai jis tikrai labai labai matomas yra. Tai aš manau, kad, ypač menininkam, kai išvažiuoja į pasaulį ir pamato, kad ten reikia labai konkuruoti, tai Lietuva yra ta šalis, kur (...) na, realiai, tai tu gali daryti ką nori. Gal tų finansinių galimybių mažiau, gal auditorijos mažiau, bet, man atrodo, saviraiškai, tai mes turime galimybes.“
	Daug kokybiškų kultūros renginių	E5	„<...> iš tikrųjų, daug tų renginių yra Lietuvoj, ypatingai Vilniuj ir Kaune, gal kai kuriuose regionuose, dar pajūryje, ir tie renginiai kokybiški, na ir (...) įvairiose srityse.“
Neigiami Lietuvos kultūros politikos bruožai	Konkurencija dėl finansavimo	E1	„<...> bėda yra ta, kad rinkoje atsiranda labai daug žaidėjų, atsiranda vis daugiau ir daugiau <...> o tas katilas yra tas pats iš metų į metus“
		E3	„<...> visas kultūros sektorius konkuruoja dėl sąlyginai mažų pinigų ir tada gaunasi, kad mes vienas kitą bandom kažkaip sustumdyt, kad sau palankesnes sąlygas (pritempt) <...> arba sektoriui kažkokiam tai vienam, bet tada

			pykstame, tas matosi per visokius kultūros tarybos finansavimo paskelbimus.“
	Infrastruktūros trūkumas	E1	„<...> kalbant apie kultūros politikos blogį, žiūrint iš mūsų organizacijos <...> yra neišspręstas infrastruktūros klausimas, iš principo jisai nėra išspręstas <...> o organizacijų tai rinkai <...> jinais persipildo <...> jų vis daugiau ir daugiau kuriasi <...> kalbant apie tai, kad lėšų konkurencija labai didėja stipriai, infrastruktūros irgi nėra ir tai nesprendžiama yra <...> toksai globalus blogumas, kuris eina iš metų į metus“
	Kultūrą formuojančių subjektų kompetencijos stoka	E2	„<...> vis dar nelabai jaučiu tokios valios formuoti tą kultūros politiką (...) nelabai, turbūt, yra žmonių, kompetetingų toje srityje, labai mažai yra specialistų. Dažniausiai į kultūros ministeriją ateina dirbti žmonės ne iš vadybos srities, ilgą laiką tai buvo iš viso menų žmonės <...> autoritetingi srityje, bet kaip vyksta tas viešasis administravimas, nelabai žinojo (...)“
		E3	„<...> gal mūsų valstybės <...> tarnybos sandara ir struktūra taip jau susiklosto, kad geriausi neina tenai. Ir tada tu matai, kad kartais labai vidutinių gebėjimų žmonės sprendžia apie viso sektoriaus dalykus.“
	Ambicijos nebuvimas	E3	„<...> mes, tikriausiai, ambicijų neturim. Nes, kurią sritį bepaimtum, mes visiškai taip, nu, tipo: „nu, gerai“, bet kažkokios tokios rimtesnės ambicijos paremti, nu (...) kažkokią sritį, taip rimtai, iš esmės, tai, ta prasme, tokių entuziastų reikalas ir tai kartais blogai.“
	Pats kultūros sektorius nuvertina valstybės pastangas	E4	„<...> tie neigiami aspektai yra tai, kad kultūros pats sektorius vis, na, neįvertindamas to, kaip, nežinau (...) tinkamo masto <...> pastangų iš valstybės, vis nuvertina ir taip, buitiškai tariant, nori vis daugiau ir daugiau, ir vis sako, kad vis viskas negerai: finansavimas ne toks, projektų paraišką sudėtinga rengti ir GAUTI finansavimą (...)“
	Stipendijų skyrimas,	E5	„<...> aš negalėčiau pasakyti, kad čia yra vien tik Lietuvos minusai, čia gal labiau yra bendros

	vykdomas per projektus		tendencijos visoj Europoj, tai tas darymas visko per projektus. <...> galbūt kultūros renginiams tai ir gerai, bet kai atskiri menininkai, pavieniai, ima kažkokias tai stipendijas sukurti kažkokiam tai įvykiui, renginiui, parodai, koncertui (...) tai, aš nežinau, man atrodo, gaunasi toksai truputėlį atidirbinėjimas ir kartais toksai, nu vat tu turi suspėti į rėmus ir <...> dažnai tie projektai būna rašomi labai paskubom, tiesiog kad gauti finansavimą, o paskui tarsi ataskaitą kažkokią tai padaryti. Ir dažnai laimi ne kažkokie tai įdomiausi dalykai, reiškiniai, o tie, kurie tiesiog moka PARAŠYTI ir žino tas klišes, kaip reikia parašyti gerą projektą ir kad gauti finansavimą.“
	Europinio lygio vizualiųjų menų parodų trūkumas	E5	„<...> truputėlį mažokai yra tarptautinių renginių <...> kalbu konkrečiai apie vizualiuosius menus, kad, na, Lietuvoj nėra labai daug parodų Europinio lygio, kad, tarkim, atvežtų kažkokį autorių ir jo surengtų didelę personalinę parodą <...> o tokie renginiai, kur vat daug autorių yra pristatoma, tai vyksta.“

Sudaryta darbo autorės

Kalbėdamas apie kultūros tarybos įsteigimo teigiamus padarinius kultūros politikai, ekspertas E1 teigė: „man atrodo, kad yra labai svarbu atskirti politiką formuojančią instituciją nuo tų, kurie įgyvendina kultūros politiką. <...> Vienas iš kultūros tarybos įsteigimo pavyzdžių yra labai geras, nes tu kaip ir iš principo esi laisvas kurti ir <...> nepriklausai nuo politinių kažkokių tai sprendimų (...) tai čia toksai buvo <...> kertinis ir svarbiausia, kas įvyko (...)“. E1 eksperto nuomonę papildė ir ekspertas E2, teigdamas, kad „<...> po to, kai atsirado kultūros taryba, tada <...> pasijuto, kad yra tokie <...> kultūros politikos formavimo požymiai <...> tarybos atsiradimas įgyvendino ištiestos rankos principą, kai, žodžiu, visi sprendimai yra atsiejami nuo politikų ir veikia kaip atskiras, gana savarankiškas subjektas. Tuo pačiu jie renka ir analizuoja informaciją apie kultūros lauką ir tam tikrus apibendrinimus daro ir teikia rekomendacijas ministerijai, kaip galėtų būti patobulintas tas rėmimas. Nes kultūros politika yra labiausiai realizuojama per tai, kaip yra apspręstas finansavimas, kokie tikslai iškelti, kokie prioritetai numatyti ir kaip valstybė apsisprendžia, į ką investuoti – ką ji nori skatinti <...> o po to, kai atsirado kultūros taryba, tada <...> pasijuto, kad yra tokie <...> kultūros politikos formavimo požymiai. Pavyzdžiui, nebuvo ilgą laiką tokio dalyko, kaip tolygi <...> plėtra, čia regionams skirta programa, kurioje dar labiau

decentralizavusi kultūros tarybą ir atsirado tokios regioninės kultūros tarybos, kuriose dirba žmonės iš to regiono ir jie patys nusprendžia, kaip jie nori paskirstyti tuos pinigus <...> tai tarsi duota jiems patiems spręsti, kaip jie mato būtų prasmingiau paskirstyti tas lėšas.“

Kalbant apie šalies kultūros politikos neigiamus požymius, E1 ekspertas išreiškė nuomonę dėl panaikinto salių kompensavimo mechanizmo organizacijoms, neturinčioms erdvių kultūrinei veiklai vykdyti: „<...> buvo galimybė aplikuoti ir dėl administracinių lėšų ir salių kompensavimo mechanizmas <...> kas pusę metų organizacijos galėdavo kreiptis į kultūros ministeriją ir jom būdavo kompensuojamos išlaidos salių nuomoms, tai yra labai toksai ženklus didelis pastiprinimas, ypač kai sistema yra nesubalansuota, tarkime, jeigu kalbame apie erdves. Tai organizacijos kas pusmetį galėdavo atgauti nuo 90 procentų, kas išleista salės nuomai, iki <...> 95-ių, berods <...> tai tas mechanizmas tiesiog buvo gyvybė kažkokia tai organizacijom, kurios neturi erdvių, ir, pavyzdžiui, praeitais metais tas mechanizmas buvo panaikintas. Aišku, tos lėšos buvo perkeltos į kultūros tarybą, bet kultūros taryboj jos paskendo tarp kitų programų <...>“.

Ekspertas E3, Lietuvos mažumą išskiriantis, kaip teigiamą bruožą kūrėjų saviraiškos galimybėms, taip pat teigia, kad „užsiveliame tokioj virtuvėj, provincialume ir <...> tas šalies mažumas kartais atsisuka prieš mus, nes mes neturim ambicijos būt geriausi, pirmiausi, įspūdingiausi. Gal ne visada to reikia, bet kartais tu turi norėti kažką tai pasiekti. Tai mes turim tokių labai gražių užuomazgų, kurios kartais niekur neišeina, arba ten susitariam, kad <...> tai svarbu, bet toliau nieko nedarom.“

Priešingai nei kiti tyrimo dalyviai, ekspertas E4, kaip neigiamus šalies kultūros politikos bruožus, įvardino ne nuo savivaldybės priklausančius kultūros sektoriuje vykstančius procesus, bet pačių kultūros organizacijų požiūrį: „<...> aš tai žiūriu kiek atlaidžiau ir paprasčiau, ir suprantu, kad visiems yra neįmanoma skirti, ir, man atrodo, kad valstybė veikia visiškai tinkama linkme ir tikrai yra sukurti visi įrankiai, tiesiog pats tas kultūros laukas ir jame veikiančios organizacijos, ypač skiriant nevyriausybinį sektorių ar valstybės sektoriuje veikiančias (organizacijas) (...) linkusios per daug skūstis. Tai kai viską taip sudedi, atmeti, tai, man atrodo, kad viskas yra gana gerai, tiesiog reikia dirbti, nežinau, ir patiems parodyt, matyt, iniciatyvą, ir patiems gebėti naudotis tais įrankiais, kurie yra siūlomi, ir galima puikiai veikti“.

Paklausti, koks yra Vilniaus miesto savivaldybės vaidmuo, įgyvendinant šalies kultūros politiką, ekspertai išvardino daugiau neigiamų, nei teigiamų bruožų (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Vilniaus m. sav. vaidmuo, įgyvendinant šalies kultūros politiką, teigiami ir neigiami bruožai

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
------------	---------------	-----------	-----------

Vilniaus m. sav. vaidmuo, įgyvendinant šalies kultūros politiką teigiami bruožai	Daug kultūros įstaigų ir renginių	E5	„<...> na, sakoma, kad Vilnius nėra didelis miestas pagal gyventojų skaičių, bet tiek, kiek vyksta čia renginių, dažnai sakoma, kad labai daug iš tikrųjų. <...> Vien <...> MO muziejus ne vieną kartą yra įtraukiamas į kažkokių top'us, ir <...> pavyzdžiui, patenka į penketuką kažkokių vat naujų muziejų, kurie yra labai įdomūs ir labai patrauklūs <...>“
		E4	„<...> bendrai, matyt, Vilnius dar <...> stiprus tuo, kad apskritai tai yra VILNIUS ir jisai turi ir daugiau įstaigų“
Neigiami bruožai	Kultūros įstaigos konkuruoja dėl auditorijos	E4	„<...> kultūrą čia žmonės vartoja daug didesnė apimtimi, bet ir tų renginių yra daug, tai tada kultūros sektoriui yra sudėtinga visko pasiūlyti ir pritraukti tų kultūros vartotojų.“
		E3	„<...> realiai, ir dėl auditorijos kovojame. Tai, jeigu, pavyzdžiui, Vilniuj vyksta keli svarbūs renginiai, tai tu supranti, kad pas tave neatvažiuos <...>“
	Ambicijos nebuvimas	E3	„<...> man atrodo, kad, lygiai taip pat, kaip ir visos Lietuvos klausimu, tai vėlgi, nebuvimas ambicijos visiškai yra savivaldybė. Apskritai, tas toksai atsidėjimas (...) maždaug: „tai tos nacionalinės įstaigos išveš“. Tai labai blogas požiūris. “
	Sovietmečio struktūrų likučiai	E3	„<...> Sovietmečio struktūrų likučiai, kur inertiška viskas, kur sunku pakeisti, kur tu ateini su kažkokia tai naujove, tai, maždaug (...) išvis nulis eksperimentų“
	Silpnas savivaldybės kultūros skyrius	E3	„<...> SUPER silpnas yra savivaldybėje kultūros skyrius, nu čia jau švelniai tariant ((šypsosi)). Ten reikėtų iš esmės reformuoti. Tai jeigu nėra, čia šiuo atveju, vicemero, kuris

			kuruoja kultūros sritį, kuris TURI ambicijų, tai išvis tada viskas pavirsta dumbly“
	Kultūra, sukoncentruota miesto centre	E3	„<...> vis pakalbam apie tai, kad Vilnius yra jaukus miestas gyventi, ir lygiuojamės į kažkokius Europos miestus, bet gaunasi taip, kad Vilniaus kultūra vyksta tik centre.“
	Bendradarbiavimo tarp kultūros įstaigų atstovų nebuvimas	E3	„<...> tiek, kiek tu asmeniškai pažįsti kolegų, nu tai tavo laimė, kad tu juos pažįsti. Jokių susirinkimų, jokių susitikimų, jokių bendrų problemų aptarimų, jokio bendradarbiavimo, nevyksta. Tai tiek, kiek tu asmeniškai sugalvoji, ir tiek, kiek tu pažįsti kai kuriuos kolegas, tai su jais gali bendradarbiauti, bet tokio miesto jungiančio tinklo IŠVIS nėra. Ir net kiek aš kiek kartų bandžiau apie tai sakyti, kad mes susirinkim, pavyzdžiui, į susirinkimus <...> kultūros įstaigos vadovų (...) Mes, galbūt, turim panašių problemų, mes gal jas galim spręsti kartu, gal mes galim bendradarbiauti dar, tai šitas man pasirodė, kad NĖRA, visiškai nėra, ir net nėra noro to daryt“
	Finansavimo trūkumas	E4	„<...> iš mūsų vat patirčių, tai, pavyzdžiui, (savivaldybė) visada nori, kad tos įstaigos, veikiančios po jų sparneliu, DAR galėtų prisidurti ir iš valstybės siūlomų įvairių projektinių finansavimų galimybių <...> pati savivaldybė irgi turi sukurti tam tikrus įrankius, kaip finansuoti. Tai jis (Vilniaus miestas) yra matomas, tas yra labai gerai, bet, nu, turi daugiau ir skirti savo tom įstaigom“
		E2	„Aš manau, kad savivaldybė ilgą laiką iš viso nedirbo su kultūros klausimu.“

			Jisai buvo toks labai formalus, tik tiek, kad yra tokia sritis, tai kaip ir ji turi būt kaip savivaldybės funkcija, bet realiai, tai finansavimas būdavo visą laiką mažas, prioritetų, jeigu jie būdavo, tai labai formalūs ir <...> tarsi našlaitė ta kultūra būdavo“
--	--	--	--

Sudaryta darbo autorės

Menkai išvystyta kultūra už miesto centro ribų esančioje Vilniaus m. sav. teritorijoje, ekspertui E3 buvo aktuali ir skaudi tema. Ekspertas pasakojo: „<...> daugybę kartų kalbėta apie pakraščius, nu čia jau taip pasakysiu, nes čia man labai skauda, nes mes esam VISIŠKAS Vilniaus pakraštys, mes esam riba, tai kartais tu supranti, kad <...> tokių smulkmenų, atrodo: tavęs nėra žemėlapyje <...> tu turi ten kovoti, kad papultum į kažkokį tai (...) pranešimą, kad tenai pas mus kažkas vyksta“. Ekspertas teigė, kad: „ta idėja, kad visam mieste turi vykti kultūra <...> man atrodo, kad turėtų būti įgyvendinta. Ir tegul ten vienur repuoja, kitur šoka, kitur ten etnografiniai dainuoja (...) nesvarbu, ką daro žmonės, svarbu, kad jie patiria ir jie jaučiasi savo kažkokiam rajone (...) atsirenka (...) ir tada mes tapsime tokiu pulsuojančiu miestu, o ne tik centras“.

Ekspertas E3 pasakojo apie savivaldybės teikiamo finansavimo trūkumą per pavėluotą savivaldybės paramos skyrimą, kai jau pasikeitė sąlygos, buvo prarastas įdirbis norimam tikslui pasiekti: „<...> mes, pavyzdžiui, irgi, daugybę metų svajojam apie kažkokį tai savo festivalį ir labai taip įdomiai yra (...) žmonės, kur rengiantys paraiškas ir aplikuojantys, yra tie patys. Mes, tas paraiškas, realiai, persižiūrime ir tikrai matom, kurios yra stiprios ir kurios ne, bet yra visiška inercija su finansavimu, nes va mes DABAR pradėdame gauti finansavimą. Tai mum daugybę metų reikėjo sunkiai labai dirbti, kad mes įrodytume, kad mes esam vieta. Ir tada pagalvoji, bet mes jau ant tokios perdegimo ribos, kad gal jau nebereikia, nes tiesiog, perdega darbuotojai, perdega kolektyvas, ir tada jau ta idėja ne tokia aktuali, to tokio <...> pirminio to tokio džiaugsmo padaryti kultūrinį renginį, nelieta, ir, aš manau, kad mes labai daug dėl to prarandam, nes arba nelaiku lieka <...> pavyzdžiui, atsidarėm parką, norėjom parke daryti festivalį. Nieks jo nefinansavo. Dabar, po trijų metų, mes nebesam tokia aktuali vieta ir mes jau praradom srautą, mes jau praradom įdirbį (...) nu va tokie dalykai. “

Kultūros srities finansavimo problemą Vilniaus miesto savivaldybėje įvardino visi tyrimo dalyviai. Visgi, pasak eksperto E2, „<...> dabar keičiasi situacija (...) smarkiai, nes toks atsivėrimas įvyko, mes jaučiam, kad tikrai yra noras pakelt tą sritį, padėt jai (...) ir (...) žiūrėsime, kaip seksis“.

Trečiuoju klausimu buvo siekiama apžvelgti bendrą sostinėje plėtojamų kultūros sričių padėtį, tad tyrimo dalyvių buvo prašoma išvardinti, kurios, tyrimo dalyvių nuomone, kultūros bei meno sritys Vilniaus mieste yra geroje pozicijoje, o kurios, galbūt, nesulaukia pakankamai vartotojų dėmesio ar savivaldybės paramos (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Įvairių kultūros sričių padėtis sostinėje

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Geroje pozicijoje esančios kultūros sritys	Muzika	E1	„<...> pavyzdžiui, labai paprastas pavyzdys, man atrodo, kad muzikai yra labai geroje situacijoje“
	Kinas		„ <...> kino industrija, man atrodo, kad yra labai geroje tokioje situacijoje“
	Šiuolaikinis cirkas		„<...> organizacijos, kurios dirba ir su šiuolaikiniu cirku, ir su teatru Vilniaus mieste, tai, man atrodo, scenos menai irgi pakankamai tokioje palankioje situacijoje, bent jau pasiūla vartotojui, tai tikrai yra didelė.“
	Teatras		
	Scenos menai		
	Kinas	E3	„Tai čia, tikriausiai, kaip visoj Lietuvoj. Aš manau, kad kinas gerai laikosi Vilniuje (...) Kinas, dizainas, tikriausiai ir klasikinė muzika pakankamai pastebėta yra, ir dailės galerijos turi didįjį renginį, turi tą galerijų savaitę <...> tai toks, pakankamai daug dėmesio, nu, teatras, tikriausiai, irgi neblogai laikosi, bet irgi, va dabar viskas, ką išvardinau, yra nacionaliniam lygmenyje“
	Dizainas		
	Klasikinė muzika		
	Dailės galerijos		
	Teatras		
	Dailė	E5	„Mhm (...) Labai sunku pasakyti. Vilniuje kažkaip tai (...) Ir vizualieji menai, dailė, ir muzika, ir kinas, ir teatras (...) gauna (paramą), negali pasakyti, kad negauna. Visi turi po kažkokį didelį renginį <...> Ir dailė turi labai daug renginių, ir teatro labai daug festivalių yra, ir teatrai yra finansuojami valstybės, ir muzika tas pats, ir literatūra (...) Aš nežinau, sunku būtų pasakyti“
	Muzika		
	Teatras		
	Kinas		
	Literatūra		

Sunkiau besiverčiančios kultūros sritys	Tarpdisciplininiai menai	E3	„<...> tuo tarpu kažkokio šiuolaikinio meno sritys, kokie nors tarpdisciplininiai menai, tai realiai, kiek aš pažįstu kolegų, tai jie nevyriausybinis sektorius, jie paprastai kažkokį tai iš savo iniciatyvų (...) <...> Tai, apie kažkokius, aš sakau, tarpdisciplininius menus, apie net kažkokiose viešose erdvėse vykstančius projektus, tai tokie jie yra (...) <...> su didžiuliu entuziastų palaikymu <...> Aišku, galima sakyti, kad Vilniuje yra perteklius, ir tų festivalių, ir visko, bet tenka bendrauti su festivalių organizatoriais, tai jie sako, kad kiekvienais metais jie sėdi su didžiuliu galvos skausmu ir galvoja: „ar aš vis dar darysiu tą festivalį?“. Tai yra parodymas, kad, nu nėra pakankamo tokio, kaip čia (...) ir paramos, ir kažkokios tai erdvės suteikimo, ir gal jeigu tie festivaliai būtų labiau palaikomi, jų gal įvairesnių atsirastų.“
	Festivaliai		
	Poezija	E5	„<...> Gal yra tokių labai marginalių ten visokių veiklų, kurios nėra labai masinės <...> sakykim, poezija <...> man atrodo, kad yra to finansavimo, jo visą laiką trūksta kažkur tai <...> kažkokiose srityse, ypač, vat, sakau, jei kažkokios marginalios, ir, nu, pastoviai yra tokie nusiskundimai iš kultūros leidinių <...> „Kultūros barai“ va, lygtai jau turėjo užsidaryt, žurnalas mėnesinis, tai galbūt JIEMS yra problematiška, tai irgi kultūros dalis, kultūrinė spauda <...> Tai, aš manau, tenais yra kažkokios didesnės problemos“
	Kultūrinė spauda		

Sudaryta darbo autorės

Nors ir buvo išvardintos konkrečios kultūros sritys, kurias ekspertas E1 įvardino, esančias geroje situacijoje, visgi, teigia, kad „<...> daugelis sričių yra tokioj pakankamai geroje pozicijoje Vilniaus mieste“, o srities paklausumas priklauso nuo konkrečios organizacijos įdirbio: „<...>

man atrodo, gerai dirbančios organizacijos, jos stumia savo sritį šiaip iš principo <...> viskas priklauso nuo organizacijos, ta prasme, kuri atstovauja tą lauką, nes patys savaime žanrai neatsiranda ir patys savaime jie neegzistuoja <...> “. Pastarajam ekspertui antrino ir ekspertas E2, teigdamas, kad „<...> Vilnius turi tą dėkingumą, kad čia yra visos profesionalusis menas <...> čia yra visos valstybinės įstaigos pagrindinės, visos tas, žodžiu, „elitas“ kultūrinis, koncentruojasi Vilniuje. Tai, kas Lietuvoje geriausia, viskas koncentruojasi Vilniuje, tiesiog taip yra. Tai kadangi čia sostinė, tai manau, kad (...) čia priklauso dar nuo <...> pačių sričių profesionalų aktyvumo. Man atrodo, kad apskritai su kultūros turiniu Lietuvoj nėra blogai. Manau, kad netgi lyginant su kokia Latvija, Estija, mes tikrai neatsilikam, turint omenyje, kad mes maža šalis, maža rinka. Su kokiais lenkais nesilyginam, bet su latviais, estais, tai manau, kad tvarkoj“. Taip pat ekspertas

paminėjo, kad kultūros sričių veiklos plėtra priklauso ir nuo valdžios pokyčių: „Čia aišku labai susiję su valdžios pokyčiais, kaip pasikeičia taryba, kokie ateina administracijos žmonės ir koks yra jų asmeninis požiūris į kultūrą“.

Kalbant apie savivaldybės paramą kultūros sričių veiklai, eksperto E2 nuomone, savivaldybės finansavimo sistema taikoma visoms sritims, neišskiriant prioritetinių: „Aš nemačiau, kad būtų kažkokia sritis labiau privilegijuota ar jai daugiau dėmesio būtų skirta ar kažkaip tai būtų prioritetinė, ne, tiesiog būdavo toks bendras. Dabar irgi nejaučiu, nes, jeigu vyksta konkursai, tai jie ten turi paprogrames visiems, visom sritim, man atrodo, kad ten viskas taip gana subalansuota ir nėra taip, kad dominuotų kažkokia sritis“.

Panašios nuomonės laikėsi ir ekspertas E4: „Man atrodo, kad savivaldybėje, ypač vat kultūros yra skyrius, specialiai dirbantis su savivaldybei pavaldžiomis įstaigomis, yra AIŠKI strategija ir AIŠKŪS instrumentai, kaip yra finansuojamos VISOS tos sritys, tai nesakyčiau, kad kažkas yra nuskriaustas <...> visiems yra galimybės. Ir ĮSTAIGŲ kiek yra, vien pavaldžių. Jos įvairias sritis atstovauja“.

Nors ekspertas E5 įvardijo poeziją kaip „marginalią“ kultūros sritį, visgi jis teigė, jog „Netgi poezija turi tokį renginį, kaip poezijos pavasaris, kuris tada būna labai skambus ir visi žino apie tą renginį ir leidiniai yra išleidžiami, tai sakau, čia labai sunku pasakyti. Čia gal galėtų pasakyti kiekvienos srities atstovai kažkokių nusiskundimų“ O įvardydamas gerai besiverčiančias kultūros ir meno sritis, ekspertas teigė: „<...> man atrodo, kad tolygiai kažkaip tai šitos sritys yra globojamos“.

Pagrindiniais interviu klausimais buvo siekiama išsiaiškinti, kaip kultūros ekspertai vertina Vilniaus m. sav. kultūros politikos strateginių gairių įgyvendinimą savivaldybėje bei konkrečių ekspertų atstovaujamų įstaigų praktikoje. Taigi, pirmuoju klausimų bloku buvo siekiama

išnagrinėti *gairėse* numatyto tikslo – visiems vilniečiams prieinamesnė įvairi aukštos vertės kultūra – įgyvendinimą. Tyrimo dalyvių buvo klausiama, ar kultūros ir meno paslaugos yra pakankamai prieinamos visiems Vilniaus gyventojams, turint omenyje įvairaus amžiaus ir skirtinguose Vilniaus miesto rajonuose gyvenančius žmones (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Kultūros paslaugų prieinamumas

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Kultūros ir meno paslaugų prieinamumas. Teigiami bruožai	Senjorų įtrauktis	E1	„<...> iš Vilniaus miesto savivaldybės yra atėjusi iniciatyva rengti nemokamus renginius senjorams, <...> kino peržiūras senjorams, tai <...> įtrauktis, tvarumas <...> šiuolaikinėse moderniose savivaldybėse, jos egzistuoja <...>“
		E5	„<...> yra toksai <...> ne savivaldybės, bet sveikatos ministerijos projektas „Socialinis receptas“. Tai jįsai suteikia galimybę senjorams apsilankyti edukaciniuose užsiėmimuose muziejų. Ir šiandien buvo pas mane senjorės moterys visos, nors, aišku, tame gali dalyvauti ir vyrai, bet, kažkodėl nedalyvauja, nei vieno nebuvo. Tai jos apsilankė edukaciniam užsiėmimui, kurį aš pravedžiau, ir jos ne pirmą kartą apsilankė <...> Vat sudaromos sąlygos, kad edukacinis užsiėmimas kainuoja <...> o vat čia yra suteikiama galimybė nemokamai apsilankyti.“
	Programa „Menas netradicinėse erdvėse“	E2	„Jie (savivaldybė) yra inicijavę irgi ten keletą programų. Pirmiausia į strategiją įsirašė, kad kultūros įstaigos irgi pagalvotų apie rajonus, ir ta pati programa yra menas <...> netikėtose (vietose) <...> kuri irgi skatina kultūros sklaidą <...>“
	Kultūrinės iniciatyvos miesto pakraščiuose ir miegamuosiuose rajonuose	E5	„<...> apie Vilniaus kažkokius tai pakraščius arba miegamuosius rajonus, tai tenais galbūt mažiau vyksta, bet tenais irgi iš tikrųjų yra bibliotekų padaliniai, netgi vyksta ir kažkokie renginiai nedideli, tikrai vyksta. Aš žinau, ir Lazdynuose <...> organizuoja, Naujamiestyje <...> šiaip irgi vyksta visokios kultūrinės iniciatyvos, <...> buvo tokie stendai, ir poeziją eksponavo...“

			„<...> pavyzdžiui, Naujojoje Vilnioje tas dūmų fabrikas toksai, kur vyksta parodos, įvairūs renginiai (...) Ten buvo kažkokia gamykla ten caro laikais <...> Pilaitėje ten irgi, yra tokia galerija, kuri yra padaryta iš jūrinių konteinerių <...> sakau, vyksta ne tik miesto centre“
	Nemokami kultūros renginiai	E3	„<...> kultūros centrai, kaip savivaldybės įstaigos, tikrai turi gausų pasirinkimą nemokamų renginių, ir jeigu esi besidomintis, tu gali kelis renginius per dieną rast nemokamus ir tai tau kainuos atėjimą“
		E4	„<...> VISIŠKAI prieinama, ir tiesiog, belieka rinktis. Galima rinktis net tarp tų nemokamų renginių pasiūlos, tai net nekalbant apie tai, kad kažkas gal neišgali kažkur nueiti, tai net ir tų nemokamų yra TIEK DAUG, kad, pavyzdžiui, mes kartais siūlom nemokamas veiklas ir į jas NEATEINA <...> Net su tokiu pasiekiamumu, vis tiek žmogus atsirenka <...>“
	Bibliotekų teikiama knygomatų paslauga	E5	„<...> labai buvau atpratus eiti į biblioteką, pirkdavau knygas. Bet taip gavosi, kad tos knygos aš negalėjau nusipirkti, nu jos nėra prekyboje. Ir aš tada susiradau elektroniniam kataloge Mažvydo (bibliotekos) ir užsakiau tą knygą, ir man jos reikėjo labai greitai, ir aš pasirinkau knygomatą, ir aš vėlai vakare ją pasiėmiau iš Mickevičiaus bibliotekos knygomato. Nu tai labai pagalvota apie skaitytoją, kad jis gal neturi dieną arba bibliotekos darbo metu laiko, tai jis gali pasiimti bet kada“
Neigiami bruožai	Įpročio eiti į kultūros renginius nebuvimas	E3	„<...> tas prieinamumas, tikriausiai, yra, bet žmonės neturi įpročio eiti į kultūros renginius. Aš tai matau tame didesnę problemą, negu prieinamume“
	Smalsumo stoka	E3	„<...> Aš tai, žinot, visą laiką buvau ta grynosios kultūros mėgėja, man atrodė, jeigu tu nori ateiti į koncertą ar parodą, tu tiesiog ateisi. <...> mane SIAUBINGAI šokiravo, kad, atėjus čia dirbti, praeinantys pro šalį vietiniai gyventojai, praktiškai daugybė pakalbintų žmonių, čia gimę ir užaugę, šalia <...> net nebuvo užėję niekada <...> tai mane šitas išvis šokiravo, ir tas smalsumo nebuvimas, arba,

			tiesiog, sužlugdytas, tikriausiai, tas smalsumas, nes mes, visuomenėje, labai mokam tą smalsumą užgniaužti“
	Kultūros koncentravimasis miesto centre	E2	„<...> yra problemų su prieinamumu.“, kadangi „<...> istoriškai taip susiklostė, kad viskas koncentruojasi centre, netgi tos visos valstybinės įstaigos <...> viskas yra centre, ir rajonuose yra tikrai bibliotekos ir ten vienas kitas kultūros centras, viskas. Daugiau nei ten kino teatrų yra, nei galerijų kokių <...> o kadangi dabar yra šiuolaikinis tas požiūris į miestą, urbanistika <...> sako, kad taip neturėtų būti, ta kultūra turi būti prieinama ir rajone <...>“

Sudaryta darbo autorės

Ekspertas E1, pasidalindamas atstovaujamos įstaigos veiklos patirtimi, pasakojo: „Mes per auditoriją įtraukinėjame įvairaus amžiaus grupes <...> mes visada pagalvojame apie tą įtrauktį ir kažkuriuo metu ten intensyviau bandėme dirbuotis su negalę turinčiais vaikais <...> vežėm tarptautinių festivalių spektaklius <...> praeitą vasarą turėjom senjorams projektą, kurie <...> po pusdienio patapo nuostabiais vietos spektaklio <...> dalyviais, kur ten masė žmonių <...> kadangi tai buvo nemokamas renginys <...> žiūrėjo, kaip jie dalyvauja tame projekte.“ Ekspertas minėjo ir įstaigos taikomas nuolaidų sistemas: „<...> mes turime ir nuolaidų sistemą senjorams, ir scenos menų profesionalams, ir vaikams yra <...> kita nuolaidų sistema“.

Ekspertas E2 minėjo, kad „kadangi esam miesto kino teatras, tai mes turim būt socialiai orientuoti, tai turim tokių visokių (...) Pavyzdžiui, seansas senjorams už du eurus pirmadieniais, seansai šeimom už mažiau pinigų šeštadienį (...) Dar ieškom tų tokių socialinių partnerių, socialinių grupių, kurios galėtų kažkaip telktis aplink mus, nes mes turime tokį <...> prieinamą dalyvavimą kultūroje, na jeigu jiems tie filmai patinka, aišku ((šypsosi)) bet bent jau jiems nereikia galvoti, kad bilietas ten (...) Aštuoni eurai.“

Ekspertas E3 pasakojo: „Na, tai visada stebime ir žiūrime kokios yra mūsų veiklos siūlomos, jas atnaujinam ar pritaikom prie įvairių tendencijų, tematiškai ir panašiai atnaujiname edukacijų, užsiėmimų tinklę, renginius galvojame tokius, kad būtų patrauklūs, atlikėjai juose pritrauktų dėmesį ir panašiai. Atsižvelgiam į kainą, tai, pavyzdžiui, mūsų stiprybė yra, kad esam savivaldybės įstaiga ir mūsų užsiėmimai nėra labai brangūs <...> o taip pat dalį jų galime pasiūlyti nemokamai, tai irgi labai svarbus niuansas“.

Visgi, ekspertas E1, teigia, kad „tu turi, kaip organizacija, pasirinkti kažkokius prioritetus, nes šiaip tai žiaurus įdirbis yra <...> iš principo, tai čia toksai 5-10 metų projektas, ties kuriuo tiktai reikia dirbti, bet jeigu kalbame, ar mes tai darome, taip, mes šalia paraleliai su visom kitom savo veiklom galvojame apie tai ir <...> darome vienus ar kitus renginius jiems skirtus.“. Taigi, nors įtraukties skatinimas turi būti įvertintas kartu su kitais įstaigos prioritetais, kadangi reikalauja didelio įdirbio, visose tyrimo dalyvių atstovaujamosiose įstaigose kreipiamas dėmesys į paslaugų prieinamumą gyventojams.

Visgi, ekspertas E3, teigia, kad didelę reikšmę žmonių įsitraukimui į kultūrinės veiklas turi jų pačių iniciatyva, nes visuomenė neturi įpročio eiti į kultūros renginius, o tai susiję su kultūrinės edukacijos trūkumu: „DAUGYBĖ žmonių bijo užėiti <...> tai ką tai sako, kad žmonės jaučiasi nepakankamai verti ateiti į kultūros renginį, jie kompleksuoja, kad, pavyzdžiui, neišbus koncerte, o jeigu nepatiks, tai kaip tada išeiti, nu toks kažkoks (...) Tai aš manau, kad dar labai labai trūksta tos kultūrinės edukacijos. <...> aš net nekalbu apie elitinius kažkokius tai kultūros renginius, <...> iki to lygio, kaip ten kaip Vienoj, kad sėdi filharmonijoje žmonės pasiėmę partitūras skaito ir klauso koncerto, tai mum dar iki to tikrai toli (juokiasi), bet, kad pavyzdžiui, ATEITŲ žmonės, kad jie įsitrauktų, į kažkokį, tegul ten iš pradžių žemesnio lygmens renginį, ar tai kažkokio mėgėjiško lygmens, bet jisai kitą kartą nebijos ateiti, nebijos dalyvauti <...> reikėtų kažkaip įtraukiau tą daryti, tai man atrodo, kažkokių priemonių (...) tikriausiai, per edukacijas <...> mes irgi čia dabar darom visokius susitikimus su menininkais, nes irgi, žmonės mistifikuoja tuos menininkus, jie atrodo kažkokie tai <...> „talentingai stebuklingi“, tuo tarpu tai yra visiškai normalūs, šalia mūsų gyvenantys žmonės. Ir tada, kai tu darai susitikimą su menininku, ne prie kažkokio tai <...> pjeđestalo statai, kaip kažkokį tai išskirtinį, o suorganizuoji susitikimą, kad jisai, pavyzdžiui, papasakotų apie savo kūrybą, gal jisai, pavyzdžiui, kartu su tais žmonėm pabūtų ir pasidalintų kažkokiom tai meninio gyvenimo detalėm, ar ten kartu kažką padarytų (...) tai tada tie žmonės supranta, kad tas menininkas yra vienas iš jų tiesiog, bet jis kitaip veikia gyvenime savo.“

Ekspertas E5 taip pat teigia, jog „Kultūra, jinai pati pas tave neateina, tu turi įdėt pastangų, kad nueitum į kažkur tai <...> kultūra, kartais, tikslinga, kad jinai gali atvažiuoti pas žmones, bet tikslinga tada, kai žmonės negali. Bet jeigu žmonės NENORI tos kultūros <...> jeigu tu primygtinai primeti kultūrą, ką daro visokie represiniai režimai, tai irgi negerai. Kultūra, nu jinai formuoja žmogų, ir kultūra vis tiek turėtų būti laisvas pasirinkimas, o ne kad tu, kaip kažkokį brukalą tiesiog atveži ir pristatai (...) vis tiek, demokratinėj šaly žmogus pats turėtų kultūriškai vat būti kažkiek tai praprusęs, ir Lietuvoj, dabar, aš manau, labai didelis lūžis įvyko, va dabar jau. Jau žmonėm REIKIA kultūros Lietuvoj. Ir ne tik tiems didmiesčių gyventojam“.

Kai ekspertas E3 pabrėžė žmonių smalsumo trūkumą kultūros atžvilgiu bei įpročio lankytis kultūros įstaigose nebuvimą, ekspertas E5 visgi pažymi, kad išvelgia teigiamus pokyčius visuomenėje ne tik Vilniaus, bet visos šalies mastu: „<...> aš nežinau, man atrodo <...> ne vien apie Vilnių kalbant, bet Lietuvoj iš tikrųjų DAUG vyksta toks kultūros ir pasikeitė <...> patys žmonės, tos kultūros vartotojai. Lygtai seniau, taip atrodo, buvo dedama labai daug pastangų iš tų kultūros darbuotojų, kaip, pavyzdžiui, tie bibliotekininkai visokias iniciatyvas darė, o dabar, man atrodo, patiem žmonėm REIKIA, bet aišku ne visiems, ir tai natūralu, kad ne visiems. Ir kada žmonėm REIKIA, tai jie darosi reiklesni, kritiškesni ir jiems jau bet ko, kaip sakant, neprastumsi, ar ne? Tai, aš manau, kad formuojasi Lietuvoj <...> tas laukas tokių žmonių, kuriems REIKIA kultūros, didėja, ir jie eina į kino pavasarį, į daugelį ten renginių, ir būtent eina ne tik kaip į pramogą, bet ir kaip į kažkokį kultūros renginį, kuris gali kažką tai ugdyti ir kažką naujo išmokyti, patirti kažką naujo.“

Kalbant apie kultūros prieinamumo situaciją miesto rajonuose, miegamuosiuose rajonuose, ekspertas E5 taip tik pabrėžė pačių žmonių kultūrinės iniciatyvas: „Tai iš tikrųjų vyksta ir Vilniaus miegamuosiuose rajonuose, ir dažnai vyksta, kas yra gražu, kad, nu, pavyzdžiui, miesto centre viskas vyksta tokiu instituciniu lygmeniu, kur ten yra metami labai dideli pinigai, labai didelės pastangos, dirba profesionalūs darbuotojai, o vat tokiuose rajonuose daugiau patys žmonės iš apačios kažką daro, ir tai kartais netgi įdomiau yra.“ Vis dėlto, eksperto nuomone, „kai kultūra ateina pas žmones, vat, pavyzdžiui, į kažkokius Vilniaus pakraščius arba miegamuosius rajonus, yra gerai, tą irgi reikėtų daryti, bet, kitas dalykas (...) Žmonėms atvažiuoti į miesto centrą ir apsilankyti tuose kultūros židiniuose, gali būti stipresnė patirtis ir aš manau, ir viena, ir kita reikia daryti“.

Taigi, dalindamiesi savo asmenine bei atstovaujamo kultūros įstaigų patirtimi, ekspertai bendrą kultūros prieinamumą vertino teigiamai, minėdami ir gairėse savivaldybės numatytas priemones, tokias kaip meno ir kultūros renginių skatinimas netradicinėse erdvėse, miesto gyvenamųjų rajonų kultūrinės iniciatyvos, senjorų įsitraukimo į kultūrinės veiklas skatinimas. Visgi, kai kurie ekspertai pažymi, kad kultūros paslaugos yra sukonzentruotos miesto centre, o ir pačiai visuomenei dar trūksta smalsumo ir domėjimosi kultūra.

Siekiant išsiaiškinti savivaldybės kultūros įstaigų lankymo ypatumus, tyrimo dalyvių buvo klausama, kokie yra pastebimi pokyčiai kultūros įstaigų lankytojų tarpe, vertinant kelių pastarųjų metų laikotarpį (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. Pokyčiai kultūros įstaigų lankytojų tarpe

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
------------	---------------	-----------	-----------

Pokyčiai kultūros įstaigų lankytojų tarpe	Lankytojų skaičiaus didėjimas	E1	„Jeigu klausimas dėl žiūrovų aktyvumo, tai, pavyzdžiui, šiuo metu, bent jau dabar <...> spektaklių lankytojų skaičius yra tikrai ženkliai išaugęs <...> dabar karts nuo karto pasmalsauju, nes <...> mes neturime savo spektaklių, pas mus rodosi kitos organizacijos, tai kartais pasmalsauju, kaip su žiūrovų aktyvumu, tai šiuo metu labai daug spektaklių yra soldout'iniai (išperkami)“
		E5	„<...> tos publikos yra gana daug ir muziejus vykdo, man atrodo, ne tik mūsų <...> bet <...> ir kiti muziejai, turi tą nemokamą sekmadienį, kai tu muziejus gali nemokamai lankyti sekmadieniais, ir, žinokit, ten būna TOKIA statistika (...) Būna, kad į mūsų muziejų per vieną dieną ateina kokie 700 žmonių, nu tai be galo daug. Tai iš tikrųjų žmonės labai lanko muziejus, aš noriu tą pasakyti“
	Jaunųjų žiūrovų daugėjimas	E1	„<...> mes turime papildomų naujų organizacijų, kurios kuria vaikams, tai reiškia, kad jos atsiveda tą jauną žiūrovą <...> tai tų žiūrovų jaunųjų pritraukimas labai priklauso nuo įstaigos aktyvumo <...> tai, pavyzdžiui, pas mus yra įstaigų, kurios ir edukacijas veda paaugliams ir panašiai, tai tas dalykas kažkaip <...> gerėja, aš taip sakyčiau <...>“
		E2	„<...> Mes seniau nedarydavom tų apklausų, tai intuityviai (...) galbūt mažiau buvo jų jaunų žmonių, kaip kad dabar yra. Dabar tiesiog fiziškai matosi, kad jų DAUG. Labai jaunų žmonių. Labai jaunų ir jaunų. Gal dabar tiesiog tokia karta gimė, domisi kinu ir nebūtinai žiūri ten per kompiuterį“
		E3	„<...> vaikų tikrai gerokai daugiau turim per kelis paskutinius metus, bet čia aš sieju su tuo, kad mes dabar turim pilnu etatu dirbančią edukatorę, tai ji labai daug

			investuoja į tai ir labai profesionaliai dirba, dabar mes samdomės ir išorinius edukatorius, nes patys nebespėjam“
		E4	„<...> dar svarbi grupė yra mokiniai. Bet mokiniai yra atvedami mokytojų, tai reiškia, jeigu pedagogui svarbu tradicinės vertybės, kultūra, ir nori perduoti ten tą tradiciją ir supažindinti su mūsų veikla, tai jis savo klasę jau ir atveda.“
		E5	„<...> kadangi mes labai daug dirbam su mokyklomis, tai į edukacinius užsiėmimus 95 proc. ataina mokinių iš bendrojo lavinimo mokyklų.“
	Nuolatiniai lankytojai	E3	„<...> mane nu ŽIAURIAI džiugina, kad mes turim nuolatinis VIETINIUS lankytojus <...> ir jie vis grįžta (...) ir tai yra, nu TOKIA laimė, nes galvojau, čia mes tokiam dumble pabūsime, ir galvoju: „nu gerai, į vieną renginį atėjo, į kitą vėl neatėjo“ (...) <...> tai anksčiau, būdavo, mes suskaičiuojam kokius tris žmones vietinius, kokiame nors renginyje, tai dabar jų būna, nu GEROKAI daugiau, ir yra nuolat ateinančių ir besidominčių, ir atsivedančių draugus <...>“
		E4	„Yra žmonės, kurie seniai mus žino ir apskritai domisi etnine kultūra ir ieško tų veiklų, tai jie jau yra tokie etatiniai mūsų lankytojai. Tai jeigu pamatai edukacijoje, tai ateis ir į renginį, ir parekomenduos kitam, nusipirks leidinių, žodžiu jis yra jau visų mūsų siūlomų paslaugų vartotojas ((šypsosi))“
	Šeimos	E3	„<...> kokia dar yra labai įdomi auditorija pas mus atsirado, tai (...) bet čia mes tikrai nieko nedarėm, čia tikriausiai visuomenė kažkaip keičiasi, tai ateina šeimos ir gimtadienius, pavyzdžiui, švenčia, ne šiaip kažkur prie stalo, o ateina visa giminė, pavyzdžiui, į ekskursiją, ir jie pasiklauso, ir paprastai tai būna labai

			šviesūs žmonės, ir nuo mažiuko, iki močiutės, kuriai ten virš aštuoniasdešimt gali būti. “
	Dviratininkų grupės	E3	„<...> labai smagi kategorija yra dviratininkai, kurie atrado dviračių taką <...> tai dviratininkai. Praktiškai tokiom grupėm pas mus irgi atvažiuoja <...> ir jie sako <...> kad jų ten kažkokiose grupėse <...> (įstaiga) jau yra pažymėta kaip vieta“
	Kemperistai	E3	„<...> dar vienas, kas atsirado, tai kemperistai. Prie mūsų <...> vasarą tikrai yra statomos, mes matome numerius: ir Vokietija, ir Prancūzija, ir Austrija, ir ilatai <...> tai reiškiasi, kad pildosi toksai įvairus žemėlapis ir čia nėra tie, kurie šiaip yra tradiciniai kažkokie tai kultūros įstaigų lankytojai“

Sudaryta darbo autorės

Kalbėdamas apie įstaigos lankytojų pokyčius po pandemijos, ekspertas E2 teigia kad senjorams grįžti į kultūrinę veiklą buvo sudėtingiausia: „Nuo po pandeminio laikotarpio kiekviena grupė turėjo savų iššūkių, pavyzdžiui, senjorai labai vangiai grįžinėjo, labai daug nerimo buvo jiems po pandemijos. Jie buvo tokie <...> lėčiausiai atsigaunanti grupė. Bet dabar jau lygtai išjudėjo ir jie. “. Visgi, ekspertas pažymi : „<...> jeigu mūsų auditoriją bendrai paėmus, mes darėm apklausą, tai yra labai jauna mūsų auditorija. Ten (...) nuo šešiasdešimt procentų yra žmonės iki trisdešimt metų. “

Ekspertas E4 išskiria du įstaigos lankytojų tipus, išryškėjusius po karantino : „<...> sunku vertinti būtų tą karantino laikotarpį, bet, galėtume sakyti, iki jo ir po jo, nes tikrai po jo buvo toks sumažėjimas lankytojų, nes jie daugiau norėjo tų nuotolinių paslaugų, bet kartu jautėsi ir pagyvėjimas, nes vėl visi norėjo ir grįžti į grupes. Tai, žodžiu, tokie du tipai išsiskyrė žmonių. Tai, kai kartais, kai kuriuose užsiėmimuose tu pastebėdavai, kad, jeigu paskaita, tai į gyvą ją neateis, nes įprato pasiklausyti, bet jeigu yra praktinis užsiėmimas, tai jau tikrai žmogus pasiilgęs kažką gaminti ir būti BENDRAI su kitais žmonėmis.“

Eksperto E3 atstovaujamoje kultūros įstaigoje vartotojų amžiaus įvairovės pokyčių nepastebima : „<...> mūsų auditorija yra įvairaus amžiaus. Tai, pavyzdžiui, pasakyti, kad pastaraisiais metais smarkiai išaugo skaičius mokinių, tai taip negalim, nes visada yra panaši

proporcija visų. Nes tiesiog tos siūlomos paslaugos taip sukonstruotos, kad ir tiesiog pavieniai lankytojai apsilanko, bet ir daug vaikų, mokinių grupių“.

Visi tyrimo dalyviai pažymėjo jaunųjų kultūros vartotojų daugėjimą, tačiau tai yra siejama su pačių įstaigų iniciatyva juos įtraukti į savo veiklas. Visgi, dauguma ekspertų atskleidė panašią bendrą tendenciją, jog kultūros įstaigų dažniausios lankytojos yra moterys (žr. 14 lentelę).

14 lentelė. Dažniausias kultūros įstaigų lankytojas

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Dažniausias kultūros įstaigų lankytojas	Moterys, kurių amžius – 28-60 m.	E3	„<...> pas mus, kaip ir visose, tikriausiai, kultūros įstaigose, pagrindinė lankytoja yra moteris, tarp dvidešimt, kokių, aštuonių – trisdešimt penkių metų <...> ir tiesiog, moterys, ieškančios estetikos. Čia tikriausiai nieko labai nenustebinau, nes čia toks klasikinis kultūros įstaigos lankytojas“
		E4	„Labiausiai <...> vidutinio amžiaus moterys atranda mus tuose užsiėmimuose <...>“
		E5	„<...> į parodas daugiausia ateina, yra tokia statistika padaryta, kad daugiausia ateina moterų. <...> vyresnių, nuo kokių 35-ųjų iki kokių 60-ties metų

Sudaryta darbo autorės

Nors kaip buvo minėta anksčiau, kai kurie ekspertai teigė, kad tarp kultūros įstaigų vyksta konkurencija dėl lankytojų, ekspertas E5 mano, kad tos pačios kultūros srities paslaugas teikiančios įstaigos tarpusavyje nekonkuruoja – atvirkščiai, pavyzdžiui, anot eksperto, „MO muziejus“ įkūrimas padidino ir kitų muziejų lankomumą: „Kai atsiradė „MO muziejus“, tai ten iš tikrųjų tiek plūdo daug žmonių, ir kai kas šnekėjo, kad: „Oi, čia dabar bus konkurencija su „MO muziejum“, ir mum, ir kitiems muziejum bus blogiau“ (...) bet aš tuo netikėjau, nes kultūra truputį kitaip veikia. Kultūra, tai nėra prekybos centrai, kad atsiradė vat kažkoks prekybos centras ir jis užgožia ten kitus centrus, ir, kaip sakant, atėmė visus tuos pirkėjus. Kultūra truputį veikia kitaip. Jeigu atsirado kažkoks tai, nu vat, kaip „MO muziejus“ atsiradė, kažkoks visiškai naujas, kitoks muziejus, žmonės atėjo į tą muziejų ir jie, galbūt, prieš tai išvis nelabai vaikščiojo į muziejus. Jie atėjo, pamatė, ir pagalvojo: „O, kaip faina muziejų“. Mes pažiūrėjom „MO muziejų“, o ten parodos keičiasi kas pusę metų, tai labai ilgai vyksta paroda. Tai, nu, gal atėjo antrą kartą, dar pažiūrėjo tą parodą, bet po to pagalvojo: „Taigi velnias, bet gi Vilniuj tiek daug muziejų,

aplankykim ir kitus!“ Ir „MO muziejus“ padarė tokią sniego gniūžtę. Vat jisai įsikūrė ir tada žmonės į visus kitus muziejus irgi pradėjo vaikščiot. Tai vat kultūroje tas yra įdomu, kad nėra tokios konkurencijos“. Taip pat, anot eksperto, įvyko ir su meno galerijomis: „Vilniuje yra labai daug nedidelių meno galerijų, kurios galbūt net privačios yra. Ir aš atsimenu, kai buvau pirmam kurse, studentas kai buvau, tai galėdavai per dieną apeiti tas galerijas. Dabar jų Vilniuje tiek yra, kad <...> jeigu užsibrėžtum tikslą, kad nori visas aplankyti, tai tu neapeitum per savaitę, nes jos yra išmėtytos po visą miestą“.

Taigi, kalbėdami apie kultūros paslaugų prieinamumą Vilniaus miesto savivaldybėje, kultūros ekspertai sutiko, kad didžiausias kultūros įstaigų tinklas yra sukonzentruotas miesto centre, tačiau pažymimos ir miesto pakraščių kultūrinės iniciatyvos. Didesne problema įvardijamas visuomenės menkas domėjimasis kultūra, bet, pasak kai kurių ekspertų, pastebimi teigiami pokyčiai kultūros vartotojų tarpe – jaučiamas didesnis žmonių poreikis kultūrai.

Vienas svarbiausių uždavinių *gairėse*, užtikrinant didesnę kultūros prieinamumą bei kokybę, yra jaunosios miesto kartos – vaikų ir paauglių ugdymas kultūra, siekiant sukurti naujas paslaugas bendrojo ir neformalaus ugdymo įstaigose, tad tyrimo eigoje į interviu klausimyną buvo įtrauktas klausimas, kuriuo tyrimo dalyvių buvo prašoma išreikšti nuomonę kultūros ir švietimo sąveikos klausimu Vilniaus miesto savivaldybėje (žr. 15 lentelę).

15 lentelė. Kultūros ir švietimo sąveika Vilniaus miesto savivaldybėje

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Kultūros ir švietimo sąveikos Vilniaus m. sav. teigiami bruožai	Programa „Kultūros pasas“	E5	„<...> tikriausiai girdėję apie tokią programą „Kultūros pasas“ Lietuvoj, tai (...) suteikia vat būtent galimybę, ir tenai yra nemokamai, yra skiriami krepšeliai mokiniams ir kažkiek ten kiekvienai mokyklai duodama, ir netgi yra tokia paskatinimo sistema sudaryta, kad mokykla gauna tiek ir tiek tų krepšelių ir jeigu jinai jų visų neišnaudoja, jinai kitais metais mažiau gauna. Jeigu jinai išnaudoja, gauna tiek pat arba daugiau. Tai tiesiog, mokytojai labai stengiasi išnaudoti ir jie eina. Ir ten yra <...> pačių įvairiausių veiklų <...>“
		E4	„<...> matosi, kad mokyklos irgi „Kultūros paso“ paslaugom labai naudojasi, tai čia yra jau visiškai palengvinimas, nes jie iš

			pasiūlos išsirenka ir ateina pas mus“
		E2	„<...> yra atsiradusi viena priemonė, kuri labai gerai veikia, tai yra „Kultūros pasas“. Tai čia yra toks <...> pirmas bandymas, kad apjungti tuos du sektorius. <...> jį vis tobulina, vis gerina, vis daugiau įstaigų įsijungia su paslaugom, vis daugiau mokyklų tame dalyvauja <...> tai yra tikrai reali priemonė, nes tai yra biudžetai, tai yra pinigai ir tas veikia.“
	Mokyklų ir mokytojų iniciatyvumas	E4	„<...> šiaip, kalbant apie mūsų veiklą ir kaip sąveikauja švietimo sektorius su mūsų siūlomom paslaugom, tai labai gera sąveika, nes tie jau mokytojai, kurie <...> net nebūtinai, kurie VERTINA ir NORI mokiniam perduoti, bet jie apskritai ieško naujų veiklų ir atranda mus. Tai mes tų užsiėmimų turim labai daug užsakomųjų grynai iš mokyklų“
		E5	„ <...> daroma labai daug ir aš atsimenu, dar kai dirbau mokykloj <...> buvo toks reikalavimas, kad kažkiek tai pamokų turėtų būt pravesta kažkokioj kitoj erdvėj, ne mokykloj. Ir iš mokytojų to yra reikalaujama, ir mokytojai, kurie dirba Vilniuj, tai iš viso jiem ne problema, jie gali nueiti vat į muziejų, tų muziejų tikrai labai daug yra visokiausių. Galbūt yra problema regionuose arba kaimo vaikam, nes juos reikia atvežti ir tai mokytojui visokių papildomų problemų pridaro, tas kelionės organizavimas <...> nors, sakau, pas mus iš Vilniaus rajono, tai daug atvažiuoja“
Kultūros ir švietimo sąveikos Vilniaus m. sav.	Savivaldybės iniciatyvos trūkumas	E2	„<...> savivaldybė <...> tiesiog įsirašė į savo strategiją ir jie norėtų, kad kažkaip gal pačios įstaigos bendradarbiautų, ar kaip čia turėtų veikti <...> vis tiek gal jie kažkaip galėtų inicijuoti tą bendradarbiavimą patys sukurdami kažkokias priemones (...)“
Neigiami bruožai	Mokyklų pasyvumas	E3	„<...> aš nežinau, ar čia mūsų tos mokymo programos, ar čia mokytojų pasyvumas, ar

			<p>nuovargis, aš nesuprantu problemos, bet man toks vienkryptis eismas dabar gaunasi, kad mes siūlom edukacijas <...> bet atgal, kad mokytojai ateitų ir išnaudotų mūsų objektą, kaip bazę, apie ką dabar Vilnius ypač daug šneka, kad išeiti iš mokyklos, mokytis kitur, nu NĖRA“</p>
Primityvus pedagogų požiūris, kompetencijų stoka	E3	<p>„<...> su <...> darželiu <...> tai turim tokią labai gražią draugystę, bet ko aš pasigendu, tai, kad auklėtojos ateina su tais vaikučiais, bet nėra tokio kryptingo lavinimo, kad, pavyzdžiui, pastebėt kokias, nežinau, formas, spalvas (...) tai jie tiesiog pas mus pasivaikšto, „ajajai, kaip gražu“ ir <...> nesuprantu, kur yra problema, bet nu nevyksta pas mus taip, kaip aš matau užsienio muziejuose, kur ateina mokytojos <...> pavyzdžiui, veda geografijos, istorijos, meno istorijos pamoką, arba ten kažkokią ten matematiką“. Panašiai ekspertas vertina ir bendradarbiavimą su mokyklomis: „<...> teoriškai bendradarbiaujam, nu bet ne, tas bendradarbiavimas yra tokioj seklumoj <...> ateina pas mus kokį nors spektaklį pavaidint, ir man tai atrodo toks plokščias bendradarbiavimas, nes ne apie tai (...) arba ten brandos atestatus įsiteikt rūmuose, nu bet čia ne apie tai. Ne apie tai, kad vaikas pažino objektą architektūros <...> Mes toli toli dar nuo to, tai, bet gaila, kad taip nevyksta. Nežinau, gal yra kokių nors mokytojų, kurie gali būti pavyzdžiais, bet mes per save nepatyrėm to“.</p>	
	E4	<p>„jau ir mažėja tų mokytojų, kurie supranta <...> svarbą ir kad išvis reikia kad atvestų, tai jau ir nekalbam, kad MOKYKLOJE perteiktų ir integruotų įvairias pamokas ir užsiėmimus <...> Tai čia yra labai didelė kita problema, kad net ir mokytojai nebeturi tų kompetencijų ir kaip, nežinau, užtikrinti, kad jie gautų tas kompetencijas dar</p>	

			studijuodami, tai čia irgi didelis klausimas“
	Menkas kultūros integravimas į bendrąjį ugdymą	E4	„Tai čia yra tokia problema, kur jau daug metų visi kalba, kad norėtūsi, kad <...> kultūra būtų labiau integruota į bendrąjį ugdymą, nes to tikrai trūksta. <...> Kad tai būtų net ne būreliai, o tiesiog tai būtų integruota į mokomuosius dalykus“

Sudaryta darbo autorės

Kalbant apie Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigų bendradarbiavimą su ugdymo įstaigomis, kultūros ekspertų patirtys buvo skirtingos – vieni švietimo ir kultūros įstaigų bendradarbiavimą vertino teigiamai, kiti pasisakė, jog savo atstovaujamų įstaigų veikloje nesulaukia pakankamai ugdymo įstaigų įsitraukimo ir bendradarbiavimo. Vis dėl to, dauguma ekspertų teigiamai vertina valstybės plėtojamą programą „Kultūros pasas“. Kaip teigė ekspertas E2, „<...> Ir savivaldybė irgi, tarp kitko, norėjo sukurti kažką panašaus į kultūros pasą, ar padaryti kažkokį kaip priedą prie to jau veikiančio kultūros paso, bet kad tai būtų savivaldybės įstaigoms skirtas iš savivaldybės biudžeto, bet kažkaip <...> nėra“.

Ekspertas E2 teigia, kad „tas ugdymas kultūra yra ne tik savivaldybės klausimas, čia jau toksai valstybės masto klausimas, nes, „<...> kalbant apie kultūros politiką ir grįžtant prie valstybės, tai yra irgi daug tokio apsisprendimo valstybėje, kad svarbus dalykas yra ugdymas kultūra. O kadangi tai yra ugdymas kultūra, tai čia <...> kaip ir dviejų ministerijų turėtų būti klausimas. Reikėtų kažkaip bendradarbiaut švietimui su kultūra. Tai tas bendradarbiavimas kol kas tik labai teorinis“.

Taip pat apie kultūrinės edukacijos svarbą visoje šalyje kalbėjo ir ekspertas E5, remdamasis savo atstovaujamos kultūros srities veikla: „<...> dabar yra toks įstatymas priimtas, kad, jeigu tu esi muziejus, netgi nevalstybinis, o netgi privatus <...> tai tu, jeigu nori gauti paramą iš valstybės, tu turi vykdyti edukacinę veiklą. Tai yra netgi privaloma. Ne tai, kad privaloma, bet tokia yra muziejaus prerogatyva, vystyti kažkokią tai parodinę veiklą, bet tu turi vykdyti edukacijas. Tai tai yra skatinama ir tai yra, man atrodo <...> abipusė nauda <...> yra toks negatyvus muziejaus vaizdinys. Vat muziejus, tai čia yra kažkas supeliję, nieko negalima čia liesti, čia brangenybės (...) ir tas vat, kai į muziejų atėjo vaikai, tas pasikeitė. Kad muziejus yra atviras, visus kviečia, o mokykloms yra tokia nauda, kad mažų mažiausiai tai vaikai pakeičia aplinką. Jie ateina į visiškai kitokią, įdomią aplinką.“.

Minėtiems ekspertams pritarė ir ekspertas E1, pridūręs, jog Vilniaus miesto savivaldybėje puoselėjama kultūra turėtų būti edukuojami ir kiti miestai, regionai: „<...> man atrodo <...> tai turėtų būti labai svarbu, kad mes pradėtumėm edukuoti ir pristatytumėm savo produkciją kituose

miestuose, kad eitumėm į regionus <...> ten yra tie, kurie kažkada atvažiuos į Vilnių <...> ir jeigu ten yra mokyklos, kurios niekada neveža į Vilnių žiūrėti spektaklių, kas yra tikrai dauguma, ir Vilnius nenuvažiuoja tenai, tai kokį vartotoją mes turėsime tada po daugelio metų, kai jaunimas atvažiuos studijuoti? Jei jie niekada nebuvo tam šiuolaikiniame šokyje arba šiuolaikiniame cirke ir jiems labai nesvarbu. Tai man atrodo, neįdomu bus tada, kai jie jau bus toje sostinėje, tai man atrodo, kad Vilnius, jisai yra PERSISOTINĖS ta kultūra, tikrai čia visko daug. Bet irgi, ne visi vaikšto į teatrus, yra tam tikra specifinė auditorija, kuri vaikšto. <...> aš labiau kalbu iš tos perspektyvos, kaip kuriančių produkciją. Mes turime edukuoti, rodyti, kokia yra skirtinga tų pačių scenos menų paletė, regionams. <...> tai tas labai svarbu yra, tikrai labai gaila, kad čia turėtų būti bendra ta kultūros politika nacionaliniu lygmeniu, aš sakyčiau.“

Taigi, galime teigti, kad jaunosios kartos ugdymo priemonės yra vertinamos ir taikomos kiekvienos įstaigos, pagal jos prioritetus. Pavyzdžiui, ekspertas E2 pabrėžė edukacijos svarbą įstaigos veiklai, teigdamas : „<...> mes galvojame, kad mūsų pagrindinis darbas yra užsiauginti žiūrovą, nes, kadangi tai nėra komercinis turinys, kuris šiaip lengvai parsiduoda ir tam nereikia pasiruošimo <...> tau reikia įgūdžių turėti, kad galėtum jame dalyvauti arba jį rinktis, tai mes stengiamės tuos įgūdžius formuoti, dėl to ir turim tų edukacinių programų ir dirbam su mokyklom, nes tikimės, kad mes kažkaip tiesiog subrandinsim tą savo auditoriją (...) ir tada, kai jau subrandinsim, tai toks nuoseklus darbas tada vyksta“.

Dauguma ekspertų teigiamai pasisakė apie vykdomą „Kultūros paso“ programą ir aktyvų mokyklų dalyvavimą šioje programoje, ištraukiant į kultūrinės veiklas, tačiau, ekspertai kritiškai vertina mokytojų gebėjimus ir iniciatyvas kryptingai išnaudojant kultūrinės erdves mokymo tikslais, sugretindami šį reiškinį su primityviu mokytojų požiūriu bei kompetencijos trūkumu, integruojant kultūrą bendrojo ugdymo procese.

Tarptautinis Vilniaus garsinimas yra įvardintas vienu iš svarbiausių *gairėse* įvardintų tikslų, todėl buvo klausiami ekspertų nuomonės apie miesto kultūrinę tapatybę ir kaip sostinę apibūdina kūrėjai ir miesto lankytojai iš užsienio (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. Vilniaus tapatybė tarptautinėje kultūros erdvėje

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Vilniaus tapatybė tarptautinėje kultūros erdvėje	Kūrybingas miestas	E1	„<...> iš mūsų lauko, tai mes, kaip darome, pavyzdžiui, tris festivalius, tai jų metu atvyksta daug svečių, ir jie džiaugiasi, kad, pavyzdžiui, yra tokia organizacija <...> kad Vilnius yra toksai kūrybingas miestas ir panašiai <...>“

Bendradarbiaujantis su kitų šalių sostinėmis	E1	„<...> Vilnius yra palankioje situacijoje. Vilnius yra sostinė ir joje daug turistų <...> tai tas toksai tarptautiškumas visada yra sostinių, toks, vienas iš segmentų, ir, man atrodo, Vilniui tikrai yra labai svarbu <...> kaip savivaldybė jie turi ne vieną bendradarbiavimo sutartį nuo Gdansko iki <...> ten puslapyje jų yra, tai tas tarp sostinių tiltas, jis yra užmegztas ir vyksta daug įvairių renginių ir per Gdansko dienas Vilniuje, ir Vilnius važiuoja į tą patį Gdanską <...> aš atsimenu tikrai vieną <...> man atrodo su daug bendradarbiauja.“
	E5	„<...> pavyzdžiui, vyksta tokie dalykai, tokios parodos, kaip, pavyzdžiui, ten atidaro kokiam nors mieste partnerį, nu, kai būna miestai partneriai. Aš ten dabar nežinau kokie yra Vilniaus miestai partneriai, bet, nu, Berlynas, pavyzdžiui, žinau tikrai, kad Berlynas.“
Jaukus, bet kartu ir provincialus, stokojantis ambicijos	E3	„<...> toks kartais susidaro jausmas, kad jie žiūri į mus, kaip į tokius mažutėlius, gana provincialius, bet vat, žiūrėkit, atvažiavo į kažkokį tai didelį miestą ir tada vat pristatė <...> Bent jau kiek man yra tekę susidurti su užsieniečiais, tai jie, maždaug įsivaizduoja, kad tai yra kažkoks inkubatorius. Mažas, nedidelis, naminis toks, jaukus, kur visi vienas kitą pažįsta <...> tai gal labiau per tai. Bet toks, vis tiek, nepakankamai vertinamas, kaip pasaulinio lygio (...) kūrėjų miestas, tikriausiai. Tai vat čia tas mūsų ambicijos nebuvimas, tikriausiai.“
Šiuolaikiškas miestas, puoselėjantis savo tradicijas	E4	„<...> užsieniečiai, jie irgi mato Vilnių, kaip šiuolaikišką, bet kartu ir tradicijas vertinantį miestą“
Nuostabus, vienas gražiausių miestų	E5	„Aš tai buvau nustebintas, ne vieną kartą. Tiek iš kultūros žmonių, nu, su kuriais ten kažką bendro dariau ar tiesiog kalbėjau, tiek žmonių šiaip iš gatvės, užsieniečių. Man buvo daugybę kartų, kad aš ten kažkur buvau, pavyzdžiui, Švedijoje, ėjau <...> ir švedas mane kažkoks užkalbino, ir

			klausia: – Iš kur jūs? – aš sakau: – Iš Lietuvos, iš Vilniaus, – ir jisai sako: – Oi, Vilnius yra nuostabus miestas, – ir man taip yra buvę daugybę kartų. Kažkur einu kitoj šaly ir aš pasakau iš kur aš, ir vat tokie epitetai: „Vilnius yra vienas gražiausių miestų“; „Tai yra nuostabus miestas“.
--	--	--	---

Sudaryta darbo autorės

Ekspertas E2, visgi, neišskyrė sostinės kultūros bruožų, kuriais miestas galėtų būti apibūdinamas užsienio turistų: „Čia būtų gryna spekuliacija. Gal jiems čia tik sovietmetis įdomiausias, nežinau.“

Nors, eksperto E5 nuostabai, Vilniaus miestui užsieniečių tarpe suteikiami tik pozityvūs epitetai, visgi, ekspertas kritiškai vertina oficialios Vilniaus miesto plėtros agentūros „GO Vilnius“ pasirenkamas priemonės miesto ir jo kultūros pristatymui šalies bei užsienio auditorijai: „<...> dabar vat ta reklama buvo „Go Vilnius“, tai, aš manau, <...> kaip yra dirbamas profesionalų darbas, nu vat, pavyzdžiui, „Go Vilnius“, tai, aš manau, kad BLOGAI daromas, nes šita reklama yra labai bloga <...> ten yra viskas per šokiravimą tokį <...> aš manau, kad Vilnius turi labai gerą vardą ir jį skleidžia pats miestas. Tai yra visuma: ir gatvės, ir kažkokios parduotuvėlės, tiek menininkai, tiek sportininkai, bet ta vat komanda, jie galėtų daugiau dirbti. Kuri formuoja miesto vat tą reklamą, visą pristatymą. <...> Aš nežinau, ar reikia taip viską daryti per tokį <...> šokiravimą ir tokį perlenkimą. Nu aš vat labai stebėjau <...> tą puslapį Facebook‘o „Go Vilnius“, tą reklamą, ir ten labai daug komentarų yra, ir lietuvių, ir užsieniečių. Ir aš ten skaičiau užsieniečių komentarus, ir ten rašė viena amerikietė. Matyt jinai Vilniuj buvo neseniai, jai patiko ir ji pradėjo sekti tą „GO Vilnius“. Ir ji parašė: „Tokia reklama, iš esmės jinai nėra bloga, bet Vilnius yra per daug nuostabus miestas, jam netinka tokia reklama.“ Nu, ta prasme, jam nereikia šokiruoti ir kažkaip ten atkreipti dėmesį, jis, nu, NUOSTABUS <...>“.

Taigi, atsakiusiųjų į šį klausimą ekspertų atsakymuose skambėjo bene vien teigiami apibūdinimai, vaizduojantys Vilnių kaip šiuolaikišką, kūrybingą, bendradarbiaujantį, jaukų, nuostabų, vieną gražiausių miestų. Vis dėlto, eksperto E3 manymu, Vilniaus miestas taip pat pasižymi provincialumu ir ambicijos stoka, o eksperto E5 teigimu, savo atliekamą darbą turėtų patobulinti oficialioji Vilniaus miesto plėtros agentūra „GO Vilnius“.

Kadangi Vilniaus miesto savivaldybė išsiskiria profesionaliojo meno įstaigų kiekiu, interviu metu buvo tikslinga paklausti ekspertų, kokios, jų nuomone, profesionaliosios kultūros sritys turi didžiausią potencialą eksportui užsienyje (žr. 17 lentelę).

17 lentelė. Profesionaliosios kultūros sritys, potencialiausios eksportui užsienyje

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Profesionaliosios kultūros sritys, potencialiausios eksportui užsienyje	Kinas	E2	„Kinas dabar gerai eksportuojasi, dėl to, kad dabar yra atgimimas lietuviškame kine“
	Festivaliai	E1	„Tai kinas, šiuolaikinis šokis...<...> man atrodo, visi festivaliai, kurie veikia Vilniaus mieste <...> pavyzdžiui, tos pačios Sirenos, teatro festivalis, jie visi turi tą lietuvišką fokusą festivalio metu, ir to fokuso metu atvyksta daugelis užsienio ekspertų, kurie pamato tų stiprių festivalių metu, tą lietuvišką programą, ir ta lietuviška programa yra galimybė pasirinkti vieną ar kitą produktą“
	Kinas		
	Šiuolaikinis šokis		
	Teatras	E3	„<...> mūsų operos solistai, ir, vienu žodžiu, ir šiuolaikinis šokis koks yra, ir <...> manau, kad elektroninė muzika mūsų kokia yra, pasižiūrėkit, Berlyne krūva lietuvių yra kuriančių, pristatinėjančių savo kūrybą, mėgstamų <...> man tai pakankamai sėkmingai atrodo ir mūsų dizaino kažkokie tai pavyzdžiai, tegul tai nėra tiek išvystyta, kaip koks nors Danijos ar Skandinavijos šalių dizainas, bet vis tiek, yra labai rimtų kūrėjų <...> nu ir dailė, tikriausiai, nes mes dailininkų tai turim PERPRODUKCIJĄ, tikrai, ir tada gaunasi, kad jiems čia per maža rinka“
	Muzika (elektroninė)		
	Šiuolaikinis šokis		
	Dizainas		
	Vizualieji menai		
	Vizualieji menai	E5	„<...> tikrai mes turim ką parodyti, iš kultūros, iš meno srities, pradėdant vizualiaisiais menais, ten, pavyzdžiui, kokia nors tapyba arba šiuolaikinių menu, tiek kalbant apie literatūrą“
	Literatūra		
	Teatras	E4	„Tai visos – teatras, šokis ir opera, visos šitos profesionalaus meno (...) Ir klasikinė muzika, tai <...> žinoma Lietuva už tuos menininkus“
	Šokis		
Muzika (klasikinė)			

Sudaryta darbo autorės

Pasak eksperto E2, „<...> Čia priklauso nuo (...) kuriose srityse yra gerų menininkų tokių, aktualių pasauliui. Tai, vienu laikotarpiu, manau, labiau iškilo teatras, kitu laikotarpiu iškyla turbūt kokie vizualieji menai <...> manau, kad taip banguoja <...> dabar teatras, manau, kad <...> baigė savo karjerą kol kas, kol neužėmė nauji režisieriai <...> bet čia reikia užduoti tą klausimą Lietuvos institutui.“ Nors ekspertas įvardijo kino sritį, kaip turinčią potencialą eksportui, visgi išskiria dvi eksporto kryptis: „<...> yra, man atrodo, eksporto tokios dvi kryptys: viena yra – prestižas, o kitas yra tiesiog (...) vartojimas. Tai, prestižo prasme, mes dabar kine daug apdovanojimų laimim <...> tai čia toks, lygmens auginimas, o kitas, tai kiek to filmo patenka realiai į repertuarus užsienyje. Kiek jo yra nuperkama, kiek pati industrija tame jau pradeda dalyvauti (...) ar yra agentas, kuris nupirko tas filmo teises kitiems regionam, kitom šalim, ar yra platintojas, kuris paėmė išplatinti į kino teatrus, ar yra kino teatrai, kurie paėmė tą filmą į savo repertuarus, tai čia jau kitas klausimas yra. Nebūtinai filmai, kurie laimi prestižinius apdovanojimus, turi potencialą būti išplatinti. Tai (...) kine taip yra. Tai manau, kad kol kas mes turim tą prestižą, bet su <...> sklaida dar nelabai <...> nes maža šalis, niekam nežinoma“.

Eksperto E5 manymu, vardo tarptautinį žinomumą didina „<...> tiek vaizduojamųjų menų, tiek muzikos, tiek teatro, tiek, pavyzdžiui, tokie iš dalies komerciniai renginiai, nu kaip Vilniaus knygų mugė <...> yra tikrai labai didelis renginys arba ArtVilnius“ <...> renginys, tikrai <...> sakoma, kad jis yra didžiausias ne tik Baltijos šalyse, bet visoj rytų ir centrinėj Europoj. Nes neturi tokio renginio, nei, pavyzdžiui, Čekija, nei Slovakija, net Lenkija neturi tokio renginio, koks yra „ArtVilnius“. Kalbėdamas apie literatūros pasiekimus, kurie pritraukia miesto lankytojus iš užsienio, ekspertas E5 mini „Vilniaus pokerį, pavyzdžiui, tokią knygą Ričardo Gavelio, kuri kalba apie Vilnių <...> jinai parašyta 90-tais metais ir kalba apie sovietmečio Vilnių. Bet tą knygą išverčia į anglų kalbą, į prancūzų kalbą, išleidžia Amerikoje, Didžiojoje Britanijoje, Paryžiuje, ten (...) Švedijoje ir taip toliau. Žmonės, aišku, skaito tą knygą ne dėl to, kad jinai apie Vilnių. Tai yra tiesiog labai geras literatūros kūrinys <...> ir tada žmonės skaito tą knygą, ir aš žinau tokių istorijų, jie po to atvažiuoja į Vilnių pasižiūrėt <...> jiems patinka Vilnius“.

Taip pat ekspertas pasakojo ir apie padidėjusį miesto kino turizmą: „<...> galbūt lietuviai neturi tokio kino darbo, kuris kalbėtų apie Vilnių ir būtų ant tiek populiarius pasaulyje, kaip „Černobylis“ serialas buvo, kuris Vilnių nufilmuotas ir po to serialo atsirado toks kino turizmas. Iš tikrųjų, važiuavo nemažai žmonių pasižiūrėti į Vilnių, būtent dėl to, kad jie buvo gerbėjai to serialo“.

Taigi, tyrime dalyvavusių kultūros ekspertų manymu, visos miesto profesionaliosios kultūros sritys turi pripažinimą ir potencialą eksportui užsienyje. Pavyzdžiui, lietuviškam kinui

yra įteikti prestižiniai apdovanojimai, bet kur kas sunkiau, pasak kino srities atstovo, sekasi pasiekti užsienio vartotoją, dėl to, kad Lietuva yra maža ir ne visiems žinoma šalis.

Taip pat tyrimo dalyvių buvo prašoma pasidalinti ir jų atstovaujamų kultūros įstaigų patirtimi, pristatant miesto vardą užsienyje (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. Kultūros įstaigų indėlis, garsinant sostinės vardą užsienyje

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Įstaigų indėlis į miesto vardo bei kultūros sklaidą užsienyje	Festivalių rengimas	E1	„Visų pirma, tai turime festivalius tris, kurių metu, kaip ir minėjau, mes irgi neišsiskiriam iš kitų festivalių formato, turime tas lietuviškas platformas, kurių metu bandome pristatyti Vilniuje kuriančių, ir ne tik Vilniuje kuriančių, Lietuvoje kuriančių kūrėjų įvairias produkcijas“
		E4	„<...> mūsų rengiamas tarptautinis <...> festivalis ir kiti tarptautiniai renginiai.“
	Dalyvavimas tarptautinėse kultūros iniciatyvose (projektuose, organizacijose, konferencijose)	E1	„<...> mes turime <...> tris prioritetines sritis, kurias mes bandome atstovauti, tai yra teatras vaikams, gatvės menai ir šiuolaikinis cirkas, ir mūsų, kaip organizacijos, dar yra uždavinys ne tik surengti tuos festivalius, bet ir bandyti kitais būdais patiems dalyvaujant įvairiuose tarptautiniuose tinkluose ir panašiai, pristatinėti tą mūsų <...> Vilniaus mieste kuriančius kūrėjus, menininkus, jų sukurtus darbus ir panašiai“
		E2	„Esam tinklo nariai „Europa cinemas“ , tai per tą buvimą tinkle yra šiek tiek tos sklaidos“.
		E4	„Tai konferencijos ir <...> stovykla, tai žodžiu, mes esam <...> Vilniaus kultūros įstaiga, bet kartais per tas lokalias veiklas pavyksta išeiti ir į tarptautinius vandenius ir tapti labiau pastebimiems. Ir šiaip, gal tokie projektai, kuriuose veikiame. Tai turim partnerių ir Skandinavijos šalyse, turim tokį <...> projektą, tai irgi, veikdami ten, pristatome save, kaip įstaigą, ir Vilnių, kaip miestą“

Sudaryta darbo autorės

Nors eksperto E2 atstovaujama kultūros įstaiga dalyvauja tarptautinėje lietuviško kino sklaidoje, ekspertas teigia, kad „kino teatram yra sudėtinga su tais tarptautiniais bendradarbiavimais, todėl, kad viskas atsiremia į teises filmų, o teisės yra apspręstos šalies mastu. Tai, pavyzdžiui, jeigu mes turim teises rodyti Lietuvoj tą filmą, tai nebūtinai ten mūsų partneriai lenkai turės galimybę tą filmą rodyti. Yra daug tokių juridinių apribojimų. Dėl to tas tarptautinis veikimas yra toks, gana sudėtingas. Nebent tu ten darai kokius nors projektus edukacijos srity, ne tiesiogiai susijusius su filmų rodymu“, taigi, anot eksperto, „<...> mūsų (įstaigos) asmeniškai (failas) yra mažas tarptautiniam bendradarbiavime. Mes labiau orientuojamės į kokybišką paslaugą čia, Vilniuj“.

Tarptautinėje įstaigos bei sostinės kultūros sklaidoje sudėtingiau sekasi dalyvauti ir eksperto E3 atstovaujamai įstaigai: „<...> mum dar čia gerai reikia paaugti, mes buvom tikrai labai apleistas objektas, tai mes dabar toks feniksas iš pelenų kylantis. Tai aš matau didžiulį populiarėjimą, mes esam įstoję į jau kelias tokias asociacijas <...> tai mes kol kas dar tik pradėdam įsitraukinėti ir galų gale jau bus ką pasakyti <...> todėl, kad ilgas kelias tikrai (...)“.

Taigi, ne visos ekspertų atstovaujamos kultūros įstaigos aktyviai įsitraukia į tarptautinę kultūrinę veiklą. Tai priklauso tiek nuo įstaigos veiklos tipo, tiek nuo tam tikras įstaigas bei jų veiklos sritis veikiančių apribojimų.

Vilniaus daugiatautiškumas ir daugiakultūriškumas yra vienas ryškiausių sostinės bruožų, taigi, miesto kultūrinio tapatumo puoselėjimas taip pat yra vienas svarbiausių *gairėse* užsibrėžtų tikslų. Taigi, tyrimo dalyvių buvo prašoma pasidalinti mintimis apie daugiakultūrio tapatumo puoselėjimą sostinėje (žr. 19 lentelę).

19 lentelė. Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimas

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimo teigiami bruožai	Savivaldybei pavaldžių įvairias kultūras puoselėjančių įstaigų gausa	E1	„<...> visą laiką yra šaunu, kad <...> įvairios bendruomenės egzistuoja Vilniaus mieste <...> man atrodo, kad tikrai labai sveikintinas dalykas, kad ir ta pati Vilniaus miesto savivaldybė daug turi skirtingų pavaldžių sau įstaigų, kurios dirba su labai konkrečiom <...> Žydų kultūros centras, tada (...) Puškino muziejus yra <...> visą laiką sostinės buvo tokių <...> skirtingų bendruomenių dariniai (...)“
		E2	„Kirtimų kultūros centras, kiek žinau, fainų dar turi projektų <...> jie yra prie <...> buvusio

			taboro įsikūręs <...> dabar taboro nebėra, bet problema liko. Kad ten, žodžiu, buvo išardyta ta gyvenvietė <...> bet ten buvo, pavyzdžiui, ir vaikų, tiesiog šiaip jautrių grupių, toj pačioj gyvenvietėj, ir juos dabar išsklaidė ir jie kaip ir vėl dabar neturi galimybės, kaip susieiti į bendruomenę, tai vat jie (Kirtimų kultūros centras) veikia kaip toks taškas, į kurį jei gali grįžti. Tai čia, mano galva, toks geras pavyzdys.“
		E3	„<...> matom Azijos kultūros centrą, kuris ten prie Vilniaus universiteto, tai jie ten labai gražiai daro pažinimą, jie ten kviečiasi lektorius, kurie papasakotų, jie ten kviečiasi kaligrafijos pasimokinti <...>“
		E4	„<...> bendrai Vilniuje, tai, man atrodo, irgi yra sudarytos sąlygos. Pavyzdžiui, pati savivaldVBė irgi turi įvairių programų, kaip finansuoti ir skatinti tokių, nežinau, bendrijų ir jų veiklą tąšą.“
	Vilnius – daugiakultūris miestas	E5	„<...> atrodo, kad visą laiką Vilnius istoriškai buvo pristatomas nuo Gedimino laikų, kaip toks labai daugiakultūrinis miestas“
	Aktyviai puoselėjama tautinių mažumų kultūrinė veikla	E5	„<...> Vilniuj labai daug veiklų visokių turi lenkų bendruomenė <...> tai ir lenkų kultūros centras yra, jie turi savo radijo stotį, turi savo televiziją ir tokios mažumos, kaip lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai dabar, jie patys turi labai daug visokių iniciatyvų ir jie veikia apie save <...> dabar, aišku, lietuviai DAUGIAUSIA dominuoja Vilniuje, bet yra ir va tokių mažumų, kurios turi savo kažkokią kultūrą ir dabar daugėja visokių iš pasaulio atvykstančių žmonių, labai nedidelių kažkokių bendruomenių, kaip, pavyzdžiui, Vilniaus japonų bendruomenė, yra tokia, tai (...) aš manau, kad sudaromos tikrai galimybės ir sąlygoms jiems reikštis, toms tautinėms mažumoms Vilniuje“
Neigiami	Nepatrauklus	E3	„<...> kai yra visiškai svetima kultūra, kurios

bruožai	Vilniui aktualių tautų kultūros pristatymas/s malsumo trūkumas		mes visai visai nepažįstam, tai tada mes smalsūs, o jeigu tai kultūra, kur šalia mūsų, tai maždaug: „meh“, tai toks <...> nesuprantu, kame čia problema. Arba mes nerandame kažkokių įdomių formų tam pristatyti, ar nesam pakankamai smalsūs vieni kitus pažinti, nežinau. <...> mes vis dar pratę pademonstruoti ir negauti jokio atgalinio ryšio, nes va, pasižiūrėkit ir jau susipažinot. Tai, man atrodo, taip neveikia ta pažintis, nes tu, jeigu susipažįsti su koku nors įdomiu žmogum, tai tau įdomu, ką jis veikia, ką jis daro, koks jo laisvalaikis, apie ką jis tenai rašo, kur jis keliauja, nu kažkas tai tokio.“
	Tautų kultūros pristatomos atskirai viena nuo kitos, trūksta bendrystės	E3	„<...> man atrodo, kad mes vis dar nerandam to formato, kaip vat gražiai pristatyti, arba kartu pristatyti <...> arba dar taip daro <...> toj tautų mugėj LIETUVIAI nedalyvauja, nu toks kažkoks tai, nu (...) Tai gal kartu galim padaryti (...) Nes toks jausmas, kad čia lietuviška, o va čia tautų šventė. O tai kodėl ne kartu?“
	Nepakantumas kitoms kultūroms	E3	„<...> mes vis dar tokie nepakantūs kitom kultūrom, nežinau (...) Vis dar, tikriausiai, atsisukam į juodaodžius, vis dar pakraipom galvą, jeigu mišri šeima ir vaikas ten tamsaus gymio, kalba lietuviškai, mums vis dar atrodo kažkoks tai: „ooo“! ((šypsosi)) <...> tai mum bendrakultūrinį lauką reikia valytis“ „<...> nesu vilnietė, manęs neveikia tas lietuvių-lenkų konfliktas. Aš užaugau netoli Lenkijos pasienio, tai, man atrodė, kad aš puikiai kalbu lenkiškai, turiu krūvą draugų lenkų ir aš neturėjau to tokio konflikto <...> kaip čia kartais Vilniuj išlenda. Tai man svetima šita priešprieša“
	E5	„<...> yra tokių grupių, kaip romai, ane, tai galbūt ir gerai, vat reikia kažkaip tą kultūrą pagloboti, iškelt, nes tai irgi yra kultūra, nors, galbūt, ne visiem suprantama, gal kažkas stigmatizuoja, kad <...> kažkokiais ten negatyviais apaugę visokiais dalykais <...>“	

Sudaryta darbo autorės

Ekspertas E3 kritiškai vertino įvairių kultūrų pristatymo priemonės sostinėje, teigdamas, kad „mum labai trūksta tų renginių, kurie nu atidarytų tą kultūrą, bet ne tokiais <...> nes, pavyzdžiui, vis tiek, visus jau yra užknisęs kokio nors folklorinio ansamblio pasirodymas, nu taip neveikia (...) Tu negyveni XIX amžių, tu nori pažinti tą, nežinau, baltarusį, šiandien, čia ir dabar, o ne kokias ten protėviai dainas dainavo. Nu gal gali būti kažkokia sudėtinė dalis, bet kiek turėsi kantrybės (...)“.

Bendrai, dauguma kultūros ekspertų paminėjo, kad Vilniuje veikia didelis skaičius Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių įvairias kultūras pristatančių ir puoselėjančių kultūros įstaigų, tačiau šioje srityje taip pat buvo atrasta ir tobulintinų aspektų, kaip, pavyzdžiui, visuomenės nepakantumas kitoms kultūroms, smalsumo stoka bei nepatrauklus miestui aktualių kultūrų pristatymas, ieškojimas būdų, kaip skirtingas kultūras pristatyti bendrai, neatskiriant jų viena nuo kitos.

Taip pat ekspertai išreiškė nuomonę apie šalia miesto daugiakultūrio tapatumo puoselėjimo *gairėse* minimą miesto kultūrinio paveldo saugojimą ir puoselėjimą (žr. 20 lentelę).

20 lentelė. Vilniaus miesto istorinės atminties saugojimas ir puoselėjimas

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Vilniaus miesto istorinės atminties saugojimas ir puoselėjimas. Teigiami bruožai	Vilniaus miesto muziejaus įsteigimas	E1	„<...> yra organizacijų, kurios įsteigtos būtent tam puoselėjimui, pavyzdžiui, kaip ir tas pats Vilniaus muziejus, po kuriuo sueis daug skirtingų muziejų <...>“
		E2	„Manau, kad čia jau visai dėmesio skiriama yra. Savivaldybė įsteigė Vilniaus muziejų ir skiria tam resursų, dabar netgi jie pritaikys, girdėjau, rūmus tam.“
	Medinės architektūros muziejaus įsteigimas	E2	„<...> tada jie visai neseniai atidarė tą medinės architektūros muziejų, tai Vilniaus istorija yra, man atrodo, <...> visada galėtų būt geriau, bet ir tų tokių konkrečių žingsnių matom, kad yra tas“
	Vilniaus 700 metų jubiliejaus minėjimas	E2	„Ir Vilniaus tą gimtadienį šventė buvo irgi ten biudžetai ir programos ir toks noras kažkaip įsigilint į tą Vilnių visom prasmėm, kažkaip švęsti, kad jis tau toks senukas, bet jaunas, kaip ten jie skelbia.“
	Iniciatyva „Neakivaizdinis Vilnius“	E2	„<...> yra tas „Neakivaizdinis Vilnius“, labai fainas projektas. Gal ne visai paveldui skirtas, bet tokiam irgi išieškojimui, kokių

			įdomių vietų yra, kokie yra kultūriniai sluoksniai mieste <...>“
Neigiami bruožai	Užgožiama atnaujinamų viešųjų erdvių istorinė praeitis	E5	„Aš taip labai teigiamai viską atsakiau, čia negalėčiau taip teigiamai atsakyti, nes yra tokių istorijų, pavyzdžiui, su Reformatų skveru. Kai <...> galima ten buvo atkurti iš viso kokia buvo istorija tų REFORMATŲ būtent skvero. Galima buvo išsaugoti tai, kas buvo sukurta sovietmečiu, galima buvo sukurti kažką šiuolaikiško, bet pabrėžiant ir tą istoriją, o dabar yra padarytas toks variantas, nu, toks, visiškai beveidis... Tiesiog švaru, gražu gėlės auga... Nu vat trūksta tos istorijos, nes, nu, Vilnius, jis turi labai labai didelę istoriją <...>“
	Kūrybiškumo stoka pristatant miesto istoriją viešose erdvėse	E5	„<...> Aš manau, pas mus <...> viešose erdvėse ta miesto istorija, ar jinai kalbėtų tiesiogiai apie miestą ar apie žmones kažkokius garsius, per daug tiesmukai ir pataikaujant tokiam, nu labai masiniam skoniui. Nes yra daug žmonių, kurie visą laiką sakys, kad tokia skulptūra yra gerai, o kažkokia šiuolaikiška yra blogai, bet jeigu nuvažiuoji kitur, į Europos sostines arba nebūtinai sostines, įvairius miestus, tai ten matai, kad daug yra tokių skulptūrų, kurios nėra tokios tiesmukos“
	Neinicijuojamas Vilniaus 700 metų jubiliejaus minėjimo renginių organizavimas savivaldybės kultūros įstaigose	E3	„Ir va, pavyzdžiui, tas pavyzdys buvo Vilniaus 700 metų jubiliejaus šventimas, tai, aš, kaip supratau, kad kultūros įstaigos, tai tiesiog, nelabai ten ir dalyvavo <...> nu, (savivaldybė) paklausia ką jūs čia darysit, bet, kad tokio kažkokio tai: „nu, padarom jubiliejų!“ Ir vat turim bendrą tikslą, išvis (...) Tai gal vienas, du susitikimai buvo ir tada viskas vėl atsidėta ant nacionalinių įstaigų, nes jos ir biudžetus turi gerus, ir jos turi kolektyvus <...>“

Sudaryta darbo autorės

Nors ekspertas E2 įvardino, kad Vilniaus 700 metų jubiliejaus minėjimui buvo skirti „biudžetai ir programos“, visgi, pasak eksperto E3, savivaldybės išreiškė menką iniciatyvą skatinti jai pavaldžių kultūros įstaigų įsitraukimą į sostinės 700 metų jubiliejaus renginių organizavimą, orientuodamasi į nacionalines įstaigas, tad šiai progai paminėti skirtų renginių kokybė priklausė nuo pačių savivaldybės kultūros įstaigų iniciatyvumo surengti paklausų renginį: „<...> vat, pavyzdžiui, palyginant kokį nacionalinį muziejų su daugybe padalinių, mokslininkų, istorikų dirbančių, ir mus, kai mes čia turim penkis – šešis žmones su turiniu dirbančius, nu mūsų visiškai galimybės kitokios, ir tada, jeigu mes kooperuojamės, tai tikriausiai kažką gero padarom, o jei nesikooperuojam, tai mes ir liekam su kažkokiais tai primityviais renginukais, kur gal kokių 15 žmonių ateis“.

Kalbėdamas apie tiesmukai pristatomą miesto kultūrą viešose erdvėse, ekspertas E5 pateikė konkrečių pavyzdžių: „<...> Nu vat, pavyzdžiui, kai yra kažkokia vieša erdvė, pavyzdžiui, Lukiškių aikštė, ir ten kiek tų ginčų vyko, buvo pristatyti kažkokie projektai, kokias galėtų būt ta aikštė <...> kažkokios skulptūros, ir tada paimamas kažkoks tiesmukiausias pavyzdys – nu, Vyti reikia pastatyt, ir čia bus geriausia. Nu, aš nežinau, aš manau, kad įdomiau yra, kai šiuolaikinėm priemonėm yra kalbama apie tą istoriją, o ne paimamas kažkoks labai akivaizdus artefaktas.“

Kritiškai ekspertas vertina ir kai kurių svarbių istorinių asmenybių atvaizdavimą skulptūrose: „<...> apibendrinant dėl viešųjų erdvių skulptūrų, tai tos skulptūros, tai tokios, tarsi kalba apie tą istoriją, bet jos turėtų iš šios dienos kalbėti, o ne būti tokios, kokios tos skulptūros galėjo būti, kokias ten, pavyzdžiui, 45-tais metais <...> nu vat, kad ir Basanavičiaus paminklas. Nu vat, jis tiesiog yra pastatytas, ta skulptūra, bet ta skulptūra nėra nei įdomi, nei gera, nu, tai yra Basanavičiaus portretas <...> gal galima buvo kažkaip kitaip tą įamžinti <...> taip daugiau šiuolaikiškai, bet kad ta vieta kalbėtų apie Basanavičių“.

Ekspertas siūlo pristatyti miesto istoriją ir žymius žmones šiuolaikiškiau, sektinu pavyzdžiu pateikdamas Jurgos Ivanauskaitės skvero įamžinimą: „<...> kaip yra, pavyzdžiui, Jurgos Ivanauskaitės skveras <...> ir ten yra katinas, tokia skulptūra <...> ir man taip atrodo, ir daug kas taip sako, kad tai yra labai vykęs pavyzdys, kaip galėtų būti tos viešos erdvės kuriamos. Nu vat, truputį tokio subtilumo yra. Tu vat gali tokią realistinę Jurgą Ivanauskaitę padaryti ir pasodinti į kažkokį krėslą <...> bet tas skveras, jisai kviečia mąstyti, ką bendro jis turi su Jurga, dėl to, kad ten netoli gyveno <...> rašytoja ir keliautoja Jurga Ivanauskaitė <...> ir, pavyzdžiui, manęs tas katinas visai nenustebino, nes aš žinau, kad Jurga Ivanauskaitė labai mylėjo kates ir apie jas labai daug rašė. Tai vat maždaug TAIP galėtų būti kuriama ta istorija <...> aišku, gali būti ir labai geras, kokybiškas realizmas, bet, nu, jisai mūsų skulptūroj dažniausiai nebūna labai geras <...> bet jis

gali kalbėt kažkokiais ženklais ir kviesti mąstyti tą žiūrovą, miestietį, o ne taip, labai tiesmukai, kaip darė tie totalitariniai režimai“.

Taigi, kaip svarbius pasiekimus, įamžinant ir puoselėjant miesto kultūrinį paveldą, ekspertai paminėjo, taip pat ir *gairėse* išskiriamų, naujų savivaldybės kultūros įstaigų – Vilniaus miesto muziejaus bei medinės architektūros muziejaus įsteigimą, taip pat ir „Neakivaizdinio Vilniaus“ iniciatyvą. Vis tik, kai kurių ekspertų yra neigiamai atsiliepiama apie savivaldybės kūrybiškumą ir istorinės atminties išsaugojimą, kuriant miesto viešąsias erdves, kritikuojama savivaldybės iniciatyvos stoka, skatinant jai pavaldžias įstaigas, organizuojant Vilniaus 700 metų jubiliejaus renginius.

Paskutiniu iš svarbiausių *gairėse* įvardytų kultūros politikos įgyvendinimo tikslų Vilniaus m. sav., buvo kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybės gerinimas, tad tyrimo dalyvių buvo klausama, kokios priemonės taikomos ekspertų atstovaujamosiose įstaigose bei kokias priemones inicijuoja savivaldybė (žr. 21 lentelę).

21 lentelė. Priemonės, taikomos kultūros įstaigų paslaugų kokybės gerinimui

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Priemonės, taikomos kultūros įstaigų paslaugų kokybės gerinimui	Patariamieji organai	E1	„<...> ką mes paskutiniu metu pradėjome daryti, tai mes suformavome tokią repertuaro priežiūros <...> grupę, kuri mum padeda stebėti tą mūsų repertuaro kokybę ir profesionalumą. Tai yra, turime susitikimus, kurių metu susirenka profesionalai, nes aš asmeniškai negaliu išžiūrėti visų spektaklių, kurie rodomi <...> mano kolegos irgi, nes jų ŽIAURIAI daug, tai mes turime tokių ekspertų grupę iš šalies, kuriems gal ir ten pagal profesiją dažnai priklauso vaikščioti į spektaklius, tai mes tos ekspertų grupės dėka bandome <...> pakelti į truputėlį aukštesnį lygį tą mūsų repertuarą, nes kokybė mūsų yra repertuaras ir profesionalumas.“
		E2	„<...> mes turim tarybą. Pagal įstatus, mes turim turėti tarybą, kuris yra vat būtent tas patariamasis organas mums. GAL čia ir yra kažkoks bandymas mūsų kokybę prižiūrėti (...) <...> Yra ten atsakingas skyrius, savivaldybėj, bet <...> nežinau, kiek jie turi metodikos VERTINTI tą kultūrą, jie tokie labiau administratoriai. Daug yra labai visokios biurokratijos, susijusios su tuo

			administravimu, tai gal jie tą biurokratiją labiau aptarnauja, bet kad būtų KOKYBINIS kažkoks darbas apie mūsų suteikiamą paslaugą, apie mūsų kuriamą turinį, tai nelabai. “
Savivaldybės investavimas į turtą	E3	„<...> tai, vienas dalykas, kad jie investuoja į turtą. Tai yra didelė investicijų programa, tai čia, manau, kaip jų indėlis, nes jie tokiu būdu gerina sąlygas“	
	E4	„<...> mes esam visiškai tiesiogiai pavaldi įstaiga. Tai reiškia, visas finansavimas ateina iš savivaldybės ir dar plius ką prisirenkam iš kitur, iš kitų projektų. Tai natūralu, kad savivaldybei rūpi paslaugų kokybė, jos gerinimas“	
Lengvatiniai įkainiai	E3	„<...> mes turim visokiausius lengvatinius įkainius. Tai čia irgi yra susitarta su savivaldybe, kad, pavyzdžiui, jeigu renginys turi labai aiškia edukacinę, kultūrinę arba ten mokslinę vertę, tai jam yra taikoma visiškai minimali kaina. Tai <...> nu čia yra vat toks susitarimas, mūsų steigėjų, kad mes čia neužsidirbinėjam, čia mes norim, kad tas renginys kaip tik įmanomai geriau įvyktų <...> siekiam kažkokios socialinės, kultūrinės, mokslinės naudos. <...>“	
Dotacijos įstaigos veiklai	E3	„<...> mes gaunam dotacijas savo veiklai, tai mūsų darbuotojai darbo užmokestį gauna iš savivaldybės. Tai, aš manau, kad tas faktas, kad tu laiku, tegul ir nedidelį atlyginimą, ar galėtų jis būti geresnis ((šypsosi)), gauni, bet tai yra laiku ir tai yra saugu darbuotojui, nes jeigu tu, pavyzdžiui, dirbi kurioje nors nevyriausybinėje organizacijoje, tada dar turi pagalvoti, kaip tuos pinigus užsidirbti <...> ir tada tie darbuotojai tikrai gali užsiimti ten kokių nors edukacijų parengimu, parodų ekspozicijų pritraukimu, viešinimu objekto, kažkokių tai žinučių skleidimu visuomenei, nes tai vis tiek kainuoja“	

Sudaryta darbo autorės

Biudžetinių ir viešųjų kultūros ir meno įstaigų įpareigojimas sudaryti tarybas, gairėse paminėtas kaip priemonė, siekiant efektyvesnio ir skaidresnio įstaigų valdymo. Pasak eksperto E2,

„Savivaldybė patvirtina sudėtį tos tarybos“, bet, visgi, „<...> ta taryba veikia labai formaliai ir savivaldybė niekada nesidomi, ką ta taryba mano realiai. <...>“.

Eksperto E4 teigimu, įstaigų paslaugų kokybę stebi ir jos gerinimo būtinybę apibrėžia įstaigos vadovas: „<...> vadovas kiekvienos įstaigos tiesiog PATS žino, kad reikia kreipti į tai dėmesį, ir PATS vadovas tai stebi. Tai, iš esmės, nu, veikiama tokiu bendradarbiavimo principu, kad <...> savivaldybei tiesiog, kaip kiekvienais metais tu lyg atsiskaitai, bet, jeigu yra geras vadovas ir įstaiga veikia kryptingai, ir turi savo išsikeltus tikslus, tai natūraliai kiekvienais metais yra gerinama veikla, procesai, nežinau, žvelgiama į priekį ir siekiama kažkokio efektyvumo ir progreso, o ne užsisėdima. Tai toks susijęs procesas, bet kažkokio tokio kaip kontrolės ar kažkokio tokio požiūrio, tai nesakyčiau kad yra, tiesiog yra bendradarbiavimas, bet visi žinom, koks yra strateginis tikslas ir visi ties tuom dirbam“.

Siekiant kelti kultūros įstaigų teikiamų paslaugų kokybę ir apskritai *gairių* tikslų įgyvendinimą, Vilniaus m. sav. *gairėse* numatė kelti savivaldybės Kultūros skyriaus bei savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikaciją, sudaryti sąlygas darbuotojams keistis patirtimi (žr. 22 lentelę).

22 lentelė. Priemonės, taikomos darbuotojų kompetencijų stiprinimui bei kvalifikacijos kėlimui

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Priemonės kultūros įstaigų darbuotojų kompetencijų stiprinimui bei kvalifikacijos kėlimui	Įstaigos savarankiškai apsisprendžia ir pasirenka joms reikiamus mokymus	E1	„Pas mus <...> labai skirtingi darbuotojai dirba. Vieni dirba aptarnavimo srityje, kiti dirba komunikacijoje, tretieji dirba finansų skyriuje, ketvirtieji dirba su turiniu, tai tas kvalifikacijos kėlimas priklauso labai nuo veiklos, kurią vykdo tas darbuotojas, arba nuo funkcijų, kurias jis atlieka. Tai buhalterija ir finansų skyrius visada tobulinasi, nes su įstatymais kartais sunku suspėti, ir komunikacijos žmogus irgi vaikšto į įvairias konferencijas, mokymus. Jeigu kalbame apie turinio žmones, tai labai dažnai mūsų tas toksai turinio kontekstas priklauso nuo to, kaip aktyviai mes vykstame į užsienio komandiruotę.“
		E2	„<...> Mes, kaip viešoji įstaiga, mūsų juridinis statusas yra toks, kad mes turime gana daug laisvės ir galim patys apsispręsti, mum reikia tų mokymų ar nereikia, kokių mokymų, kokioje srityje (...) Mes patys. Jie (savivaldybė) nerenka poreikio ir jie nedirba tuo klausimu. Bet,

			nežinau, irgi yra strategijoje“
		E3	„Norėtume ((šypsosi)). Ne, bet man, kaip įstaigos vadovui, niekas nedraudžia panaudoti dalies dotacijos tokiem tikslam. „<...> jeigu tik yra kažkokie nemokami dalykai, arba, pavyzdžiui, darbuotojas labai aiškiai žino, ko jis nori <...> tai tikrai, sudarom galimybes, bet tokių vat kryptingų, sąmoningų, kad galėtume metų pradžioje susiplanuoti, kad mes turėsime kolektyvui mokymus, tai dar kol kas pasvajojam <...>“
	Savivaldybės skiriami finansai įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui	E4	„Tai aišku irgi skatina, bet čia irgi viskas priklauso ir tiesiog <...> pats vadovas skatina, ir tiesiog savivaldybei net nereikia, o savivaldybė kuom prisideda, tai skirdama finansų kvalifikacijos tobulinimui, kas yra kiekvienam biudžete, tai žinoma palaiko.“
	Siūlomos ir sudaromos įvairių mokymų galimybės		„<...> dar matyt ir pasiūlo įvairių mokymų galimybių, kas būna ir pačios savivaldybės inicijuota. Tai tas irgi yra svarbu. Kartais tai yra susiję su kažkokių sistemų pasikeitimais, tai natūralu, kad reikia apmokyti, bet ir šiaip siūlo galimybes, kaip galima kelti kvalifikaciją ir netgi nenaudoti savo tų lėšų, o kažkur sudalyvauti nemokamai, dalinasi informacija, inicijuoja kažkokių mokymus ir panašiai. Žinoma, kad palaiko ir skatina“

Sudaryta darbo autorės

Kaip teigia ekspertas E3, „<...> teoriškai man nieks nedraudžia panaudoti (dotacijos) kvalifikacijos kėlimui <...> bet praktiškai, nu tiesiog yra per mažai tų pinigų <...> mum ir taip būtų gerai turėti dar porą kolegų, nes, nu reikia, bet (...) turim, kiek turim, tai su tuo, kiek turim, tai, manau, mes pakankamai efektyviai dirbam <...> tai nėra taip, kad visiškai neduoda, bet, kad būtų išskirta eilutė, kad vat čia yra kvalifikacijos kėlimui <...> tai irgi nėra.“ Kalbėdamas apie pasiūlymus savivaldybei, dėl galimų taikyti priemonių, ekspertas teigia: „<...> ko aš iš savivaldybės visai pasigesčiau, tai kažkokių centralizuotų mokymų, ypač bendrom temom <...> kaip žinau, kad dabar muziejų darbuotojai turi ten tą programą, kur jie gali užsiregistruoti ir dalyvauti mokymuose, tai mes <...> negalim tokioje programoje dalyvauti, nes nesam muziejus,

tai vat darbuotojam <...> kažkokių bendrųjų tokių dalykų galėtų būti, nes visai pasigęstame tokio (...):“.

Šiuo klausimu ekspertų nuomonė pasidalino į dvi priešingas stovyklas – ekspertai E1, E2 ir E3 teigė, jog jų atstovaujamos kultūros įstaigos pačios apsisprendžia ir pasirenka darbuotojams aktualius mokymus, tad savivaldybė ties tuo nedirba ir, pasak eksperto E3, konkrečiai kvalifikacijos kėlimui papildomų lėšų neskiria. Taip pat pastarasis ekspertas teigė pasigendantis centralizuotų mokymų darbuotojams. O štai eksperto E4 teigimu, savivaldybė skatina ir inicijuoja tiek centralizuotų, tiek kitų mokymų galimybes bei skiria finansų kvalifikacijos tobulinimui.

Miesto kultūros lygį ir kokybę kelia ne tik miesto kultūros įstaigos, bei ir mieste kuriantys nepriklausomi menininkai, todėl ekspertų buvo klausama, kaip jie vertina suteikiamas galimybes ir ateities perspektyvas Vilniaus mieste kuriantiems menininkams (žr. 23 lentelę).

23 lentelė. Galimybės ir ateities perspektyvos Vilniaus mieste kuriantiems menininkams

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Galimybės ir ateities perspektyvos Vilniaus mieste kuriantiems menininkams	Finansavimo trūkumas nepriklausomiems menininkams	E1	„<...> vienas, man atrodo, iš pagrindinių dalykų, kurį turėtų permąstyti savivaldybė – šiuo metu Vilniaus miesto savivaldybėje remiamos tik organizacijos (...) Nacionaliniu mastu <...> pavyzdžiui, kultūros taryba yra įteisinusi tokias galimybes nepriklausomiems menininkams, kurie neturi savo organizacijų, neturi savo <...> formaliai įsteigtų įstaigų, jie skirsto stipendijas. Tai tu, kaip fizinis asmuo, gali pretenduoti į stipendiją ir ta stipendija tau garantuos kažkokį tai kūrybinį procesą (...) Metus, pusmetį ar panašiai, tai vat Vilniaus mieste tų tokių stipendijų dalinimo (...) Kaip nėra. Tu, kaip nepriklausomas menininkas, tu nelabai gali aplikuoti ir gauti finansavimą.“
		E2	„Aš nežinau, ar savivaldybė turi paramą menininkams (...) Negirdėjau tokios programos išvis, gal (...) O šiaip, ministerija ir taryba tai turi, ir Lietuvos kino centras turi. Būna ten tos stipendijos (...) Trumpesnės, ilgesnės, bet manau, kad vis tiek sudėtinga menininkams išgyventi, sudėtinga (...) Kaip ir yra tų paskatų remti

			juos ir jų veiklą, bet turbūt visada trūksta tų LĖŠŲ.“
	Rezidavimo galimybės	E1	„Jeigu kalbam apie rezidencijas Vilniaus mieste, tai vietas, kur jie gali kurti, tai yra, yra Užupio meno inkubatorius, kur menininkai kuria, yra ta pati <...> spaustuvė, kur menininkai gali reziduoti ne kaip organizacijos, bet kaip fiziniai asmenys. Tai tie dalykai kaip ir vyksta <...> Rupertas, nėra šiaip jau Vilniaus miesto savivaldybės organizacija, bet tenais irgi rezidencijos yra.<...>“
	Beveik nėra iniciatyvų, suteikiančių lengvatines sąlygas kūrybinėms dirbtuvėms	E5	„<...> iš tikrųjų, tos sąlygos menininkams Vilniuje yra gana sudėtingos, nes labai brangus nekilnojamas turtas, jo nuoma, ir beveik nėra iniciatyvų, kad tu galėtum dalyvauti kažkokioj programoj, išsinuomot su kažkokia lengvata (...). Tokių yra, bet LABAI nedaug, LABAI nedaug. Yra, galbūt, tik tai tiek, kad, nu vat, parodyt, kad „mes darom“.
	Gerai išvystyta stipendijų gavimo sistema nepriklausomiems menininkams	E5	„<...> kas liečia stipendijas menininkam, tai čia, galbūt, pagiriamasis žodis savivaldybei, nes jų yra, tų stipendijų, ir jos yra ne tokios biurokратиškos, kaip kultūros tarybai, kai rašai projektą, tai ten viskas labai iš tikrųjų (...) O kai rašai Vilniaus miesto savivaldybei, tai yra gerokai paprasčiau ir jeigu kreipiesi, tikėtina, kad gausi tą paramą“
		E4	„Tai labai daug čia negalėčiau kalbėti, nes nesu įsigilinsi ir nežinau, bet kiek žinau, ką, pavyzdžiui savivaldybė siūlo, ar ten ir ta pati valstybės mastu kultūros taryba, tai, man atrodo, yra įvairių priemonių net ir savarankiškai laisvai veikiantiems pretenduoti ir gauti ar kažkokį palaikymą, ar finansus savo veiklai. Pavyzdžiui, Lietuvos kultūros taryba siūlo įvairias stipendijas plėtoti savo veiklą, tai, man atrodo, čia kaip ir pradėjau, yra tų įrankių ir priemonių,

			tereikia gebėti jais naudoti ir save pristatyti, norint gauti kažkokį finansavimą ar paskatinimą.“
--	--	--	--

Sudaryta darbo autorės

Kalbėdamas apie programų, suteikiančių lengvatines sąlygas menininkų dirbtuvėms, trūkumą, ekspertas E5 pasidalino asmenine patirtimi: „<...> Aš, pavyzdžiui, stoviu eilėj tokioj, kad gaučiau dirbtuvę, jau gal 5-is metus. Tiesiog, kol man paskambins ir pakvies mane, aš tiesiog net ir labai nesitikiu ((šypsosi)) ir nuomojuosi dirbtuvę, o kažkada, galbūt, mane pakvies ten lengvatinėm sąlygom, kai aš gausiu dirbtuvę ne 14-kos kvadratų, o, pavyzdžiui, dirbtuvę 30-tes, ir mokėsiu, pavyzdžiui, ne 200 eurų, o 100 eurų“, o paklaustas apie *gairėse* numatytą parengti savivaldybės specialų fondą pasaulinį pripažinimą pelniusiems įvairių sričių menininkams ir kultūros atstovams bei jų kūrybos sklaidai sostinėje ir Lietuvoje, menininkas atsakė: „Pirmą kartą girdžiu. Tai sakau, labai daug visokių yra dalykų, bet yra tokių, vat kur kažkas kažką sugalvoja, pasako, ir, nu vat aš, pavyzdžiui, nieko negirdėjau“.

Nors eksperto E1 buvo išvardintos Vilniaus mieste esančios rezidencijos menininkams, visgi ekspertas teigia, kad tai yra viena iš tobulintinų priemonių, sudarant palankesnes sąlygas Vilniaus m. sav. kuriančių pavienių menininkų veiklai: „Tai yra du dalykai, kurie turėtų būti sukurti tokiem pavieniui menininkam, kurie neturi tų tokių kaip ir (...) galimybių kurti, tai aišku aš ir pasikartosiu – yra infrastruktūra arba rezidavimo galimybės, vietos galimybės, kur jie gali kurti, ir ta parama, kuri šiuo metu Vilniuje tai nėra (...) Jie, kažkaip, negalvoja apie tai (...) Galvoja, bet <...> kol kas tai neišsisprendžia“.

Tuo tarpu ekspertas E3 pasidalino jo atstovaujamos kultūros įstaigos iniciatyva papildyti savivaldybės menininkų rezidencijų gretas: „<...> čia dar labai daug ką veikti yra, bet ką mes dabar pradėjom, tai <...> kadangi esam savivaldybės nepelno siekianti įstaiga, tai ir norim juos paversti kūrėjų namais, tai <...> tikrai orientuosimės į muzikantus ir į dainininkus, gali būti tarpdisciplininiai menai, gali būti landšafto architektūra <...> paveldosaugininkai, galų gale, gali būti, ar istorikai <...> tai mes tikrai norime, kad <...> jame apsigyventų kuriantys žmonės ir per savo kūrybą duotų mum didžiulę vertę – mūsų renginiams bendruomenei <...> ir jeigu pavyktų ir kitus mūsų <...> pastatus paversti kažkokiom dirbtuvėm <...> tai tikrai čia būtų fantastiškai gerai <...> kalbamės su savivaldybe, tai norim irgi orientuotis į tuos kūrėjus, kurių nepadengia ten Užupio inkubatorius, tai gal galvojam apie rašytojus, ar architektus (...) Žmones, kurie galėtų per savo kūrybą prisistatyti pas mus arba dirbti su bendruomene <...> ir šiaip, pagyventi tokioj istorinėj aplinkoj, gauti įkvėpimo.“

Taigi, dauguma ekspertų sutiko, kad sąlygos menininkų veiklai Vilniaus mieste yra sudėtingos, o pagrindinė problema – nepakankamas finansavimas. Ne visi apklaustieji kultūros įstaigų vadovai į šį klausimą galėjo plačiai atsakyti, kadangi minėjo, jog nėra išgilinę į šią temą ar nėra su tuo susidūrę, todėl, išryškėjus tokiai atsakymų tendencijai, darbo autorė nusprendė, kad į tyrimą reikėtų įtraukti nepriklausomą menininką, kuris pasidalintų asmenine patirtimi. Pastebėtas gana didelis kontrastas tarp kai kurių kultūros įstaigų vadovų bei menininko atsakymų savivaldybės skiriamų stipendijų menininkams tema – įstaigų vadovai, kaip, pavyzdžiui, ekspertas E2, teigė negirdėjęs apie savivaldybės skiriamas stipendijas menininkams, eksperto E1 manymu, Vilniaus m. sav. neskiria stipendijų menininkams. Tiek E1, tiek E2, tiek E4 ekspertai daugiau dalinosi žiniomis apie valstybės lygmeniu, kultūros tarybos skiriamas stipendijas. Visgi, asmenine patirtimi pasidalinęs menininkas teigė, kad Vilniaus m. sav. skiria stipendijas nepriklausomiems menininkams, be to, menininkas pabrėžė, kad savivaldybės skiriamą stipendiją gauti yra paprasčiau, nei kultūros tarybos, kadangi savivaldybės skiriamos stipendijos yra „ne tokios biurokratiškos“.

Be *gairėse* numatytų tikslų priemonių įgyvendinimo, darbo autorė siekė išgylinti į viešųjų paslaugų teikimo administravimo procesus, savivaldybės vaidmenį, kuriojant jai pavaldžias kultūros įstaigas, nustatant paslaugų teikimo taisyklių bei režimą, prižiūrint ir kontroliuojant paslaugų teikimą. Paskutiniaisiais interviu klausimais buvo siekiama sužinoti, kaip ekspertai vertina savivaldybės vaidmenį, atliekant šiuos administracinius procesus, teigiamus bruožus bei tobulinimo galimybes (žr. 24 lentelę).

24 lentelė. Savivaldybės vaidmuo, kuriojant jai pavaldžias įstaigas

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Savivaldybės vaidmuo, kuriojant jai pavaldžias įstaigas	Finansinė atskaitomybė	E1	„Mes turime griežtas, aiškias taisykles, kaip mes turime panaudoti lėšas. Mes turime pasirašyti sutartį, turim turėti sąmatą, kaip mes naudosisim. Turim turėti išlaidas patvirtinančius dokumentus ir tai yra pagrindinis mūsų <...> atsiskaitymas prieš savivaldybę“
		E2	„Jie tikrai nustato mūsų paslaugų kainas ir viskas. Gal ir yra kažkokios ten taisyklės, bet jos labai bendros (...) maždaug, kad reikia gerai aptarnauti (...) ir viskas.“
	Veiklos	E4	„Matot, nu kad jiems net nereikia

	atskaitomybė		administruoti. Nu, kiek administruoti, tiek kiek mes atsakingi, bet, mes patys atsakingi už tą paslaugų administravimą, pasiūlą ir panašiai. Tai kaip ir kontrolė yra tokia, kad tu kasmet atsiskaitai, pagal tam tikrus iškeltus tikslus, rodiklius kiekybinius ir kokybinius ir panašiai“
	Kontrolė, ar pagal paskirtį naudojama savivaldybės infrastruktūra	E1	„<...> mes turime pastatus, kurie priklauso Vilniaus miesto savivaldybei, tai kartais nuo karto ateina pas mus iš <...> nekilnojamojo turto skyriaus, patikrina, ar mes vykdome tas veiklas, kurias turėtume čia vykdyti.“

Sudaryta darbo autorės

Dauguma ekspertų išskyrė savivaldybės vykdomą kontrolę tik per finansinę įstaigos atskaitomybę, bet bendrai, įstaigų vykdoma veikla ir jos kokybė yra pačių įstaigų atsakomybė. Ekspertas E4 teigė: „<...> Tai, kad visi tie procesai, viskas yra gerai sustyguota, bet čia yra tiesiog, kad pati įstaiga gerai veikia ir tada tinkamai atsiskaito, ir matosi, kad pasiekė kažkokių rezultatų per metus. Ir kiekvienais metais, nežinau, kad savivaldybė nesikiša į mūsų vidinius tuos procesus iš esmės <...> nu žiūrint kur, bet, ta prasme, kad tu čia pats esi savarankiškas nuspręsti, kokias paslaugas teiksi <...> jeigu tu nori pakeist kažkokią maždaug kryptį ar atsisakyti kažkokių edukacijų veiklų, tai nereiks tartis su savivaldybe, gi tu pats žinai savo įstaigos veiklos rėmuose ką tu gali daryti, bet, pavyzdžiui, jeigu nuostatais yra įtvirtinta, kad mes rengiame tam tikrus renginius, tai mes negalim nuspręsti, kad mes nebedarysim festivalio. Tai čia reiktų labiau kalbėtis su savivaldybe, kaip steigėju, ir nuspręsti, kokių renginių didžiųjų mes atsisakom ir panašiai.“

Eksperto E2 teigimu, „<...> jeigu kontrolė kokia vyksta, tai taip, na (...) O paslaugų kokybės niekas neprižiūri“. Į klausimą, ar savivaldybė vykdo kontrolę per įstaigos metinius veiklos planus, ekspertas atsakė trumpai – „formalumas“. Taigi, atlikus interviu su visais savivaldybei pavaldžių įstaigų vadovais, prieita išvados, kad savivaldybės įstaigoms paliekama laisvė veikti savarankiškai, o savivaldybė vidiniuose įstaigoje vykstančiuose procesuose dalyvauja minimaliai.

Visgi, ekspertų buvo klausama, kokie kultūros paslaugų administravimo procesai, jų manymu, yra tobulintini, o kurie, kaip tik – teigiamai veikia įstaigų/menininko vykdomą veiklą (žr. 25 lentelę).

25 lentelė. Viešųjų paslaugų teikimo administravimo teigiami ir neigiami bruožai

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Viešųjų paslaugų teikimo administravimo teigiami bruožai	Minimalus biurokratizmas	E3	„Sakyčiau, kad <...> su savivaldybe mes turim labai minimalų kiekį biurokratizmo, kas man labai patinka. Tikrai, Vilniaus miesto savivaldybė, jeigu finansuoja veiklas arba projektus, tai sklandus, geras, greitas pasirašymas sutarčių, nekomplikuotas ataskaitų teikimas <...> anksčiau reikėjo važiuoti, vežti originalus, neatsimeni kuriuos (...) <...> dabar viskas vyksta elektroniniu būdu, kas iki minimumo supaprastina, palyginus su kitų institucijų finansuojamais projektais <...> tikrai pagarba savivaldybei, kad jie taip gerai valdo dokumentus <...>“
		E4	„<...> per pastaruosius metus <...> viskas ne tai kad paskaidrėjo, bet apskritai yra aiški finansavimo sistema, aiški atsiradusi sistema kur elektroniniu būdu gali teikti paraiškas projektam, viskas yra daug aiškiau, patogiau, tai vat šitie dalykai, kur mes jau irgi norim daug to patogumo ir kuo greičiau papretenduoti į tuos finansus, o ne siųsti kažkokias popierines <...> nes, pavyzdžiui, kai aš pradėjau dirbti čia, tai mes spausdindavom, dėdavom į vokus, veždavom, siųsdavom, būtinai reikdavo išsiųsti per tam tikrą laiką, tai jau visas šitas yra praeity ir viskas yra elektroniniu būdu, tai vat čia kas su kultūros taryba yra susiję, ir apskritai ten ir ekspertavimo projektų procesai yra paskaidrėje, viskas daug aiškiau ir visi labiau patenkinti“
	Daugiau projektinių galimybių	E4	„<...> kas yra šaunu, kad pastaraisiais metais atsirado daugiau visokių projektinių galimybių, ką pati savivaldybė inicijuoja. Tai netgi savo pavaldžiom įstaigom paskelbia tokius vidinius konkursus, kur tu gali dar papildomai naujoms iniciatyvoms gauti finansavimą, tai vat šitas labai džiugina“
	Didinamas finansavimas	E2	„Ką jie (savivaldybė) daro, tai skiria didesnę finansavimą <...> lyginant su Ryga, Talinu, tai finansavimas kultūrai labai dramatiškai (...) Mažiausias (...) Tai dabar, manau, jie turi tikslą subalansuoti tą pyragą visą išlaidų, kad kultūra

			nebūtų taip jau visai ant nulio.“
	Sklandus bendradarbiavimas tarp savivaldybės ir savivaldybės įstaigų	E3	„<...> nepasakyčiau, kad sunku dirbti su savivaldybe, tikrai jie turi gana sklandžius tuos procesus, pavyzdžiui, ir į tarybą nueiti nėra problemų, jeigu tai reikia kažkokio tai tarybos sprendimo, na, išskyrus, jeigu kokia nors nepalanki politinė konjunktūra susidėliotų, tai tada atmestų tavo idėją. Bet jeigu tu eini, mes tarkim einam su savo <...> atnaujinimo projektais, tai kaip ir visi visuotinai priima, kad tai yra reikalinga, klausimas tikrai dėl dydžio ir KADA, o ne AR“
Viešųjų paslaugų teikimo administravimo tobulinimo galimybės	Informacijos pateikimas per kontaktinius susitikimus	E3	„<...> ko pasigendu, tai, tikriausiai, to jungimo, vienijimo, informacijos pateikimo per kažkokių tai labiau kontaktinius susitikimus, tai šito aš tikrai pasigendu, nes nemanau, kad užtenka tik atsiųsti kažkokį ten teisės aktą, dabar susipažinkit ir laikykitės, nes kartais reikia jį aptart, ypač kai atsiranda kažkokios naujos taisyklės, nauji reikalavimai, naujos tendencijos, galų gale, pasikeitus valdžiai, nauja politinė kryptis, kur tu turi irgi suprast <...> kur link tu čia eini, ar tavo įstaigos tikslai vis dar aktualūs, ar mes juos norim pakoreguoti, tai šito labai mažai vyksta“
	Vieningas bendrų problemų sprendimas tarp įstaigų		„<...> pasigendu labai ir to tokio, sakau, vienijančio bendrų problemų sprendimo <...> man, kaip, vadovui tikrai labai trūksta to tokio, kai tavo įstaiga galbūt susidūrė su tokiu pačiu <...> ir jinai išsprendė <...> o aš net nežinau, nu ir tada tu turi nueiti labai ilgą kelią, kuris nebūtinai prasmingas, jeigu yra jau išspręsta problema <...>“
	Efektyvesnis savivaldybės tarpininkavimas, padedant įstaigoms gauti finansavimą iš nacionalinių šaltinių		„<...> mum labai yra aktualu finansavimas, ir čia kalbu ne tik apie kultūros tarybos kažkokių tai projektus, o ir investicinius, tai kartais yra sudėtinga, nes kultūra yra labai nišinis dalykas savivaldybėj (...) Labai sudėtinga, net jeigu tu žinai, kad per nacionalinius kažkokių tai finansavimo šaltinius galėtum gauti finansavimą, bet tiesiai mes negalim gaut, nes esam savivaldybės įstaiga, tai tu nepraeini to tokio barjero, kad per savivaldybę, nes tu tiesiog nesi

		prioritetiniam sąrašė, nes aktualioj dienotvarkėj, tai to tokio (...) Kad savivaldybė būtų LABIAU kanalas gauti <...> valstybės finansavimo pinigų, tai vat šito norėčiau (...) kad sklandžiau vyktų“
	Didesnis dėmesys kultūrai	„<...> ne viskas išsisprendžia dėl to, kad kultūra patenka po tokiu gana <...> minkšta ta priežiūra, o tie tokie kietieji infrastruktūros dalykai, kurie labai dažnai minimum padeda, bet maksimum tai yra tiesiog dalis tavo veiklos, tai jie kažkur kitur ir tada iki kol tas persijungimas į tą infrastruktūrą ateina, tai maždaug: „kas JŪS čia tokie? Tarp kažkokių rimtų problemų JŪS čia atsirandat“ (juokiasi) <...> nu toks, kartais taip pasijunti.“

Sudaryta darbo autorės

Kalbant apie savivaldybės vaidmenį, administruojant pavaldžias kultūros įstaigas, ekspertų patirtys ir nuomonės buvo skirtingos, tačiau pasikartojo kultūros įstaigų vadovų įvardijamas teigiamas bruožas – minimalus biurokratizmas, bendradarbiaujant su savivaldybe.

Kultūros įstaigoje dirbantis menininkas E5 pasidalino ir neigiama, ir teigiama patirtimi, bendradarbiaujant su savivaldybe: „Aš su savivaldybe turiu ir neigiamos ir teigiamos patirties. Tai aš, kai kreipiausi nuo savęs, kaip menininkas, tai labai teigiama patirtis, labai teigiama, iš tikrųjų, nes aš parašiau tokį projektą, ką aš noriu padaryt, ir aš gavau finansavimą, man viskas pavyko ir po to aš atsiskaičiau ir buvo žymiai mažiau biurokratijos, negu, pavyzdžiui, darant su kultūros taryba, žymiai mažiau. Bet aš, kaip nuo institucijos, kurioj dirbu, aš turėjau tokį bendrą projektą su Vilniaus miesto savivaldybe ir tiesiog jie buvo mūsų partneriai sklaidos <...> Tai iš tikrųjų buvo labai sunku susikalbėt, nes buvo susitarta, kad vat čia jie padarys ir turėjo būti begalė priminimų <...> Tai būdavo neatsakoma į laiškus, po to skambinau ir po to (...) Viskas labai piktuuju taip išsisprendė, bet galų gale buvo padaryta. Tai nežinau, bet vėlgi, aš čia negaliu suabsoluitint, gal tiesiog (...) Pataikiau ant tokio darbuotojo, gal kažkas ne taip buvo <...> Gal buvo taip nemalonu tiesiog, ir trukdėsi darbas, kad vat tu nori padaryt kažką, ir tau pažada, kad: „Gerai, bus padaryta“, bet tai yra nepadaroma, nepadaroma, ir dar kartą turi priminti, ir dar (...) Bet tiesiog, visur visko būna ir <...> nedramatizuuju, bet ir teigiamos ir neigiamos yra patirties“.

Vis dėlto, eksperto E1 nuomone, ne tik Vilniaus miesto, bet ir visos Lietuvos administravimo sistema kartais būna sudėtingesnė, nei tarptautinė: „<...> tas administravimas yra komplikuoatas, bet man kartais atrodo <...> kadangi turime patirties ir su nacionalinėmis lėšomis, ir savivaldybės lėšomis, ir tarptautinėmis lėšomis, tai man kartais atrodo, kad ta administravimo sistema Vilniuje ir nacionaliniu lygmeniu <...> yra per daug sudėtinga, lyginant net ir su dideliais tarptautiniais

Europiniais projektais, kuriuos mes, pavyzdžiui, irgi įgyvendiname <...> bet čia persipina daug dalykų <...> ir visi įstatymai, kurie yra priimti, ir kuriais vadovaujasi finansininkai <...> pavyzdžiui, jeigu kalbame apie tarptautinius projektus, didelius projektus, mes viename dalyvaujame dabar dideliame projekte, kur yra du milijonai skirta projektui, mūsų yra aštuoniolika partnerių ir atsiskaitymas su partneriais už renginį, kuris įvyko Vilniuje, atsiskaitymas tam jau Europos sąjungos lėšų kontekste, jis kartais būna daug paprastesnis, negu lietuviškas kontekstas <...> man atrodo, mes prisikuriam labai daug taisyklių <...>“.

Kai kurių ekspertų požiūriu, įstaigų vidaus administravimo procesai pasižymi pertekliniais reikalavimais ir biurokratizmu (žr. 26 lentelę).

26 lentelė. Įstaigų vidaus administravimo tobulintini bruožai

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Įstaigų vidaus administravimo procesų ypatybės	Sudėtingas viešųjų pirkimų vykdymo procesas	E1	<...> man iki šiol yra nesuprantamas viešųjų pirkimų įstatymas (...) Nesuprantu aš jo <...> skaidrumas nuo kiekvieno cento <...> aš galiu papasakoti pavyzdžių, kad viešųjų pirkimų kontekste tu gali nusipirkti daug pigesnę paslaugą, jeigu tu neisi per tą sistemą, nes paslaugas teikiantys žmonės yra mikro organizacija, ir jie neturi atskiro žmogaus, kuris dalyvautų tuose viešuose pirkimuose <...> aš labai gerai atsimenu, mes kažkada pirkom <...> paslaugas <...> pavažiavimo, ar panašiai vadinasi, ir mes nusprendėme tai padaryti per centrinę sistemą <...> ir ta kaina buvo du kartus brangesnė, negu <...> jeigu būtumėm apklausę <...> arba mum būtų atsiuntę pasiūlymus. <...> tų labai keistų kuriozų yra <...> jeigu tu dalyvauji toje sistemoje, tai dažniausiai tu netaupai viešojo sektoriaus lėšas, o jas išaugini kartais. <...> bet čia tokių daug niuansų administravime yra“.
		E2	Viešieji pirkimai yra labai didelis apkrovimas, beprasmiškas, nes mūsų viešieji pirkimai yra mažos vertės, praktiškai 90 procentų, ir dabar kažkaip tendencija yra, kad ne paprastina procesus, bet sudėtingėja jie ir reikalauja vis daugiau ir daugiau resursų juos aptarnaut. <...> Nes dabar, pavyzdžiui, pasikeitė įstatymas, centralizavo <...> Ir ten sukuria programas, pavyzdžiui, mūsų atveju <...> yra prasta labai programa, labai reikalaujanti

			<p>perteklinės informacijos, sunkiai veikianti, niekam nesuprantama. Tai viešieji pirkimai yra problema <...> ir šiaip yra daug biurokratizmo“.</p>
	<p>Vidaus kontrolės politikos pertekliniai reikalavimai</p>	E2	<p>„METŲ reikia, kad visi tie popieriai būtų tvarkingi, ir ten (...) Buhalterija irgi labai apdėta <...> tų visų perteklinių reikalavimų (...) Vidaus kontrolės politikos (...) Labai daug visokių tų politikų. Ir aš žinau, kad gyvenime tai nėra įmonės, kuri būtų maža ir kuri tas politikas įgyvendintų realiai <...> Visi pasirašo taisykles ir pakabina į puslapį (juokiasi), VISKAS, ir baigiasi. Bet <...> įstatymas įpareigoja dirbti su tuo, ne tai, kad pasirašyti (...) Tai realybėj nelabai realu. NIEKS neturi nei kantrybės, nei mato prasmės (...) <...> visi stengiasi orientuotis į rezultatą, į veiklas, kurios duoda apčiuopiamą rezultatą (...)“</p>
		E3	<p>„<...> dėl vidinių procedūrų <...> mes esam mikro lygmuo <...> mes esam, nežinau, nu dvylika žmonių su visais ten antraeilininkais ir 0,2 etato dirbančiais, ir, tiesiog, tai yra labai mažai ir mes esam labai universalūs darbuotojai <...> labai kartais juokinga atrodo, kai tau reikia padaryti kokias 25-ias tvarkas ir tada sakom: „Nu bet nieks jų neskaitys“ <...> mes kasdien matom vienas kitą į akis <...> mes procedūras, taip, turim apsitare, bet kažkokių formalių tvarkų, tai <...> labai juokingai būna, kai auditas patikrina, ir tada prasideda (...) Nu tu jas nusiperki, pasidedi į stalčių ir niekada neatsiverti, tai gal <...> tokie dalykai, bet <...> mes turim ir taip daug įdomių dalykų ką veikti, kad čia nervuotumėmės dėl šito.“</p>

Sudaryta darbo autorės

Vis dėl to, pavyzdžiui, kalbant apie viešuosius pirkimus, ekspertas E3 pasidalino kiek kitokia patirtimi, nei ekspertai E1 ir E2: „<...> man ten pakankamai super paprasta, kol tai yra mažieji pirkimai. Tai ten daugiau yra to techninio darbo, kai reikia susipildyti dalykus, kažkaip (...) Bet čia tikriausiai ne tik kultūros įstaigų specifika <...> tai yra ta sritis, kuri turi daugybę niuansų <...> bet mes tai, pavyzdžiui, susiduriame, nes turim didelius pirkimus <...> aišku, gal kitos įstaigos tokių finansinių galimybių neturi. Mes perkam paslaugą, kad mum parengtų dokumentus, teisininkų paslaugą, nes tai yra dalykai, kurių tu, nu, nebūtinai išmanai. Tu nesi teisininkas, tu nesi ekspertas

tos srities <...> ir tada bijoti, <...> nes tai yra susiję su nuobaudom, ypač vadovui, jeigu tu neteisingai padarai, tai mes esam linkę samdytis išorinius ekspertus kažkokiom tai vat reikšmingiem pirkimam.“ Pastarasis ekspertas teigia: „<...> aš manau, kad kuo geriau pasirenki dokumentus, kuo aiškiau ir jeigu tai darai jau kelis kartus, tai paprastai jau daugmaž žinai, ką daryti, tai čia šitoj vietoj gal nematyčiau problemos, aš matyčiau gal kontroliuojančių institucijų požiūriu, nes kartais nu tikrai beviltiška tie pirkimai, nu ten yra popierių pildymas, nu bet yra kaip yra <...> aš, kadangi atėjus iš projektų, tai žinau, kad procedūrų turiu laikytis, nesiginčyti ir nesigandinti sau nervų. <...> reikia užpildyt – užpildysiu, norit lentelės – duodam lentelę <...> svarbiausia, kad tu pats jaustumeisi pakankamai saugus <...>“.

Ekspertas E2, dalindamasis savo patirtimi apie įstaigoje vykstančius vidaus administravimo procesus, taip pat teigė: „<...> Gerai, kad mes ne biudžetinė (įstaiga), nes ten tai išvis labai sunku veikti (...) Viešosiom biškį yra daugiau laisvės ir mažiau to biurokratizmo (...) Bet šiaip, vis tiek jos yra daug “. Visgi, tyrime dalyvavęs savivaldybės biudžetinės įstaigos vadovas E4 pasakojo: „<...> nu tiesiog, yra taisyklės, bet jos veikia <...> viskas yra gerai, pagal tvarką, ir mum tinka jinai. Dar ką įvardinčiau, tai čia gali būti dar viskas gerai, kad mes, pavyzdžiui, turim atskirą savo buhalteriją, ir aš, pavyzdžiui, žinau savivaldybės įstaigų, kurios neturi buhalterijos, yra buhalterija centralizuota. Tai mum, pavyzdžiui, viskas yra daug patogiau, mes darom didelius renginius, užsiėmimus, edukacijas, ir viskas vyksta per mūsų buhalterę, vietinę, o kiti, žinau, turi ten daugiau problemų, nes, pavyzdžiui, reikia užsisakyti kažkokių pinigų <...> kažkokią paslaugą ilgiau užtrunka apmokėti, nes, tiesiog, yra viena centralizuota buhalterija, kuri tvarko daugelio įstaigų buhalterinę veiklą, tai gal dėl to mums viskas yra taip geriau, nes čia irgi svarbus yra niuansas, tie finansiniai dalykai. Mes labai laisvai viską galim valdyti ir tiesiogiai su savivaldybe finansus tvarkomės“.

Interviu eigoje, atsakinėdami į užduodamus klausimus, kai kurie ekspertai susiejo juos su Vilniaus m. sav. strateginėmis kultūros politikos gairėmis ir išreiškė savo nuomonę šios strategijos turinio atžvilgiu (žr. 27 lentelę).

27 lentelė. Ekspertų mintys apie Vilniaus m. sav. kultūros politikos strategines gaires

Kategorija	Subkategorija	Ekspertai	Teiginiai
Ekspertų nuomonė apie Vilniaus m. sav. kultūros politikos	Veiksmų plano nebuvimas	E1	„<...> niekada neturėjo Vilniaus miesto savivaldybė kultūros politikos koncepcijos arba gairių ir su nauja valdžia <...> atsirado ta kultūros politikos koncepcija, bet kiek jinai yra įgyvendinama (...) <...> be to, kad tenai surašyta, be to, kad išdėlioti prioritetai, kokie miesto tikslai <...> turi būti aiškios priemonės, kaip tai

strategines gaires			įgyvendinti. O labai dažnai priemonės įsiremia į tuos pačius finansus. <...> Jeigu nori, kad Vilniaus vardas būtų garsinamas užsieny, tai ir turi būti tos lėšos numatytos (...) <...>“
		E3	„<...> Kažkokia prasme, tikriausiai ta bendra politinė prasme <...> YRA įgyvendinama, bet <...> turi dar po tuo dokumentu atsirasti ir veiksmų planas, kuris taip ir negimė, nes nieks nenori prisiimti atsakomybės ((juokiasi)) nes, pavyzdžiui, jeigu parašai, kad kelsi darbuotojų kvalifikaciją, tai turi daryti planą, KAIP kelsi, o ne kad įstaigos atsiųs tą informaciją, ką per metus padarė ir surašys į lentelę. Nu ne taip veikia dalykai.“
	Per daug tikslų, kurių įgyvendinimui savivaldybė neturi resursų	E2	„<...> Šiaip, jų strategijoje yra VISKAS, kas tik gali būt. Ten toks „suneštinis balius“ – visų strategijų strategija. Man atrodo, jie viską susirašė, kas tik įmanoma: ir socialinės grupės, ir ugdymas kultūra, ir <...> rajonai, ir kompetencijos (...) aš net nežinau, kokio klausimo ten nėra. Čia, iš tikrųjų, tai ne strategija, čia tiesiog ((juokiasi)) (...). Šiaip, profesionaliai tariant, tai nėra gera strategija, jeigu taip, kritiškai. Nes strategija, tai yra tiesiog trys prioritetai, į ką tu orientuojiesi ir <...> aiškūs kažkokie indikatoriai, ką tu per tris metus nori <...> būt padaręs. O kai tu prisirašai visko ir niekam neturi resursų – nei pinigų, nei žmonių (...) <...> “

Sudaryta darbo autorės

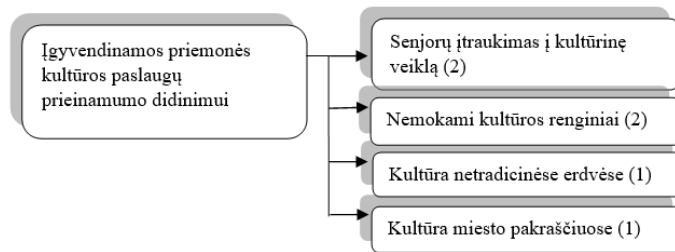
Pasak eksperto E2, dėl plataus spektro *gairėse* numatytų tikslų, kultūros įstaiga nesudėtingai susieja savo vykdomas veiklas su strategijos prioritetais: „tai mes ten stengiamės kažką atitaikyti į tą strategiją, bet yra labai lengva, kai ten visko yra, tai tiesiog pasirenki ((juokiasi)) <...>“. Bet, kaip teigia ekspertas E3, ši strategija nenukreipia kultūros įstaigų eiti konkrečia linkme: „<...> kai padarai tą strateginį planą labiau formaliu dokumentu, negu vėliava, kur tu eini, tai labai blogai“. Visgi, ekspertas tiki, kad „savivaldybei, turbūt, ten kitaip matosi“. Apibendrinus, savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų atstovai kritikuoja Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos

strategiją, teigdami, kad strategijoje numatyta pernelyg daug ir įvairių tikslų, kurių įgyvendinimui nėra numatytos konkrečios priemonės ir neįvertinti savivaldybės resursai.

4.1 Tyrimo rezultatų aptarimas

1. Vertindami bendrą kultūros sektoriaus situaciją Vilniaus m. sav., tyrime dalyvavę kultūros ekspertai įvardino tokius pat sostinės kultūros sektoriaus teigiamus bruožus, kurie buvo įvardinti Vilniaus miesto kultūros paslaugų sektoriaus būklės analizės interviu su kultūros srities ekspertais ataskaitoje (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022b). Taigi, remiantis abiejų ekspertų interviu rezultatais, vieni pagrindinių teigiamų kultūros sektoriaus bruožų, kuriais pasižymi sostinė, yra kultūros įstaigų bei renginių gausa, talentingi, pasaulyje pripažįstami kūrėjai, didėjantis kultūros vartotojų skaičius. Visgi, abiejuose tyrimuose buvo išvardinta kur kas daugiau neigiamų sostinės kultūros sektoriaus bruožų, taip kurių pasikartojančios savivaldybės silpnybės yra infrastruktūros trūkumas kultūrinėms veikloms, kultūros telkiamasis miesto centre, finansavimo trūkumas, taip pat dėl kultūros įstaigų didelio kiekio vykstanti konkurencija dėl auditorijos, neišnaudojamos kultūros produktų sklaidos galimybės. Visgi, kitaip nei minėtoje ataskaitoje, kai kurių ekspertų teigimu, ir miesto rajonuose yra pakankamai kultūrinių iniciatyvų, o kultūros vartojimas daugiau siejamas ne su pasiekiamumo problemomis, tačiau su kultūros vartotojų iniciatyvos ir smalsumo stoka, siejama su kultūrinės edukacijos trūkumu.

2. Kalbėdami apie kultūros prieinamumą Vilniaus m. sav., tyrime dalyvavusieji savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų vadovai išskyrė pagal miesto strategiją įgyvendinamas priemones (žr. 7 pav.), teigdami, jog savivaldybė skatina senjorų įtraukimo į kultūrinės veiklas, programas, tačiau, konkrečių įstaigų veikloje, pasak ekspertų, senjorų ir jaunimo įtraukimas į kultūrinę veiklą yra vykdomas pačių įstaigų iniciatyva ir priklauso nuo įstaigos prioritetų, kadangi reikalauja didelio įdirbio. Taip pat ekspertų buvo minėta savivaldybės vykdoma programa, rengiant kultūrinės iniciatyvas netradicinėse erdvėse bei miesto pakraščiuose, galimybė gyventojams rinktis iš pakankamai plačios nemokamų kultūros renginių pasiūlos. Nors tyrimo dalyviai minėjo jaunųjų kultūros vartotojų skaičiaus didėjimą ekspertų atstovaujamosiose įstaigose, tačiau dauguma vis dėlto pabrėžė, jog kultūros paslaugų dažniausios vartotojos yra moterys. Tokios išvados buvo pateikiamos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo (2019).

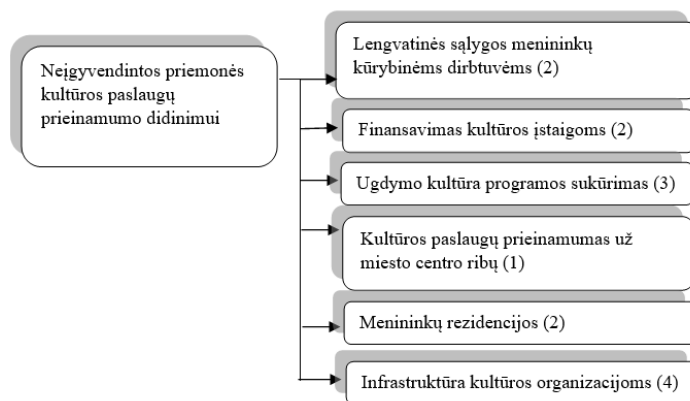
7 pav. Įgyvendinamos priemonės kultūros paslaugų prieinamumo didinimui

Sudaryta darbo autorės

Užtikrinant, kad Vilniuje būtų pasiekiami visų profesionaliosios kultūros sričių įvairovė, *Gairėse* numatyta „Prireikus parengti įvairių kultūros ir meno sričių kūrėjams reikalingų erdvių, dirbtuvių plėtros programą“, tačiau, nors ekspertai teigia, kad menininkams yra sudėtinga plėtoti savo kūrybinę veiklą, ir tai yra susiję su didelėmis nekilnojamojo turto nuomos kainomis, ir savivaldybėje, visgi, beveik nėra iniciatyvų, kurios suteikia lengvatines sąlygas kūrybinėms dirbtuvėms.

Taip pat *Gairėse* didelis dėmesys skiriamas kultūros ir švietimo sąveikai, inicijuojant ugdymo, kultūros bei profesionaliojo meno ekspertų, ugdymo įstaigų atstovų diskusiją apie galimybes plėtoti kultūrinę edukaciją neformalaus ugdymo procese, taip pat skatinant neformalaus ugdymo galimybių ir infrastruktūros panaudojimą kultūrinės edukacijos tikslams. Kai kurių darbo autorės tyrime apklaustų ekspertų atstovaujamos savivaldybės įstaigose ypač aktyviai vykdomos edukacinės ir kitos kultūrinės veiklos, skirtos mokiniams, tačiau didžioji dalis interviu dalyvavusių kultūros ekspertų teigė, jog šis tikslas strategijoje formaliai įrašytas, tačiau praktikoje savivaldybė neinicijuoja priemonių, siekiant glaudesnio šių sričių bendradarbiavimo. Taip pat minimas ir pedagogų kompetencijos trūkumas, gebant integruoti kultūrą ugdymo procese, kryptingai mokymo procese naudojantis kultūros įstaigų erdvėmis. Ekspertai teigiamai atsiliepė apie valstybės mastu vykdomą programą „Kultūros pasas“, kurios analogą, kaip pažymėta strategijoje, siekė sukurti ir Vilniaus miesto savivaldybė, bet, vieno iš ekspertų teigimu, tokios programos sostinė dar nesukūrė.

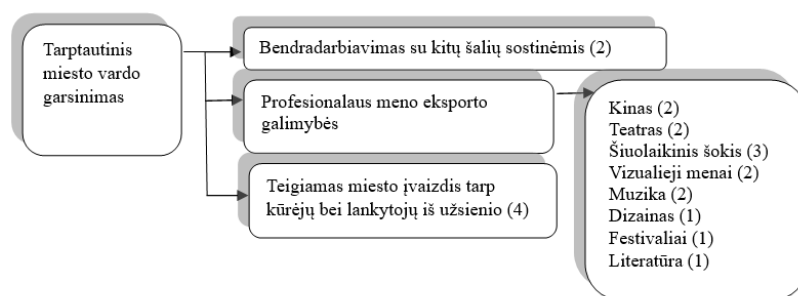
Taip pat tiek tyrime dalyvavę ekspertai pabrėžė infrastruktūros trūkumą menininkams bei kultūrinėms organizacijoms (žr. 8 pav.). Vis dėlto, nors, dalies ekspertų manymu, savivaldybė, greičiausiai, neturinti stipendijų programos pavieniams menininkams, sostinėje meninę veiklą vykdančiam menininkas pasidalino gavęs savivaldybės stipendiją savo meninei veiklai, o bendradarbiavimas su savivaldybe buvo sklandus ir mažiau biurokratiškas nei siekiant kultūros tarybos teikiamos stipendijos.

8 pav. Neįgyvendintos priemonės kultūros paslaugų prieinamumo didinimui

Sudaryta darbo autorės

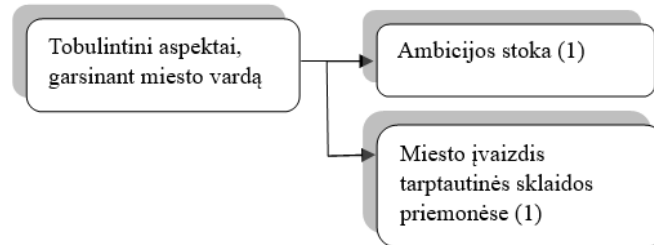
3. Paklausti apie Vilnius miesto savivaldybės iniciatyvas, siekiant, kad miestas taptų plačiau žinomas ir vertinamas meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio, tyrime dalyvavę kultūros ekspertai teigė, kad bene visos sostinės profesionaliosios kultūros sritys turi tarptautinį pripažinimą ir potencialą eksportui užsienyje (žr. 9 pav.). Vis dėlto, kino srities atstovo teigimu, tokia sritis, kaip lietuviškas kinas, gauna prestižinius apdovanojimus, bet užsienio vartotoją pasiekti yra sudėtinga, dėl juridinių apribojimų, sklaidos sunkumų, kuriuos taip pat įtakoja ir tai, kad Lietuva yra maža, ne visiems žinoma šalis. Tyrime dalyvavę ekspertai bei jau minėtoje Vilniaus miesto kultūros paslaugų sektoriaus būklės analizės interviu su kultūros srities ekspertais ataskaitoje (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022b) kultūros ekspertai įvardino miesto renginius, svarbius tarptautiniu mastu, tokius, kaip teatro festivalis „Sirenos“, Vilniaus knygų mugė, „ArtVilnius“. Taip pat vienas iš ekspertų minėjo, kad Vilniaus miestas bendradarbiauja su miestais partneriais, tokiais, kaip Gdanskas ir Berlynas. Draugystės su Gdanku reikšmė Vilniui atsispindi ir kultūros tyrime – „Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalga“ (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022a), o daugelio tyrimo dalyvių teigimu, tarptautiniu mastu Lietuvos sostinė matoma, kaip šiuolaikiškas, kūrybingas, jaukus miestas, menininko asmenine patirtimi, užsieniečių apibūdinamas, kaip nuostabus bei vienas gražiausių miestų.

9 pav. Tarptautinis miesto vardo garsinimas

Sudaryta darbo autorės

Vis dėlto, vieno eksperto manymu, Vilniaus miestas taip pat pasižymi provincialumu ir ambicijos stoka, o menininkas sukritikavo oficialios Vilniaus miesto plėtros agentūros „GO Vilnius“ kuriamą miesto sklaidos turinį, pasak jo, darantį neigiamą įtaką sostinės įvaizdžiui (žr. 10 pav.)

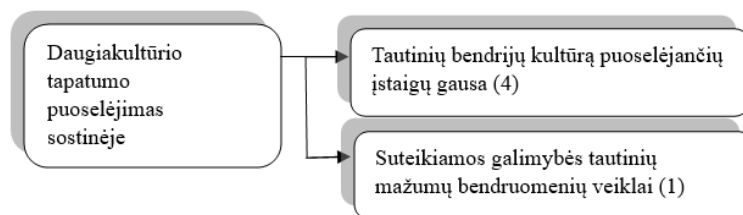

10 pav. Tobulintini aspektai, garsinant miesto vardą

Sudaryta darbo autorės

Siekdama įvertinti ir paskatinti su sostine susijusius pasaulinį pripažinimą pelniusius menininkus bei kultūros atstovus, savivaldybė *Gairėse* numatė specialaus fondo įsteigimą jų kūrybos sklaidai Vilniuje ir Lietuvoje, tačiau tyrime dalyvavęs menininkas teigė negirdėjęs apie tokio fondo egzistavimą.

4. Trečiuoju *Gairėse* įvardintu tikslu savivaldybė išreiškė siekį efektyviau puoselėti daugiakultūrį Vilniaus tapatumą, saugoti, aktualizuoti bei įveiklinti miesto kultūros paveldą. Dauguma kultūros ekspertų, kalbėdami apie daugiakultūrio tapatumo puoselėjimą sostinėje minėjo, kad Vilniuje veikia skirtingų tautų kultūras puoselėjančios, Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžios kultūros įstaigos, savo veiklą mieste vykdyti turi laisvę miesto tautinės mažumos, pavyzdžiui, vieno eksperto paminėta lenkų bendruomenė, turinti tiek savo kultūros centrą, tiek televiziją bei radiją (žr. 11 pav.).

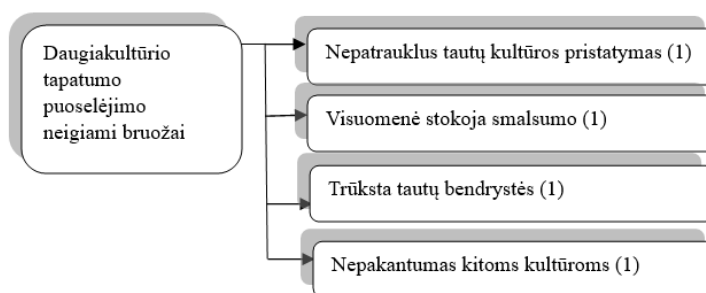
11 pav. Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimas sostinėje

Sudaryta darbo autorės

Vis tik, ekspertai minėjo, kad visuomenė yra nepakanti kitoms kultūroms, pavyzdžiui, mieste vis dar jaučiamas lietuvių-lenkų konfliktas, stigmatizuojama romų tauta, atsigręžiama į juodaodžius ar mišrias šeimas. Taip pat visuomenė stokoja smalsumo pažinti miestui aktualių

tautinių mažumų kultūras. Tai gali būti siejama su vieno eksperto teigimu, kad dar nerandama tinkamų būdų patraukliai pristatyti sostinei aktualias kultūras. Nepakantumas miesto tautinėms mažumoms pagrindžiamas ir kultūros tyrime „Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalga“ (Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, 2022a). Tyrime pateiktuose Vilniaus miesto tautinių bendrijų bei tautinių mažumų (konkrečiai – rusų ir lenkų) apklausos rezultatų duomenyse išryškėjo šių grupių rodomas susidomėjimas ir jaučiamas poreikis viešiams tautinių mažumų kultūros renginiams. Po metų atliktame tyrime „Savivaldybių kultūros indeksas“ (Mažeikaitė, 2022) buvo lyginamas 2021m. bei 2022m. savivaldybių reitingas pagal visuomenės dalį, sutinkančią, kad visuomenei yra naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūros priklausančių žmonių ir paaiškėjo, jog Vilniaus mieste taip manančių gyventojų sumažėjo beveik trečdaliu.

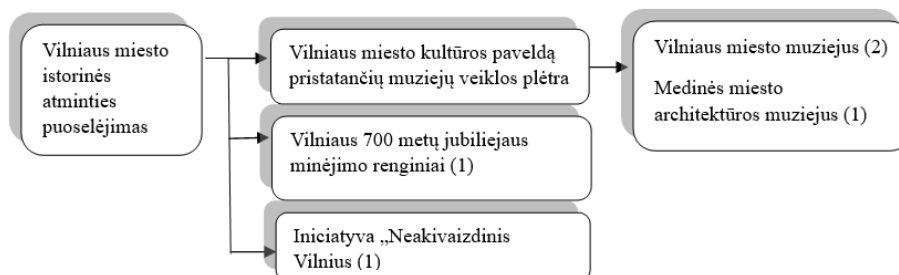
Taip pat, pasak vieno iš tyrimo dalyvių, trūksta tautų bendrystės, bendro dalyvavimo renginiuose. Kaip pavyzdį ekspertas pateikė Vilniaus tautų mugę, kurioje pristatomos įvairios tautos, bet lietuvių tauta tame nedalyvauja (žr. 12 pav.).

12 pav. Daugiakultūrio tapatumo puoselėjimo neigiami bruožai

Sudaryta darbo autorės

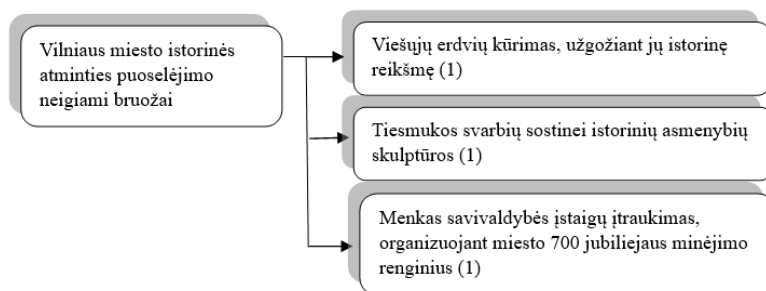
4. Kalbant apie miesto kultūrinio paveldo saugojimą ir puoselėjimą, keli iš tyrime dalyvavusių ekspertų minėjo naujų savivaldybės kultūros įstaigų – Vilniaus miesto muziejaus bei medinės architektūros muziejaus įsteigimo reikšmę miesto kultūrinio paveldo įamžinimui. Taip pat vienas ekspertas teigė, kad miestą ir jo istoriją pažinti skatina iniciatyva „Neakivaizdinis Vilnius“, kurios tęstinumas taip pat buvo numatytas strategijoje bei sostinės 700 metų jubiliejaus proga surengti renginiai (žr. 13 pav.).

13 pav. Vilniaus miesto istorinės atminties puoselėjimas

Sudaryta darbo autorės

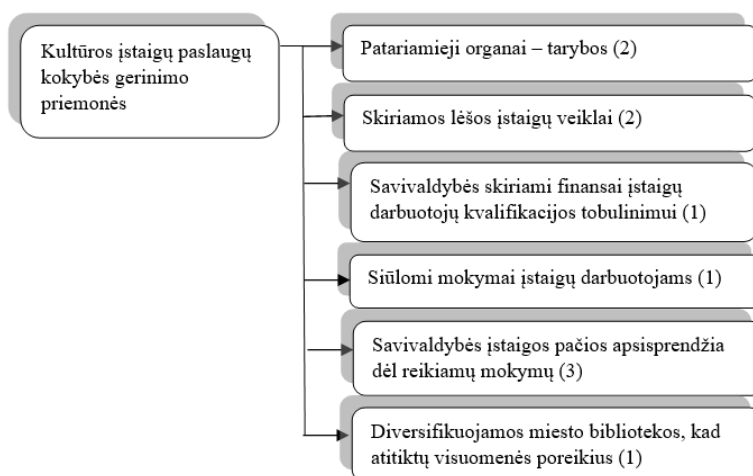
Visgi, menininkas, dalyvavęs tyrime, teigė, jog miestui istorinę reikšmę turinčios viešosios erdvės ir istorinės asmenybės, vaizduojamos skulptūrose, yra pristatomos pernelyg tiesmukai, stokoja subtilumo, šiuolaikiško įamžinimo, pasitelkiant simbolius, kurie kvieštų visuomenę mąstyti. Savivaldybės įstaigos vadovas pažymėjo, jog pritrūko savivaldybės iniciatyvos, skatinant pavaldžias kultūros įstaigas organizuoti renginius Vilniaus 700 metų jubiliejui paminėti, mat buvo „atsidėta“ ant nacionalinių įstaigų, turinčių didelius biudžetus bei kolektyvus, užtikrinančius kokybišką renginį (žr. 14 pav.)

14 pav. Vilniaus miesto istorinės atminties puoselėjimo neigiami bruožai

Sudaryta darbo autorės

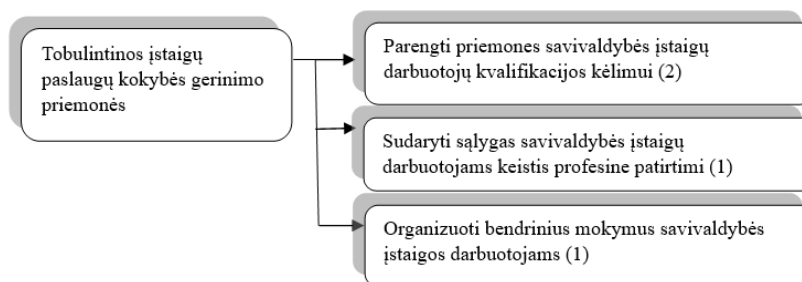
Savivaldybės kultūros ir meno įstaigos, pagal *Gairių* priemonę, siekiant efektyvesnio ir skaidresnio įstaigų valdymo, įpareigotos sudaryti tarybas, tačiau, pasak vieno eksperto, nors savivaldybė tvirtina tarybos sudėtį, visgi, jos veikla yra formali ir savivaldybė nesidomi tarybos išvalgomis. Keli ekspertai įvardino savivaldybės skiriamą finansavimą, dotacijas, kaip įstaigų veiklos kokybės gerinimui taikomą priemonę, taip pat daugumos ekspertų minima savivaldybės suteikiama laisvė įstaigoms pačioms pasirinkti joms reikiamus mokymus. Taip pat vienas iš ekspertų teigiamai įvertino bibliotekų teikiamą knygomatų paslaugą, suteikiančią skaitytojams atsiimti knygas visą parą, jiems patogiu laiku (žr. 15 pav.).

15 pav. Kultūros įstaigų paslaugų kokybės gerinimo priemonės

Sudaryta darbo autorės

Vis dėlto, nors savivaldybės *Gairės* numatė kelti savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikacijas, numatant priemonių planą bei sudaryti sąlygas darbuotojams keistis profesine patirtimi, šiais klausimais kai kurių ekspertų nuomonės išsiskyrė. Vienas ekspertas paminėjo, kad savivaldybė siūlo ir organizuoja mokymus jai pavaldžių kultūros įstaigų darbuotojams bei skiria tam numatytas biudžeto lėšas, tačiau keletas ekspertų teigia, jog savivaldybė nedirba šiuo klausimu ir dėl to mokymus įstaigos renkasi ir organizuoja savarankiškai. Vienas ekspertas minėjo, kad jis, kaip vadovas, turi galimybę skirti dalį dotacijos darbuotojų mokymams, bet to neužtenka. Taip pat ekspertas paminėjo, kad jam labai trūksta centralizuotų mokymų bendromis įstaigoms aktualiomis temomis bei savivaldybės įstaigų bendrų susitikimų, apskaitimui patirtimi, kartu sprendžiant įstaigoms kylančias problemas (žr. 16 pav.).

16 pav. Tobulintinos įstaigų paslaugų kokybės gerinimo priemonės

Sudaryta darbo autorės

5. Vienas pagrindinių sunkumų, su kuriais susidurta rengiant darbo metodologinę dalį, buvo susisiekti problema su Vilniaus m. sav. kultūros ekspertais – iš išsiųstų 11-os kvietimų grįžtamasis ryšys sulauktas iš 4-ių savivaldybės įstaigų vadovų ir vieno menininko, dirbančio kultūros įstaigoje. Taigi, buvo sudėtinga pasiekti užsibrėžtą tyrimo dalyvių imtį. Tyrimo validumo ir patikimumo patvirtinimo stygiui įtakos turėjo metodologinių žinių bei laiko resursų trūkumas. Tinkamai planuojant laiką, būtų buvę tikslinga įtraukti į tyrimą daugiau kultūros ekspertų, kadangi jaučiama, kad duomenys, gauti interviu metu, dar nėra prisotinti – atlikus interviu su daugiau tyrimo dalyvių, galimai dar būtų gauta naudingos informacijos tyrimui. Taip pat susidurta su sunkumais, sudarant interviu klausimyną, kuris tyrimo eigoje buvo koreguojamas, pritrūko patirties ir tinkamo pasirengimo interviu vedėjo vaidmeniui. Kai kurie klausimai tyrimo dalyvių nebuvo atsakyti taip plačiai, kaip buvo tikėtasi. Visgi, kai kurie klausimai suteikė galimybę tyrimo dalyviams ypač plačiai ir informatyviai išreikšti savo nuomonę, visi ekspertai noriai ir atsakingai dalyvavo tyrime.

IŠVADOS

1. Kultūra mokslinėje literatūroje yra suvokiama ir aiškinama kaip individo intelektualinio bei dvasinio vystymosi procesas, kaip grupės individų gyvenimo būdas bei kaip individo meninės veiklos produktai. Kultūros paslaugos yra negrynosios viešosios gėrybės – paslaugos, kuriomis gali naudotis visi visuomenės nariai, tad privačiam sektoriui jas teikti yra nenaudinga. Dažniausiai kultūros paslaugas teikia viešasis sektorius – valstybės ir savivaldybės išlaikomos ar remiamos kultūros įstaigos, įgyvendinančios valstybės bei savivaldybės mastu apspręstą kultūros politiką.

2. Lietuvių tauta nuo seno turėjo stiprų nacionalinės kultūros išsaugojimo ir puoselėjimo siekį, bet pirmieji nepriklausomos Lietuvos kultūros politikos kryptis formuojantys tikslai buvo daugiau teoriniai nei praktiniai. Nors buvo aiškiau atskirtos ir reglamentuotos kultūros formavimo (kultūros ministerija) ir įgyvendinimo (kultūros taryba) sritys, šalyje vis dar sprendžiami kultūros sektoriaus darbuotojų mažo darbo užmokesčio, kvalifikacijos tobulinimo galimybių, nepakankamo kultūros įstaigų finansavimo bei gyventojų įsitraukimo į kultūrinį gyvenimą klausimai.

3. Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginės gairės yra svarbiausias dokumentas, pagal kurį įgyvendinama miesto kultūros politika. Strategijoje išskirti keturi pagrindiniai tikslai: siekti kultūros paslaugų prieinamumo visiems miesto gyventojams, garsinti Vilnių užsienio kūrėjų bei kultūros vartotojų tarpe, puoselėti sostinės daugiakultūrį tapatumą ir kultūros paveldą bei gerinti kultūros paslaugų kokybę ir efektyvinti jos valdymą.

4. Didinant paslaugų prieinamumą miesto gyventojams, savivaldybė didina finansavimą kultūros įstaigoms bei miesto bendruomenių veikloms, tęsiami projektų rėmimo programos konkursai, skatinamas senjorų įsitraukimas į kultūrinės veiklas, didinamas kultūros prieinamumas už miesto centro ribų. Visgi, kultūros ekspertų teigimu, trūksta konkrečių priemonių švietimo ir kultūros įstaigų bendradarbiavimo skatinimui, trūksta finansavimo bei infrastruktūros kultūros įstaigoms, taip pat mieste sudėtinga veikti ir menininkams, kadangi yra neišspręstas menininkų rezidencijų bei dirbtuvių finansavimo klausimas.

5. Vilniaus miestas, pasak ekspertų, turi jaukaus, kūrybiško, šiuolaikiško miesto įvaizdį. Sostinėje vyksta tarptautiniu mastu svarbūs renginiai, bendradarbiaujama su užsienio sostinėmis. Vilniaus miesto vardą tarptautiniu mastu garsina kokybiškas miesto profesionalusis menas, bet ekspertų teigimu, tarptautinio žinomumo skatinimas daugiau vyksta per nacionalinių įstaigų renginius, miesto kultūriniam įvaizdžiui neigiamos įtakos turi nepakankamos arba netinkamos kultūros sklaidos priemonės.

6. Puoselėjant daugiakultūrį tapatumą bei kultūros paveldą, savivaldybė kasmet didina finansavimą tautinių bendrijų projektams bei kultūrinių organizacijų veiklai, plėtojamos miesto tradicinių renginių programos bei visuomenės edukacijos priemonės. Ypatinę reikšmę autentiškos miesto kultūros puoselėjimui ekspertų teigimu turi įsteigtas medinės architektūros paveldo muziejus bei Vilniaus miesto muziejus. Vis dėlto, ekspertai teigia, kad vis dar nerandama būdų įdomiai ir šiuolaikiškai pristatyti Vilniui aktualias kultūras, o tvarkant istorinės atminties objektus bei viešąsias erdves, neretai užgožiama jų istorinė reikšmė.

7. Siekiant gerinti kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybę ir efektyvinti jos valdymą, savivaldybė teikė paramas profesionalaus meno įstaigoms, perorganizavo miesto bibliotekų veiklą, skiria dotacijas kuruojamoms įstaigoms. Savivaldybės kultūros ir meno įstaigos buvo įpareigos sudaryti tarybas, bet kai kurie ekspertai teigė, kad jų veikla yra pakankamai formali. Nebuvo įgyvendintas siekis parengti savivaldybės bei savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo priemonių planą, kai kurie kultūros įstaigų vadovai teigia stokojantys tam skiriamų papildomų lėšų.

5. Kultūros ekspertai teigiamai atsiliepia apie sklandų bendradarbiavimą su savivaldybe, minimalų biurokratizmą, teikiant stipendijas menininkams bei sudarant sąlygas įstaigoms pasirašyti ir teikti dokumentus elektroniniu būdu. Visgi kai kurie ekspertai pasigenda efektyvesnio savivaldybės tarpininkavimo, padedant įstaigoms gauti finansavimą iš valstybės, kontaktinių susitikimų, skirtų savivaldybės įstaigoms kartu spręsti kylančias problemas, aptarti naujas taisykles ir reikalavimus. Ekspertai sutinka, kad įstaigų vidaus kontrolės reikalavimai yra pertekliniai.

6. Dauguma tyrime dalyvavusių kultūros ekspertų Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimo strategiją vertina kaip tobulintiną, teigdami, kad strategijoje įvardinti tikslai stokoja konkretumo, nebuvo pateiktas konkrečių savivaldybės veiksmų planas bei neįvertinti savivaldybės resursai, reikalingi iškeltų tikslų įgyvendinimui.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacija kultūros ministerijai:

Viena didžiausių Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimo spragų yra infrastruktūros trūkumas kultūrinėms veikloms, tačiau miestas pasižymi profesionaliojo meno įstaigų, valstybinių kultūros įstaigų gausa. Tikslinga būtų skirti tam tikras dienas, pavyzdžiui, per pusmetį, lengvatinėmis sąlygomis šių įstaigų erdvėse rodytis nevyriausybiniam sektoriui, neturinčiam infrastruktūros meninei veiklą vykdyti.

Rekomendacijos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai bei kultūros ministerijai:

Kultūros ekspertų teigimu, mokytojai stokoja kompetencijų tikslingai išnaudoti kultūros įstaigų erdves, praturtinant pamokų turinį bei ugdant mokinių kultūrinį suvokimą. Bendradarbiaujant abiem ministerijoms, tikslinga būtų numatyti efektyvias priemones bei metodus rengiant mokytojus darbui ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, būsimų pedagogų kompetencijų ir kūrybinio mąstymo lavinimui, gebėjimui tikslingai integruoti kultūrą bei išnaudoti kultūros įstaigų erdves ugdymo procese.

Iki šiol Lietuvoje yra suteikiamas nemokamas muziejų lankymas mokytojams, atsivedant ugdytinius. Užsienio valstybių pavyzdžiu, tikslinga būtų įdiegti „Mokytojo kortelę“, kuri suteiktų galimybę mokytojams lankytis visuose muziejuose nemokamai, nepriklausomai nuo to, ar jis atsiveda į įstaigą ugdytinius. Tokiu būdu mokytojai galėtų lankyti ir tyrinėti parodas, domėtis įstaigų teikiamais edukaciniais užsiėmimais ir nuspręsti, kas, jo manymu, būtų naudinga integravimui ugdymo procese.

Rekomendacija Vilniaus miesto savivaldybės kultūros skyriui:

Tikslinga būtų reguliariai organizuoti savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų darbuotojų bendrus mokymus bei vadovų susirinkimus (pavyzdžiui, kas pusmetį), suteikiant vadovams galimybę pasidalinti profesine patirtimi, idėjomis, konsultuotis, bendrai spręsti įstaigose kylančias problemas. Tokie mokymai bei susirinkimai turėtų teigiamą įtaką greitesniam kultūros įstaigose išskylančių problemų sprendimui, įstaigų darbo našumui.

Parengti Vilniaus miesto savivaldybės bei savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo priemonių planą ir skirti papildomas lėšas savivaldybės kultūros įstaigų darbuotojų mokymams.

Rekomendacija Vilniaus miesto savivaldybės kultūros tarybai:

Atsižvelgiant į dideles Vilniaus miesto savivaldybės nekilnojamojo turto nuomos kainas ir tyrime dalyvavusio menininko patirtį, laukiant dirbtuvės nuomos lengvatos daugiau nei kelis metus, tikslinga būtų numatyti daugiau projektų menininkų dirbtuvių finansavimui.

LITERATŪRA

1. *2023 metų programa.* (2022, gegužės 24). Vilnius 700. <https://www.700vilnius.lt/jubileejaus-programa/2023-metu-programa/>
2. *30-1061/22 dėl priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse kuriant palankią daugiakultūrę aplinką“, įgyvendinamos Vilniaus miesto savivaldybėje, tinkamomis finansuoti pripažintų veiklų.* (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://aktai.vilnius.lt/document/30371856>
3. *30-1529/21 Dėl Nevyriausybinų organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgy...* (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8f981ef0c7c811eb91e294a1358e77e9?jfwid=bkaxmu9s>
4. *30-316/22 dėl nevyriausybinų organizacijų bendruomeninių veiklų 2022 metais finansuojamų projektų sąrašo tvirtinimo (priedas).* (s.a.). Gauta 2024 m. Sausio 10 d., <https://aktai.vilnius.lt/document/30368038>
5. *665 Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo.* (s.a.). Gauta 2023 m. birželio 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4bafb6019d4d11e9aab6d8dd69c6da66?jfwid=57lm4zwfo>
6. *A1-174 Dėl 2022 metų lėšų, skirtų savivaldybėms bendruomeninei veiklai stiprinti kuriant palankią daugiakultūrę aplinką, paskirstymo savivaldybėms patvirtinimo 2022m.* (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/485ae9809e0711ec966fd5047f7e7091>
7. Ahponen, P., Kangas A. (2004). Construction of Cultural Policy. Prieiga per internetą: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43155/952-5591-44-1.pdf>
8. Aleknevičienė J., Pocienė A., Šupa M. (2020) Kaip parašyti mokslinį rašto darbą? Mokomoji priemonė Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto kriminologijos ir sociologijos studentams https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Kaip_parašyti_mokslini_darba_2020_EL.pdf
9. Aleksaitė, G. (s.a.). *Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030 Rodiklių įgyvendinimo apžvalga“.* (2019). Prieiga per internetą : https://lr.v.lt/uploads/main/documents/files/2030/LT2030%20igyvendinimo%20apzvalga_2019_r_edaguota.pdf
10. *Apie Neakivaizdinis Vilnius.* (s.a.). Neakivaizdinis Vilnius. Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://neakivaizdinisvilnius.lt/apie/>
11. Bampton, R., Cowton, C.J. ir Downs, Y. (2013). The e-interview in qualitative research. In: *Advancing social and business research methods with new media technology.* IGI Global, Hershey, PA, USA, pp. 329-343. Prieiga per internetą: https://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/17259/1/downs_chap_sapleton_book.pdf

12. Banha, F., Flores, A., & Coelho, L. S. (2022). A New Conceptual Framework and Approach to Decision Making in Public Policy. *Knowledge*, 2(4), Art. 4. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3390/knowledge2040032>
13. Birmanienė, G. (2023, birželio 13). Vilniaus miesto savivaldybė. *Prestižinis apdovanojimas – Vilniaus Medinės miesto architektūros muziejaus projektui*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2023/06/13/prestizinis-apdovanojimas-vilniaus-medines-miesto-architekturos-muziejaus-projektui/>
14. Biudžetinės įstaigos Grigiškių kultūros centro 2021 metų veiklos ataskaita 2022-01-07, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/02/BI-Grigiskiu-kulturos-centro-2021-m.-veiklos-ataskaita.pdf>
15. Biudžetinės įstaigos Kirtimų kultūros centras 2021 metų veiklos ataskaita 2021-01-21, Vilnius. Prieiga per internetą: https://kirtimukc.lt/wp-content/uploads/2022/02/Kirtimu-kc_2021_Veiklos-ataskaita.pdf
16. Biudžetinės įstaigos Kirtimų kultūros centras 2022 metų veiklos ataskaita 2023-01-18, Vilnius. Prieiga per internetą: https://kirtimukc.lt/wp-content/uploads/2023/01/Kirtimu-kc_2022_veiklos-ataskaita.pdf
17. Biudžetinės įstaigos Naujosios Vilnios kultūros centro 2021 metų veiklos ataskaita 2022-01-11, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://nvkc.lt/wp-content/uploads/2022/04/2021-metu%CC%A8-veiklos-ataskaita..pdf>
18. Biudžetinės įstaigos Naujosios Vilnios kultūros centro 2022 metų veiklos ataskaita 2023-01-24, Vilnius. Prieiga per internetą: https://nvkc.lt/wp-content/uploads/2023/03/NVKC_Veiklos-ataskaita_2022.pdf
19. Biudžetinės įstaigos Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka 2021 metų veiklos ataskaita 2022-01-20, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/02/BI-Vilniaus-miesto-savivaldybes-centrines-bibliotekos-2021-m.-veiklos-ataskaita.pdf>
20. *Biudžetinės įstaigos Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka 2022 metų veiklos planas* 2022-01-29, Vilnius <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/02/bi-vilniaus-miesto-savivaldybes-centrines-bibliotekos-2022-m.-veiklos-planas.pdf>
21. Bučinskas, A., Pauliukevičiūtė, A. ir Raipa, A. (2009). Strateginis planavimas kultūros politikos įgyvendinimo kontekste. *Tiltai*, 3, 1–15. <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367167079561/J.04~2009~1367167079561.pdf>
22. Bučinskas, A., Raipa, A., ir Pauliukevičiūtė, A. (2010). Modern aspects of implementation of cultural policy. *Tiltai*, 4, 1–13.

23. Bumblauskas, A. (2000). Senasis Vilnius tautų istorinės sąmonės perspektyvose. *Lietuvos istorijos studijos*, 8, 20–39. <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2000~1367165462783/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
24. Čepaitienė, R. (2020). Lietuvos kultūra ideologinių paradigimų kaitoje. *Socialinis ugdymas*, 2, 87–97. <https://doi.org/10.15823/su.2020.54.7>
25. Čiburienė, J. (2014) *Viešosios gėrybės*. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/viesosios-gerybes/>
26. *Conference overview*. (s.a.). Ecarte. Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://www.ecarte.info/conference>
27. Creswell, J.W. 2015. A concise introduction to mixed methods research. Los Angeles: Sage Publications. Prieiga per internetą: <https://www.manaraa.com/upload/d11df289-14cd-482b-a413-54c290668e4b.pdf>
28. Croucher, S. L. (2018) *Globalization and Belonging: The Politics of Identity in a Changing World*. Prieiga per internetą: https://books.google.lt/books?hl=en&lr=&id=h9xfDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR2&dq=cultural+identity&ots=8pgNDRvgmZ&sig=SB8mSxzQL5ITzay2CqfgIz20abs&redir_esc=y#v=onepage&q=cultural%20identity&f=false
29. *Dėl 2023 metais finansuojamų nevyriausybinių organizacijų veiklos stiprinimo 2023–2025 metų veiksmų plano 2.1.1.1 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ projektų sąrašo tvirtinimo 2023b* Vilnius <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2023/08/SADM-finansuoti-projektai.pdf>
30. *Dėl 2023 metais finansuojamų nevyriausybinių organizacijų veiklos stiprinimo 2023–2025 metų veiksmų plano 2.1.1.1 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ projektų sąrašo tvirtinimo 2023c* Vilnius <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2023/08/Elektroniniodokumentonuorasas-4.pdf>
31. *Dėl iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų konkurso 2022 metų pirmojo ir antrojo ketvirčių projektų sąrašo patvirtinimo 2022 m.* Kovo 8 d. Nr. 30-497/22 Vilnius
32. *Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamos programos „Kvalifikacijos kėlimas“ projektų dalinio finansavimo 2022 metais 2022 m.* Vasario 8 d. Nr. 11kt-2(1.2) Vilnius https://www.ltkt.lt/admin/ckeditor/fileman/uploads/2022finansavimas/kulturos%20programos/2%20sprendimas_kvalifikacijos%20k%20c4%97limas%2002%2008.pdf

33. Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamos programos „Kvalifikacijos kėlimas“ projektų dalinio finansavimo 2023 metais 2022 m. Lapkričio 24 d. Nr. 11kt-147(1.2) Vilnius
https://www.ltkt.lt/admin/ckeditor/fileman/Uploads/2022finansavimas/147%20sprendimas_Kvalifikacijos%20k%C4%97limas_11%2024.pdf
34. Dėl nevyriausybinių organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų, 2023 metais finansuojamų iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų, sąrašo tvirtinimo (priedas). (s.a.). Gauta 2024 m. Sausio 10 d., <https://aktai.vilnius.lt/document/30389083>
35. Dėl nevyriausybinių organizacijų veiklos stiprinimo 2023–2025 metų veiksmų plano 2.1.1.1 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2023 metais finansuojamų projektų sąrašo tvirtinimo, 2023a Vilnius <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2023/08/Elektroniniodokumentonuorasas.pdf>
36. Dermantė, A. (2023, sausio 24). *Vilniaus miesto savivaldybė - Miestai čempionai Vilniuje dalijosi sėkmėmis: Svarbiausia – laisvė, drąsa ir švietimas*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2023/01/24/miestai-cempionai-vilniuje-dalijosi-sekmemis-svarbiausia-laisve-drasa-ir-svietimas/>
37. Ekonominės konsultacijos ir tyrimai. *Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalga*. (2022a) <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/02/Vilniaus-miesto-kulturos-paslaugu-sektoriaus-bukles-apzvalga.pdf>
38. Ekonominės konsultacijos ir tyrimai. *Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalga*. (2022b) <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/02/Kulturos-sektoriaus-ekspertu-apklauses-ataskaita-2.pdf>
39. *Finansavimas skirtas 12 kultūros programų ir jų veikloms* 2022 m. vasario 15 d(s.a.). Gauta 2024 m. sausio 12 d., <https://www.ltkt.lt/naujienos/581-finansavimas-skirtas-12-kulturos-programu-ir-ju-veikloms-.html?t=search>
40. Gaižauskaitė, I., ir Valavičienė, N. (2016). Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. Prieiga per internetą: <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/6bc9b0c7-425b-4420-a2cd-e6ec2d12736a/content>
41. Grubinskas, G. (2023, spalio 9). *Vilniaus miesto savivaldybė—Paskelbtas Nacionalinės koncertų salės rangos konkursas*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2023/10/09/paskelbtas-nacionalines-koncertu-sales-rangos-konkursas/>
42. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis 2020—Kultūros tyrimai. (2021, sausio 28). <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/gyventuju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-2020/>

<https://vilnius.lt/lt/2023/09/06/baigesi-kuriu-vilniu-konkursas-isrinkta-desimt-meno-projektu-gyvenamaju-rajonu-erdvесе/>

https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/03/2022-03-08-isakymas-nr.-30-497_22.pdf

43. *Isakymas dėl 2020 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo* 2020 m. Kovo 10 d. Nr. 30-579/20 Vilnius

<https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2020/03/2020-03-10-%c4%afsakymas-nr.-30-579-1.pdf>

44. *Isakymas dėl 2021 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo* 2021 m. Vasario 17 d. Nr. 30-290/21 Vilnius

https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/02/2021-02-17-isakymas-Nr.-30-290_21.pdf

45. *Isakymas dėl 2023 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo* 2023 m. sausio d. Nr. Vilnius

https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2023/02/2023-02-01_AD_Isakymas.pdf

46. *Isakymas dėl nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2022 metų veiksmų plano 1.1.6 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2022 metais finansuojamų projektų sąrašo tvirtinimo*, 2022 m. rugpjūčio d. Nr. Vilnius

<https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/08/SADM-finansuoti-projektai.pdf>

47. *Istorinė parama istoriniams pastatams: Vilnius finansuos fasadų ir balkonų tvarkymą* (2023, spalio 25). MadeinVilnius.lt - Vilniaus naujienų dienoraštis.

<https://madeinvilnius.lt/naujienos/miestas/istorine-parama-istoriniams-pastatams-vilnius-finansuos-fasadu-ir-balkonu-tvarkyma/>

48. Kardelis K. (2002) Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai—PDFSLIDE.NET. (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 24 d., <https://pdfslide.net/documents/kkardelis-moksliniu-tyrimu-metodologija-ir-metodai.html?page=104>

49. *Komunikuoti kultūrą: Institucijos, strategijos, auditorijos*. Vytauto Didžiojo universitetas. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:B.03~2015~1465978679867/>

50. *Kultūros įstaigos*. (s.a.). Gauta 2023 m. spalio 28 d., Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=6250785>

51. *Kultūros paveldo departamentas—UNESCO vertybių Lietuvoje išskirtinės visuotinės vertės aprašai*. Retrospektyvinis Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės aprašas(s.a.). Gauta 2023 m. birželio 20 d., <https://www.kpd.lt/unesco-vertybiu-lietuvoje-isskirtines-visuotines-vertes-aprasai/>

52. *Kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ projektas* (2018). Prieiga per internetą: https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Kult%C5%ABra%202030_%20projektas_2018-12-20.pdf
53. *Kultūros srities Lietuvos valstybės politikoje įtvirtinimo analizė bei strateginio vaidmens valstybės raidoje plėtros kryptys—Kultūros tyrimai*. (2020, gruodžio 8). Prieiga per internetą: <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/kulturos-srities-lietuvos-valstybes-politikoje-itvirtinimo-analize-bei-strateginio-vaidmens-valstybes-raidoje-pletros-kryptys/>
54. Kuzas, I. (2021a). *Vilniaus miesto savivaldybė—UNESCO Vilniui suteikė literatūros miesto statusą*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2021/11/08/unesco-vilniui-suteike-literaturos-miesto-statusa/>
55. Kuzas, I. (2021b). Vilniaus miesto savivaldybė. *Konkursas Vilniaus profesionaliojo scenos meno įstaigų veikloms*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2021/09/27/konkursas-vilniaus-profesionaliojo-scenos-meno-istaigu-veikloms/>
56. Kuzas, I. (2021c). *Vilniaus miesto savivaldybė—Vilnius dar trejiems metams skirs finansinę paramą Oskaro Koršunovo teatrui*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2021/11/17/vilnius-dar-trejiems-metams-skirs-finansine-parama-oskaro-korsunovo-teatru/>
57. Kuzas, I. (2023a). *Vilniaus miesto savivaldybė - Baigėsi „Kuriu Vilnių“ konkursas: Išrinkta dešimt meno projektų gyvenamųjų rajonų erdvėse*. Vilniaus miesto savivaldybė.
58. Kuzas, I. (2023b). *Vilniaus miesto savivaldybė—Festivalyje „Jaunas kaip Vilnius“ sostinės jubiliejų šventė dešimtytūkstančių žmonių*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2023/07/26/festivalyje-jaunas-kaip-vilnius-sostines-jubilieju-svente-desimtytukstanciu-zmoniu/>
59. Kuzas, I. (2023c). Vilniaus miesto savivaldybė. *Savivaldybė paskirstė dar septynias stipendijas Vilniaus istorijos tyrėjams*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2023/04/07/savivaldybe-paskirste-dar-septynias-stipendijas-vilniaus-istorijos-tyrejams/>
60. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija | *Dirbtinis intelektas padės stebėti pokyčius Vilniaus senamiestyje*. (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://unesco.lt/archives/5261>
61. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas. 2020/Nr. XIII-2987. TAR. Žiūrėta 2024 m. kovo 5 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/02e0c390abe011eab9d9cd0c85e0b745>

62. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymas. 2022/Nr. XIV-1268. TAR. Žiūrėta 2024 m. kovo 5 d. <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=b8814b70041c11edb32c9f9d8ba206f8>
63. Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metų minėjimo 2023 metais planas 2022 m. <https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/planas.pdf>
64. Lindqvist, K. (2019). Dilemmas and Paradoxes of Regional Cultural Policy Implementation: Governance Modes, Discretion, and Policy Outcome. *Administration & Society*, 51(1), 63–90. <https://doi.org/10.1177/0095399715621944>
65. *Literatūrinis Vilnius Neakivaizdinis Vilnius*. (s.a.). Neakivaizdinis Vilnius. Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://neakivaizdinisvilnius.lt/studijos/literaturinis-vilnius/>
66. Makarova, E. A., Makarova, E. L., & Korsakova, T. V. (2019). The Role of Globalization and Integration in Interdisciplinary Research, Culture and Education Development. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(1), Art. 1. DOI: 10.7596/taksad.v8i1.1957
67. Makselis R., Stanevičiūtė R. ir Bajorinienė E. (2018). Lietuvos kultūros politikos modelio sukūrimas. Lietuvos kultūros politikos formavimo perspektyvų analizė, 1-104. Prieiga per internetą: <http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2018/04/Lietuvos-kult%C5%ABros-politikos-modelis.-Lietuvos-kult%C5%ABros-formavimo-perspektyv%C5%B3-analiz%C4%97.pdf>
68. Mažeikaitė, K. (2022). *Savivaldybių kultūros indeksas. 2022 | 2023*. Kristina Mažeikaitė. https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2023/12/SKI2022_Tyrimo-ataskaita.pdf
69. McGuigan, J. (2004). *Rethinking Cultural Policy*. McGraw-Hill Education (UK). Prieiga per internetą: https://books.google.lt/books?id=_wt89zwccfUC&lpg=PP1&ots=__L6PrjITQ&dq=info%3Ap9hHRKmtc80J%3Ascholar.google.com%2F&lr&pg=PP1#v=onepage&q&f=false
70. *Meeting Point—Vilnius 2023*. (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://kinopavasaris.lt/lt/Meeting-Point-Vilnius>
71. Melnikas, B. (2015). Kultūra Globalizacijos Kontekste: Mokslinis Pažinimas Ir Tyrimų Prioritetai: Culture in the context of globalization: Scientific cognition and research priorities. *Public Administration (16484541)*, 3/4(47/48), 29–44. Prieiga per internetą: <https://web-p-ebscohost-com.skaitykla.mruni.eu/ehost/detail/detail?vid=23&sid=3495a800-7d91-462b-b51e-9e5ec111d9a2%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ>
72. Morse, J.M. (2000). *Determining Sample Size*. (s.a.). *Qualitative Health Research Volume 10, Issue 1*, 3-5. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1177/104973200129118183>

73. Moser, A. ir Korstjens, I. (2018). *Series: Practical guidance to qualitative research. Part 3: Sampling, data collection and analysis.* (s.a.) *European journal of general practice*, 2018 vol. 24, no. 1, 9–18. <https://doi.org/10.1080/13814788.2017.1375091>
74. Nevyriausybių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2021 metais finansuojamų projektų sąrašas., <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/08/Isakymopriedas.pdf>
75. Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation methods*. 3rd ed. London: Sage Publications. Prieiga per internetą: <https://aulasvirtuales.files.wordpress.com/2014/02/qualitative-research-evaluation-methods-by-michael-patton.pdf>
76. Pauliukevičiūtė, A. ir Raipa, A. (2009). Kultūros programų ir projektų valdymas. *Viešoji politika ir administravimas* (Numeris 28), p. 70–78. <https://www.lituanistika.lt/content/23813>
77. Pauliukevičiūtė, A. ir Raipa, A. (2014). Kultūros politikos įgyvendinimas: teorinis konceptualizavimas ir modeliai. *Viešoji politika ir administravimas*, T.13, Nr. 2, p. 243-257. doi:10.13165/VPA-14-13-2-05
78. *Pavaldžios institucijos*. (s.a.). Gauta 2023 m. spalio 28 d., Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/pavaldzios-institucijos>
Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/323497804_Kokybiniu_tyrimu_duomenu_rinkimo_metodologija
79. Raipa, A. (2002). *Viešoji politika ir administravimas* (Nr. 1). Prieiga per internetą: <https://ojs.mruni.eu/ojs/public-policy-and-administration/article/view/2543>
80. Repšienė, R. (2011). Šiuolaikinės Lietuvos kultūros vizijos: Tarp politikos, medių ir realybės. *Lietuvos kultūros tyrimai*, 63–78. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367178029675/>
81. Rimkutė, A. (2009). Kultūros politika ir kultūros industrija: Tradicinis santykis ir nauji iššūkiai. *Respectus philologicus*, 15 (20), 62-75. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367166940103/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
82. Rimkutė, A. (2018). Meno autonomija ir demokratija Lietuvos kultūros politikoje. *Respectus philologicus*, Nr. (34 (39), 192-206. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2018~1573390871120/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>

83. *Rodiklių duomenų bazė—Oficialiosios statistikos portalas.* (s.a.). Gauta 2023 m. gruodžio 1 d. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=0424adda-7b20-47a8-ac6c-f28c29486111#/>
84. Rudolf, W., & Glińska, E. (2019). Building a City Brand on the Basis of Activity of City Theatres: Budowanie marki miasta na podstawie działalności teatrów miejskich. *International Journal of Contemporary Management*, 18(2), p.71–89. <https://doi.org/10.4467/24498939IJCM.19.007.11416>
85. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija.*
86. Šarūnas, T., Armakauskaitė, D., dr. Erentaitė, R., dr., Kontvainė, V. (2018). Brėžiant kultūros politikos kryptis. Galimybių studijos ataskaita. <https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2020/12/Breziant-kulturos-politikos-kryptis.pdf>
87. *Šiaurės ir Baltijos šalių kultūros mobilumo programa bus tęsiama 2024–2026 metais.* (s.a.). Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/siaures-ir-baltijos-saliu-kulturos-mobilumo-programa-bus-tesيامa-2024-2026-metais/>
88. *Sprendimas dėl Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo 2021 m.* Sausio 6 d. Nr. 1-827 Vilnius <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/01/Vilniaus-miesto-savivaldybes-kulturos-politikos-strategines-gaires-ir-gairiu-igyvendinimo-priemoniu-planas.pdf>
89. Stančienė, D. M. (2018). Lithuanian cultural identity and the power of modern nomad. *Identity and Globalization: Ethical Implications*, 19–33. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2018~1581865340650/J.04~2018~1581865340650.pdf>
90. Stančienė, D. M., Darginavičienė I., Robbins S. (2018). *Identity and globalization: Ethical implications* (first [edition]). The Council for Research in Values and Philosophy. p 1-33. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2018~1581865340650/J.04~2018~1581865340650.pdf>
91. Strata (2022). Kultūros ir iššūkių tapatybei sprendimo galimybių studija. Vyriausybės strateginės analizės centras. Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2023/02/Kulturos-ir-issukiu-tapatybei-sprendimo-galimybiu-studija.pdf>
92. Šulga A. ir Tininis V. *Lietuva pertvarkos ir Atgimimo sąjūdžio metais (1988–1990).* (s.a.). Gauta 2023 m. balandžio 30 d. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuva-pertvarkos-ir-atgimimo-sajudzio-metais-1988-1990/>

93. Sverdiolas A. Apie kultūrą. (2012, birželio 30). *Bernardinai.lt*. Prieiga per internetą: <https://www.bernardinai.lt/2012-06-30-arunas-sverdiolas-apie-kultura/>
94. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Prieiga per internetą: <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/bc860f08-2e52-404d-a338-0764d4c38f0e/content>
95. Trilupaitytė, S. (2012). Viešoji kultūros, vartojimo ar kultūringo vartojimo erdvė? Vilniaus atvejis. *Lietuvos kultūros tyrimai*, 2, p. 82-102. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2012~1367187533137/J.04~2012~1367187533137.pdf>
96. Trilupaitytė, S. (2019). Kultūrinio planavimo nesėkmės: valstybės šventė kaip politinių nesutarimų objektas. *Politologija*, 93(1), 98-129. Prieiga per internetą: <https://www.journals.vu.lt/politologija/article/view/12777/11524>
97. UNESCO pasaulio paveldas Lietuvoje. (s.a.). Valstybinė kultūros paveldo komisija. Gauta 2023 m. birželio 19 d., <https://vkpk.lt/veikla/unesco-pasaulio-paveldas-lietuvoje/>
98. Užupio meno inkubatorius – Apie mus. Prieiga per internetą: <https://umi.lt/veikla/apie-mus>
99. Vaitekėnas, P. (2021, gegužės 27). Vilniaus miesto savivaldybė. *Vilniaus istorijos tyrėjų stipendijos skirtos trims mokslininkams*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2021/05/27/vilniaus-istorijos-tyreju-stipendijos-skirtos-trims-mokslininkams/>
100. Vaitekėnas, P. (2022, birželio 3). Vilniaus miesto savivaldybė. *Savivaldybė paskirstė stipendijas Vilniaus istorijos tyrėjams*. Vilniaus miesto savivaldybė. <https://vilnius.lt/lt/2022/06/03/savivaldybe-paskirste-stipendijas-vilniaus-istorijos-tyrejams/>
101. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030Rodiklių įgyvendinimo apžvalga“. (2019). Prieiga per internetą : https://lrv.lt/uploads/main/documents/files/4_%20LT2030%20rodikliu%20apzvalga_2019-01-14.pdf
102. Vidaus reikalų ministerija. *Viešojo sektoriaus ataskaita 2016–2019 m.* Vilnius, 2020. Prieiga per internetą: [https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Veiklos%20ataskaitos/Vie%C5%A1o%20sektoriaus%20ataskaita_galutin%C4%97%20\(002\).pdf](https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Veiklos%20ataskaitos/Vie%C5%A1o%20sektoriaus%20ataskaita_galutin%C4%97%20(002).pdf)
103. Viešasis valdymas: vadovėlis. / Atsakingasis redaktorius Vainius Smalskys. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010. – 388 p. Prieiga per internetą: <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/23775eb6-09f3-4b64-ab7b-a65fae22855d/content>

104. Viešosios įstaigos "Trakų Vokės dvaro sodyba" 2021 metų veiklos ataskaita 2022-01-25, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2022/02/VsI-Traku-Vokes-dvaro-sodybos-2021-m.-veiklos-ataskaita.pdf>
105. Viešosios įstaigos „Menų spaustuė“ įstatai (2015). Prieiga per internetą: https://www.menuspaustuve.lt/storage/app/media/Menu_spaustuve_istatai-2015.07.07_compressed.pdf
106. Viešosios įstaigos „Vilniaus miesto parkai“ 2021 metų veiklos ataskaita 2022-04-13 Vilnius <http://www.vilniausparkai.lt/uploads/Veiklos%20ataskaita%202021.pdf>
107. Viešosios įstaigos „Vilniaus miesto parkai“ 2022 metų veiklos ataskaita 2023 m. kovo 16 d. Vilnius <http://www.vilniausparkai.lt/uploads/Veiklos%20ataskaita%202022-s0503.pdf>
108. Vilniaus miesto savivaldybė. *Informacija apie 2021 m. Nevyriausybinų organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ finansuojamus projektus.* (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/informacija-apie-2021-m-nevyriausybinu-organizaciju-ir-bendruomenines-veiklos-stiprinimo-2021-metu-veiksmu-plano-igyvendinimo-1-1-4-priemones-stiprinti-bendruomenine-veikla-savivaldybese-2/>
109. Vilniaus miesto savivaldybė. *Kvietimas dalyvauti 2022 m. Vilniaus miesto savivaldybės nevyriausybinų organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų atrankos konkurse.* (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/kvietimas-dalyvauti-2022-m-vilniaus-miesto-savivaldybes-nevyriausybinu-organizaciju-bendruomeniniu-veiklu-remimo-projektu-atrankos-konkurse/>
110. Vilniaus miesto savivaldybė. *Kvietimas dalyvauti 2023 m. Vilniaus miesto savivaldybės nevyriausybinų organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų atrankos konkurse, 2022m.* (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/kvietimas-dalyvauti-2023-m-vilniaus-miesto-savivaldybes-nevyriausybinu-organizaciju-bendruomeniniu-veiklu-remimo-projektu-atrankos-konkurse/>
111. Vilniaus miesto savivaldybė. *Kvietimas dalyvauti Nevyriausybinų organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2021 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.4 priemonės „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ 2021 metų projektų atrankos konkurse.* (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/kvietimas-dalyvauti-nevyriausybinu-organizaciju-ir-bendruomenines-veiklos-stiprinimo-2021-metu-veiksmu-plano-igyvendinimo-1-1-4-priemones-stiprinti-bendruomenine-veikla-savivaldybese/>

112. Vilniaus miesto savivaldybė. *Kvietimas teikti paraiškas pagal Nevyriausybinų organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2022 metų veiksmų plano 1.1.6 priemonę „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“, įgyvendinant bandomąjį modelį Vilniaus miesto savivaldybėje*, 2022 m. (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/kvietimas-teikti-paraiskas-pagal-nevyriausybinu-organizaciju-ir-bendruomenines-veiklos-stiprinimo-2022-metu-veiksmu-plano-1-1-6-priemone-stiprinti-bendruomenine-veikla-savivaldybese/>
113. Vilniaus miesto savivaldybė. *Kvietimas teikti paraiškas pagal Nevyriausybinų organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2023-2025 metų veiksmų plano 2.2.1.1. Priemonę „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“, įgyvendinant bandomąjį modelį Vilniaus miesto savivaldybėje*. (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/kvietimas-teikti-paraiskas-pagal-nevyriausybinu-organizaciju-ir-bendruomenines-veiklos-stiprinimo-2023-2025-metu-veiksmu-plano-2-2-1-1-priemone-stiprinti-bendruomenine-veikla-savivaldybese/>
114. Vilniaus miesto savivaldybė. *Skelbiame 2021 m. Nevyriausybinų organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo finansuojamus projektus*. (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/skelbiame-2021-m-nevyriausybinu-organizaciju-bendruomeniniu-veiklu-remimo-finansuojamus-projektus/>
115. Vilniaus miesto savivaldybė. *Sostinės bendruomenių rėmimo konkurso laimėtojai mieliausiai rinkosi „Žaliosios bangos“ veiklas*. (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 10 d., <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/sostines-bendruomeniu-remimo-konkurso-laimetojai-mieliausiai-rinkosi-zaliosios-bangos-veiklas/>
116. Vilniaus miesto savivaldybė. *Sostinę papuoš dar 12 naujų „Kuriu Vilnių“ projektų – skelbiame konkurso laimėtojai*. (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė 2021-04-07. Gauta 2024 m. sausio 12 d., <https://vilnius.lt/lt/miesto-pletra/sostine-papuos-dar-12-nauju-kuriu-vilniu-projektu-skelbiame-konkurso-laimetojai/>
117. Vilniaus miesto savivaldybė. *Struktūra ir kontaktai – Kultūros skyrius*. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/?stid=28>
118. Vilniaus miesto savivaldybė. *Struktūra ir kontaktai*. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/>
119. Vilniaus miesto savivaldybė. *Tarptautinio bendradarbiavimo projektų aptarime – kultūros vaidmuo, didinant Vilniaus konkurencingumą*. (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/tarptautinio-bendradarbiavimo-projektu-aptarime-kulturos-vaidmuo-didinant-vilniaus-konkurencinguma/>

120. Vilniaus miesto savivaldybė. *Vilniaus centrinė biblioteka kviečia nemokamai naudotis Naujosios Vilnios bibliotekos multisensoriniu kambariu.* (s.a.). Vilniaus miesto savivaldybė. Gauta 2024 m. sausio 23 d., <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/vilniaus-centrine-biblioteka-kviecia-nemokamai-naudotis-naujosios-vilnios-bibliotekos-multisensoriniu-kambariu/>
121. Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų statistiniai duomenys. Gauta 2023 m. gruodžio 14 d., Prieiga per internetą: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiOTk2Mzk5MjEtZGU5Yi00MTU1LWFKOGEtYmQ2M2ZiM2RmYzQxIiwidCI6ImFmZjM2MzMxLTNINWUtNDdlOC1hZjZkLTE4NTFkNmQxZmUzYiIsImMiOjh9>
122. *Vilniaus miesto savivaldybės nevyriausybinų organizacijų bendruomeninių veiklų rėmimo projektų konkurso nuostatai.* 2020/Nr. 30-2970/20 <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/01/Konkurso-nuostatai.pdf>
123. Vilniaus miesto savivaldybės taryba. *Sprendimas dėl Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo. 2021 m. sausio 6 d. Nr. 1-827 Vilnius.* Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/01/Vilniaus-miesto-savivaldybes-kulturos-politikos-strategines-gaires-ir-gairiu-igyvendinimo-priemoniu-planas.pdf>
124. *Vilniaus Turizmo statistika 2022* (s.a.). Dropbox. Gauta 2024 m. sausio 7 d., Prieiga per internetą: https://www.dropbox.com/sh/zlape7trebrohby/AACC2DToKVYXUF3VagzW6AJta?dl=0&preview=Vilnius_Turizmo+statistika_Tourism+statistics_2022+vs.+2019.pdf
125. *XI-2015 Dėl Valstybės pažangos strategijos "Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo.* (s.a.). 2012 m. gegužės 15 d. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>
126. *XI-977 Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo.* (s.a.). Gauta 2023 m. birželio 16 d., Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.377620>
127. *XIV-1268 Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymas.* (s.a.). Gauta 2023 m. spalio 29 d. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=b8814b70041c11edb32c9f9d8ba206f8>

Stefanovičiūtė, E. Kultūros politikos įgyvendinimas Vilniaus miesto savivaldybėje/ Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. A. Guogis. – Mykolo Romerio Universitetas, Viešojo valdymo ir verslo fakultetas, Viešojo administravimo institutas, 2024.

ANOTACIJA

Pirmoje darbo dalyje analizuojama kultūros sąvokos samprata ir kultūrinės tapatybės išsaugojimo reikšmė Lietuvos valstybės raidoje, analizuojami šalies kultūros politikos įgyvendinimo strateginiai dokumentai, jų praktinis reikšmingumas, analizuojama, kaip administruojama ir įgyvendinama Vilniaus miesto kultūros politika pagal strateginių gairių priemones. Antroje darbo dalyje pagrindžiamas empirinio tyrimo metodo pasirinkimas, iškeliamas tikslas bei uždaviniai, pateikiami tyrimo dalyvių demografiniai duomenys. Trečioje darbo dalyje analizuojami ekspertų interviu rezultatai, įvardijami miesto kultūros politikos įgyvendinimo pasiekimai bei tobulinimo galimybės, apibendrinama, daromos išvados.

Pagrindiniai žodžiai: kultūra, kultūros politikos įgyvendinimas, strategija, kultūros organizacijos, menininkai.

Stefanovičiūtė, E. Implementation of cultural policy in Vilnius City Municipality/ Master's thesis in Public Administration. Supervisor prof. Dr. A. Guogis. – Mykolas Romeris University, Faculty of Public Governance and Business, Institute of Public Administration, 2024.

ANOTATION

The first part of the work analyzes the concept of culture and the importance of preserving cultural identity in the development of the Lithuanian state, analyzes the strategic documents for the implementation of the country's cultural policy and their practical significance, the way the cultural policy of the city of Vilnius is administered and implemented according to the measures of the strategic guidelines. The second part of the work justifies the choice of the empirical research method, sets out the goal and tasks, presents the demographic data of the research participants. The third part of the work analyzes the results of expert interviews, identifies the achievements of the implementation of the city's cultural policy and the opportunities for improvement, summarizes and draws conclusions.

Key words: culture, implementation of cultural policy, strategy, cultural organizations, artists.

Stefanovičiūtė, E. Kultūros politikos įgyvendinimas Vilniaus miesto savivaldybėje/ Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. A. Guogis. – Mykolo Romerio Universitetas, Viešojo valdymo ir verslo fakultetas, Viešojo administravimo institutas, 2024.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe yra nagrinėjama, kaip vykdomi kultūros politikos ir kultūros paslaugų administravimo procesai Vilniaus miesto savivaldybėje ir kokie faktoriai lemia šios srities tobulinimo poreikį, siekiant išanalizuoti kultūros politikos įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje procesus.

Darbo teorinėje dalyje, remiantis Lietuvos bei užsienio autorių mokslinės literatūros šaltiniais bei dokumentais, atskleidžiama kultūros samprata ir reikšmė žmogui bei valstybės raidai, nagrinėjama Lietuvos kultūros politikos istorija, politikos formavimo ir įgyvendinimo procesai, analizuojama Vilniaus miesto savivaldybės struktūra ir darbas, formuojant ir įgyvendinant sostinės kultūros politiką.

Darbo empirinėje dalyje, siekiant išnagrinėti kultūros ekspertų požiūrį į Vilniaus miesto kultūros politiką, remiantis savivaldybės kultūros politikos įgyvendinimo strategijoje iškeltais tikslais bei numatytais uždaviniais, buvo atliktas pusiau struktūrizuotas ekspertų interviu.

Atlikus tyrimą, buvo nustatyta, kad Vilniaus miestas užsienio kūrėjų bei turistų yra apibūdinamas kaip šiuolaikiškas, kūrybiškas miestas. Vilniaus miesto savivaldybė pasižymi kultūros įstaigų bei organizacijų gausa, kokybišku profesionaliuoju metu, daugiakultūriškumu, galimybėmis tautinių bendrijų veiklų plėtrai, plėtojama tradiciniais miesto kultūrinį paveldą puoselėjančiais renginiais ir iniciatyvomis. Visgi, vienos didžiausių problemų, su kuriomis susiduria tiek savivaldybės kultūros įstaigos, tiek menininkai, yra vis dar išliekantis nepakankamas finansavimas bei infrastruktūros trūkumas. Nepaisant miesto daugiakultūriškumo, kuriuo sostinė pasižymi nuo senų laikų, visuomenė yra vis dar nepakanti kitoms kultūroms, stokojanti smalsumo jas pažinti, nepakankamai skiriama dėmesio kuriant priemones glaudesniai kultūros ir švietimo įstaigų tarpusavio bendradarbiavimui.

Stefanovičiūtė, E. Implementation of cultural policy in Vilnius City Municipality/ Master's thesis in Public Administration. Supervisor prof. Dr. A. Guogis. – Mykolas Romeris University, Faculty of Public Governance and Business, Institute of Public Administration, 2024.

SUMMARY

The master's thesis examines how cultural policy and cultural service administration processes are pursued in the Vilnius City Municipality and what factors determine the need for improvement in this area, in order to analyze the processes of cultural policy implementation in the Vilnius City Municipality.

In the theoretical part of the work, on the basis of scientific literature sources and documents of Lithuanian and foreign authors, the concept of culture and its significance for human and the development of the state are revealed, the history of Lithuanian cultural policy, the processes of policy formation and implementation are examined, the structure of the Vilnius city municipality is analyzed, also as its work in the formation and implementation of the culture of the politics of the capital.

In the empirical part of the work, in order to examine the attitude of culture experts towards the culture policy in the city of Vilnius, on the basis of the objectives set forth in the implementation strategy of the municipality's culture policy and the planned tasks, a semi-structured expert interview was conducted.

After conducting the research, it was found that the Vilnius city is described by foreign creators and tourists as a modern, creative city. The Vilnius city municipality is characterized by the abundance of cultural institutions and organizations, quality of professional arts, multiculturalism, opportunities for the development of the activities of national communities, traditional events and initiatives that nurture the city's cultural heritage. However, one of the biggest problems faced by both municipal cultural institutions and artists is the still persistent insufficient funding and lack of infrastructure. Despite the city's multiculturalism, which the capital has been characterized by since ancient times, society is still intolerant of other cultures, lacks curiosity to get to know them and insufficient attention is paid to creating means for closer cooperation between cultural and educational institutions.

PRIEDAI

1 priedas

Kultūros įstaigų vadovų interviu klausimyno gairės

Ižanginiai klausimai

1. Kodėl pasirinkote profesinį kelią kultūros srityje?
2. Kokie Jūsų manymu yra Lietuvos kultūros politikos teigiami ir neigiami bruožai?
3. Koks yra Vilniaus miesto savivaldybės vaidmuo, įgyvendinant šalies kultūros politiką?

Pagrindiniai klausimai

4. Kurios kultūros bei meno sritys Vilniaus mieste yra geroje pozicijoje, o kurios galbūt nesulaukia pakankamai kultūros vartotojų dėmesio/savivaldybės paramos?
5. Ar kultūros ir meno paslaugos yra pakankamai prieinamos visiems Vilniaus miesto gyventojams?
 - Kaip Jūsų atstovaujamoje įstaigoje skatinamas gyventojų įsitraukimas į kultūrinę veiklą?
6. Kokius pokyčius išvelgiate Jūsų atstovaujamos įstaigos lankytojų tarpe (kelių pastarųjų metų laikotarpiu)?
 - *Bendro įstaigos lankytojų skaičiaus pokyčiai*
 - *lankytojų amžiaus įvairovės pokyčiai*
7. Kaip vertinate kultūros ir švietimo sąveiką Vilniaus miesto savivaldybėje?
 - *švietimas kultūra, kultūros integravimas į mokyklinio ugdymo programas*
8. Ką manote apie daugiakultūrio tapatumo puoselėjimą sostinėje?
9. Kokia Jūsų nuomonė apie Vilniaus miesto istorinės atminties saugojimą ir puoselėjimą?
10. Kaip manote, kokia yra sostinės kultūrinė tapatybė?
 - *Kaip sostinę apibūdina užsienio turistai, kūrėjai*
11. Kaip vertinate profesionaliosios kultūros sričių pristatymą Vilniuje? (*Ar egzistuoja joms pristatyti reikalingos erdvės, finansavimas, kt. sąlygos*)
12. Kurios profesionaliosios kultūros sritys yra potencialiausios eksportui užsienyje?
13. Kaip Jūsų atstovaujama įstaiga prisideda prie miesto vardo ir kultūros tarptautinės sklaidos?
14. Kaip vertinate suteikiamas galimybes ir ateities perspektyvas Vilniaus mieste kuriantiems menininkams?

15. Kokias priemones savivaldybė inicijuoja (ar inicijuoja) Jūsų atstovaujamos įstaigos teikiamų paslaugų kokybės gerinimui?
16. Kaip savivaldybė skatina (ar skatina) Jūsų atstovaujamos įstaigos darbuotojų kompetencijų stiprinimą bei kvalifikacijos kėlimą?
17. ***Viešųjų paslaugų administravimą sudaro paslaugų teikimo taisyklių ir režimo nustatymas, paslaugų teikimo priežiūra bei kontrolė.***
Kaip vertinate savivaldybės vaidmenį atliekant šiuos administracinius procesus? Kuris administravimo etapas Jūsų manymu yra koreguotinas?
18. Kokias išskirtumėte kultūros paslaugų administravimo tobulinimo galimybes?
- *Pvz. tobulintinus procesus įstatymų, žmogiškųjų išteklių srityse*
 - *įstaigos vidaus administravimo srityse*

Baigiamasis klausimas

19. Galbūt dar norėtumėte paminėti kažką, kas nebuvo aptarta, kalbant apie kultūros paslaugų administravimą?

Menininko interviu klausimyno gairės

Ižanginiai klausimai

1. Kodėl pasirinkote profesinį kelią kultūros srityje?
2. Kokie Jūsų manymu yra Lietuvos kultūros politikos teigiami ir neigiami bruožai?
3. Koks yra Vilniaus miesto savivaldybės vaidmuo, įgyvendinant šalies kultūros politiką?

Pagrindiniai klausimai

4. Kurios kultūros bei meno sritys Vilniaus mieste yra geroje pozicijoje, o kurios galbūt nesulaukia pakankamai kultūros vartotojų dėmesio/savivaldybės paramos?
5. Ar kultūros ir meno paslaugos yra pakankamai prieinamos visiems Vilniaus miesto gyventojams?
 - Kaip Jūsų atstovaujamoje įstaigoje skatinamas gyventojų įsitraukimas į kultūrinę veiklą?
6. Kokius pokyčius išvelgiate Jūsų atstovaujamos įstaigos lankytojų tarpe (kelių pastarųjų metų laikotarpiu)?
 - *Bendro įstaigos lankytojų skaičiaus pokyčiai*
 - *lankytojų amžiaus įvairovės pokyčiai*
7. Kaip vertinate kultūros ir švietimo sąveiką Vilniaus miesto savivaldybėje?
 - *švietimas kultūra, kultūros integravimas į mokyklinio ugdymo programas*
8. Ką manote apie daugiakultūrio tapatumo puoselėjimą sostinėje?
9. Kokia Jūsų nuomonė apie Vilniaus miesto istorinės atminties saugojimą ir puoselėjimą?
10. Kaip manote, kokia yra sostinės kultūrinė tapatybė?
11. Kaip vertinate profesionalios kultūros sričių pristatymą Vilniuje? (*Ar egzistuoja joms pristatyti reikalingos erdvės, finansavimas, kt. sąlygos*)
12. Kurios profesionalios kultūros sritys yra potencialiausios eksportui užsienyje?
13. Kaip vertinate suteikiamas galimybes ir ateities perspektyvas Vilniaus mieste kuriantiems menininkams?
14. Kaip savivaldybė skatina (ir ar skatina) menininkus dalyvauti tarptautiniuose projektuose ir pan.?
 - *Ar teko girdėti apie Vilniaus m. sav. kultūros politikos strategijoje minimą tikslą įsteigti fondą pasaulinį pripažinimą pelniusiems menininkams?*
15. Kaip vertinate savivaldybės administracinių procesų vykdymą?

Baigiamasis klausimas

16. Galbūt dar norėtumėte paminėti kažką, kas nebuvo aptarta?

Laisvo informuoto asmens sutikimas dalyvauti tyrime

Sutikimas dalyvauti tyrime

Kultūros ekspertų interviu tema: kultūros politikos įgyvendinimas Vilniaus miesto savivaldybėje

Sutinku

Nesutinku

dalyvauti šiame mokslinio tyrimo projekte, kurį atlieka Mykolo Romerio universiteto viešojo valdymo fakulteto viešojo administravimo instituto magistro studijų studentė Evelina Stefanovičiūtė

(prašome pažymėti sutinku/nesutinku)

1. Aš esu supažindintas (-a) su šiuo mokslinio tyrimo projektu ir man buvo paaiškintas mano dalyvavimo šiame projekte tikslas.
2. Projekte dalyvauju savanoriškai.
3. Suprantu, kad dalyvaudamas (-a) tyrime turėsiu atsakyti į tyrėjo klausimus.
4. Buvau informuotas (-a), kad pokalbis bus įrašomas diktofonu.
5. Turiu teisę neatsakyti į bet kurį klausimą.
6. Man yra užtikrinta, kad, naudojant šio tyrimo metu gautą informaciją, nebus atskleista mano tapatybė, bus išsaugotas mano, kaip šio tyrimo dalyvio, konfidencialumas.

Daugiau informacijos gausite susisiekę su tyrimo vykdytoja Evelina Stefanovičiūte:

tel. Nr.

el. paštu